

DEMOKRACIJA

Mineva šestdeset let od konca druge svetovne vojne. Za Zahodno Evropo je bila to resnična osvoboditev in konec nacističnega totalitarizma, za Srednjo in Vzhodno Evropo pa hkrati začetek drugega (komunističnega) totalitarizma.

Iz enega totalitarizma v drugega

9 771408 049069

POLITIKA
Vladna
SDS pred
kongresom

SLOVENIJA
Poprava
krivic
upokojevcem

INTERVJU
Jože Dežman
Resnica mora imeti
prednost pred dogmo

Vabimo vas, da nas obiščete:

- Dan odprtih vrat,
11. 5. 2005 od 14. ure dalje
pred Regionalnim centrom Maribor
- Svečana proslava
ob 60-letnici Radia Maribor,
SNG Maribor, 21. 5. 2005 ob 20. uri

Vljudno vabljeni!

60 let

RADIOMB

90,4 | 93,1 MHz

60 LET RADIA MARIBOR
Proslavite jih z nami!

**RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA**

Iz enega totalitarizma ...

... v drugega bi lahko rekli za Srednjo in Vzhodno Evropo ob šestdeseti obletnici konca druge svetovne vojne. Za Zahodno Evropo in večino drugega sveta je 9. maj 1945 nedvomno dan zmage in osvoboditve izpod nacističnega jarma, za srednji in vzhodni del Evrope pa pomeni začetek novega totalitarizma. Komunistični totalitarizem je takrat zamenjal nacističnega. Šestdeseta obletnica konca vojne je torej praznik za tiste, ki niso dobili komunizma, pri drugih gre le za zamenjavo enega kolektivnega nasilja z drugim. To nedvomno velja tudi za Slovenijo. Z jaltsko konferenco februarja 1945 sta ameriški predsednik Franklin D. Roosevelt in angleški premier Winston Churchill privolila v povojno delitev Evrope, kot si jo je zamislil sovjetski komunistični diktator Josip Visarionovič Stalin. Z ruskimi tanki v Srednjo in Vzhodno Evropo ni prišla samo osvoboditev izpod Hitlerja, ampak hkrati začetek vzpostavljanja komunističnih nedemokratskih režimov, ki jim za človekove pravice ni bilo mar.

Na državni slovesnosti ob tej obletnici je na vse to opozoril predsednik slovenske vlade Janez Janša. "Zlo nacizma in fašizma, ki je spočel to vojno, je bilo po dolgotrajnem boju in desetmilijskih žrtvah poraženo. A mnoge posledice so ostale. Druga svetovna vojna je delila: na agresorje in žrtve, na tiste, ki so agresijo izvajali, in tiste, ki so se pogumno uprli; na one, ki so brezmočno čakali, vdani v usodo, in one, ki tega niso mogli ali hoteli in so prisilno ali prostovoljno sodelovali z agresorjem. Vojna je delila na tiste, ki so se nacizmu in fašizmu uprli zaradi želje po svobodi, in na tiste, ki so upor ponekod izkoristili za prevzem oblasti. Na globalni ravni so bile stvari bolj ali manj jasno razdeljene, dobro in zlo bolj ali manj jasno opredeljeno. /.../ A na ravni posameznika in osebnih človeških usod vojna ni le delila, ampak je ponekod tudi pomešala strani, pomešala dobro in zlo do nerazpoznavnosti in mnogim posameznikom ni pustila nikakršne druge izbire."

Janša je opozoril na trpljenje slovenskega naroda pod okupatorjem in slovenski upor proti nemškemu, italijanskemu in madžarskemu zavojevalcu ter de-

litve med vojno, ki so se nadaljevale še po vojni. Vendar to ni bila samo slovenska posebnost. "Ko se je vojna končala, delitev ni bilo konec. Kot vsaka vojna je tudi ta prinesla najprej delitev na zmagovalce in poražence. Nato pa so se razdelili še zmagovalci, in sicer na demokratične države z ekonomsko in politično svobodo, spoštovanjem človekovih pravic in svobodnimi volitvami na eni ter na države enopartijske vladavine in planskega gospodarstva brez svobodnih volitev na drugi strani. Čez Evropo se je spustila železna zavesa. Od takrat naprej so celo konec druge svetovne vojne zavezniki praznovali različno: zahodni 8. maja, vzhodni pa 9. maja," je dejal Janša. Šele s padcem berlinskega zidu in širitvijo Evropske unije in zveze NATO se je začela Evropa znova povezovati na podlagi politične svobode in enakih vrednot. Premier je posebej poudaril veliko prizadetost slovenskega naroda zaradi dogodkov med drugo svetovno vojno. "Okupacija je prinesla množične žrtve, siromaštvo, porušen je bil velik del industrijskih zmogljivosti in infrastrukture, zaradi monopolizacije odpora s strani komunistov in prisege okupatorju na protikomunistični strani je prišlo do notranjih spopadov, usodnih delitev in množičnih zločinov nad civilnim prebivalstvom in vojnimi ujetniki med vojno, predvsem pa po njej." V Sloveniji smo takoj po koncu vojne znova dobili koncentracijska taborišča, tokrat komunistična: Teharje, Strnišče, Ferdrang in druga, prisilno delo, Goli otok, kolektivizacijo, nacionalizacijo, neučinkovito plansko gospodarstvo, verbalni delikt, politično policijo, tajna sodišča, tajne uradne liste in tako dalje. Zaradi mednarodnih povojnih delitev smo bili Slovenci kot narod še ozemeljsko oškodovani. "Ko so se po vojni razdelili zmagovalci oziroma medvojni zavezniki, smo pristali v nedemokratskem, vzhodnem taboru. Jugoslovanska vojska je sestreljevala ameriška letala, a veliki brat Stalin, ki mu je množično prisegla nova elita, nas je kljub temu pustil na cedilu. Izgubili smo Trst, Gorico in Beneško Slovenijo, ker smo bili pri delitvi med zmagovalci na napačni strani. O Koroški sploh ni bilo pogajanj. Demokratični del zavezništva ni želel pustiti Trsta in Gorice komunističnemu bloku. Znova je preko sto tisoč naših sonarodnjakov ostalo ločenih z državno mejo, ki je bila dolgo časa tudi meja železne zavesa."

Skratka, konec druge svetovne vojne tako za Slovence kot za druge vzhodnoevropske narode ni prinesel samo osvoboditve, ampak novo trpljenje. Za baltske narode pa znova (sovjetsko) okupacijo. Seveda pa to, kar se je dogajalo po drugi svetovni vojni v Srednji in Vzhodni Evropi, ni bilo vse negativno, kar ne nazadnje velja tudi za Slovenijo. Danes je treba poudarjati predvsem tisto, kar nas združuje. In to je bilo osrednje sporočilo predsednika vlade.

Metod Berlec

Šestdeseta obletnica konca druge svetovne vojne je torej praznik predvsem za tiste, ki niso dobili komunizma. Z ruskimi tanki v Vzhodno in Srednjo Evropo ni prišla samo osvoboditev izpod Hitlerja, ampak hkrati začetek vzpostavljanja komunističnih nedemokratskih režimov, ki jim za človekove pravice ni bilo mar.

9 Vesoljna in apostolska

Smrt Janeza Pavla II. in prihod Benedikta XVI. opozarjata na zmeraj večji pomen krščanstva v Evropi in po svetu.

11 Zlorabljeni dan zmage

12 SDS pred kongresom

V Portorožu bo konec tega tedna potekal redni kongres Slovenske demokratske stranke. To bo prvi kongres, ki ga je stranka pripravila kot največja vladna stranka. Večjih sprememb na njem ne moremo pričakovati, vendar ni bilo vedno tako.

16 Tekmeča ali zaveznika?

Volilni kongres Demokratične stranke upokojencev Slovenije bo 20. maja. Ob štirih kandidatih za mesto predsednika stranke, med katerimi sta v ospredju sedanji predsednik Anton Rous in obrambni minister Karl Erjavec, se obeta zanimiv boj.

18 Popravljanje krivic upokojencem

20 Obletnica vstopa v EU

22 Predraga komunala

32 Nikoli več vojne!

Svet se v teh dneh spominja dogodkov izpred 60 let, ko se je dokončno sesul nacistični režim. S tem se je končala druga svetovna vojna, eno najbolj temačnih obdobij v zgodovini.

34 Resnica mora imeti prednost pred dogmo

Pogovor z Jožetom Dežmanom

Vodil je mednarodni projekt Med kljukastim križem in rdečo zvezdo, od leta 2002 vodi študijski krožek Moč preživetja. Člani krožka so lani nastopili v televizijski dokumentarni oddaji Zamolčani – moč preživetja, pri kateri je Dežman sodeloval kot strokovni sodelavec. Na podlagi doživetij iz dela krožka je nastala knjiga Moč preživetja – sprava z umorjenimi starši. V kratkem bo prevzel mesto direktorja Muzeja novejšje zgodovine.

42 Speča lepotica

56 Verjemi v svoj koš

Ali verjamete v svoj koš? Verjeti vanj je lahko v prenesenem pomenu verjeti v svojo prihodnost.

Demokracija, p.p. 4315, SI - 1001 Ljubljana, obzorja@siol.net; telefon: 01-434-54-48 (uredništvo), 01-434-54-63 (tajništvo); faks: 01-434-54-62
 Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec; tehnični urednik: Bojan Jovan; novinarji: Vida Kocjan, Denis Vengust, Monika Maljevič, Barbara Kavtčnik, Gašper Blažič, Aleš Kocjan, Mitja Volčanšek; kolumnisti: dr. Janez Jerovšek, dr. Matej Makarovič, dr. Janko Kos, mag. Andrej Aplenc, dr. Peter Starič, dr. Ljubo Sirc, dr. Andrej Capuder, dr. Janez Juhant, mag. Klemen Jaklič, Esad Babačić; stalni zunanji sodelavci: Igor Gošte, Miran Mihelič, Peter Colnar, Lovro Kastelic; Vera Ban (p.p. 1716); lektoriranje: Joža Gruden; skeniranje: Matej Šoper; prelom: Tone Tehovnik, Matej Šoper; realizacija: Nova orbita, d.o.o.; fotografija: SAFO, Reuters; tisk: Ma-tisk, d.o.o., Maribor; datum natisa: dan pred izidom; izhaja vsak četrtek; cena 550 tolarjev; izdaja: Nova obzorja, d.o.o.; direktor: Metod Berlec; naklada: 11.000 izvodov; TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka, d. d., Maribor, poštnina plačana pri pošti 1102. Fotografija na naslovnici: fotomontaža
 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.
 Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.
 Naročniški oddelek: obzorja.narocnine@siol.net; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Vlada izvaja reforme v dobro vseh

Pogovor z vladnim tiskovnim predstavnikom Jernejem Pavlinom

Po izvolitvi nove vlade ste postali vladni predstavnik za odnose z javnostjo. Kakšno delo pravzaprav opravljate?

Kot vladni predstavnik za odnose z javnostjo skrbim za javnost dela vlade in za celovito, izčrpno ter informativno obveščanje javnosti o odločitvah, ki jih sprejme vlada. To pomeni ustvarjanje ustrezne komunikacijske infrastrukture, pripravo strategij za ključne projekte ter upravljanje z mediji in medijskimi vsebinami. Hkrati skrbim za pripravo in izvedbo rednih tedenskih tiskovnih konferenc po seji vlade. Ne nazadnje skrbim tudi za usklajeno delo vseh predstavnikov za odnose z javnostjo po ministrstvih in strankah koalicije.

Mediji so doslej namenili precej kritik na vaše delo, češ da je komunikacija med vlado in javnostjo slaba ...

Vlada premierja Janeza Janše je prva vlada, ki je javnost dela zapisala v koalicijsko pogodbo. Vladni prioriteti na tem področju sta namreč odprtost in preglednost delovanja javnega sektorja. Hkrati je to tudi prva vlada, ki že dan pred vladno sejo pošlje vsem medijem prečiščen predlog dnevnega reda seje in tako na najboljši mogoči način omogoči vpogled v svoje delo. Tega doslej ni počela nobena vlada. In bistveno, to je prva vlada, ki nima selektivnega odnosa do medijev in skrbi, da so vsi mediji obravnavani enakovredno. Do tretjega decembra lani so namreč nekatere medijske hiše imele privilegirani dostop do informacij z Gregorčičeve 20. In prav te so bile najglasnejše v kritikah nove vlade.

Vladne stranke so v koalicijsko pogodbo med drugim zapisale, da bo koalicija ustrezno dopolnila zakonodajo o javnem zavodu RTVS tako, da bo programsko vodenje RTVS zagotavljalo objektivno in nepristransko obveščanje državljanov in državljanov. Predlagani zakon o RTV Slovenija tako prvič vsebuje nedvoumno zakonsko določilo, po katerem bodo morali vsi, ki sodelujejo pri pripravi programov, spoštovati načelo novinarske neodvisnosti in samostojnosti ter uveljavljati načela poklicne etike. V sedaj veljavnem za-

konu o tem ni niti sledu. Novi zakon tako uvaja nekatere nove standarde za slovensko javno radiotelevizijo, čeprav jih druge javne televizije poznajo že več desetletij. Še posebej je treba poudariti načelo resničnosti, nepristranosti in celovitosti informacij ter načelo doslednega razločevanja informacij in komentarjev. Sprašujem se, ali so to razlogi za kritiko vlade. Ali ni nemara razlog za kritiko tisti, ki ga je v teh dneh navedel Drago Jančar, ko je zapisal: "Očitno je edini problem strokovnjakov iz FDV in novinarskega društva v tem, da bo programski svet morebiti izglasovala večina (v državnem zboru, op. a.) in očitno bo to napačna večina. Kajti pri glasovanjih dosedanje večine nista ne stroka ne Društvo novinarjev imela nikoli nobenih pomislekov."

Javnomenjske raziskave kažejo stabilno podporo vladi kljub hudim medijskim pritiskom, ki so v zadnjem času povezani zlasti s predlogom zakona o RTV Slovenija in z dogodki, povezanimi z drugo svetovno vojno. Čemu jo pripisujete?

Gledalci in poslušalci čutijo uredniške podtone in medijem ne zaupajo. Če bi jim, te vlade niti ne bi bilo. Očitno vidijo, da vlada izvaja reforme v dobro vseh, in ne nasedajo medijem, ki vztrajno mešajo informacije in komentarje. Ne verjamejo visokonakladnemu časopisu, ki ob vladnem sprejetju uredbe o izvedbi postopkov oddaje skupnih javnih naročil, s katero racionalizira in ekonomizira javna naročila, na naslovnici zapiše, da bo vlada kupila novo vladno letalo. Bralci ne verjamejo časopisu, ki po srečanju predsednika vlade s predsednikom uprave podjetja Mura na prvi strani zapiše, da Janše ni bilo v Muro. Ne verjamejo nekdanjim dopisnikom iz Beograda, ki v osrednjem časniku pišejo, kako minister za zunanje zadeve kot predsedujoči OVSE obiskuje "razne Turkmenistane", medtem ko v resnici uspešno uveljavlja Slovenijo v mednarodni skupnosti in rešuje politično krizo v Kirgiziji. Mimogrede, o razmerah v tej državi se je zunanja ministrica ZDA informirala pri slovenskemu zunanjem ministru. In očitno gledalci ne zaupajo nacionalni TV, ko ob 15. obletnici prvih demokratičnih volitev v prispevku prikaže zadnjega predsednika skupščine socialistične RS kot nosilca demokratičnih sprememb. **G. B.**

Primorci
(Stran 8)

Brezigarjeva uradno
prevzela tožilstvo
(Stran 10)

Študentski pritiski
(Stran 24)

Skoraj opečeni Pečenko
(Stran 26)

Ceca v tujini ni zazelenela
(Stran 29)

Vse manj otrok
(Stran 30)

Blairovo preživetje
(Stran 31)

S čopičem do umetnine
(Stran 38)

Srebrni in zlati abonma
(Stran 39)

Jakopičeva nagrada 2005
(Stran 40)

Trubarjeva ordninga
(Stran 46)

Pozabljena Ruanda
(Stran 48)

Srčni risi
(Stran 55)

Polnočnjaki brez treme
(Stran 59)

"Konclagerji in gulagi!"
(Stran 65)

Vpliv "rdečega
lemenata"
(Stran 66)

Tragičen dan zmage

Na 9. maj, ko praznujemo spomin na zmago nad nacistično Nemčijo, so Nemci na hokejski tekmi prvenstva skupine A pošteno "namahali" slovensko hokejsko reprezentanco. Škoda, da naši fantje niso ponovili dobre igre, ki so jo pokazali na tekmi z Dansko. Res nerodno. Pa prav na tak dan!

Notranji sovražnik

Ob praznovanjih 60. obletnice zmage nad fašizmom in nacizmom, ki je pomenila konec druge svetovne vojne, so znova v vsem sijaju zablesteli slovenski borci. Tako skoraj ni bilo dneva, ko ne bi v tem ali onem slovenskem kraju pripravili kakšne večje proslave ali slovesnosti. Ponosno so razkazovali svoje partizanske uniforme, obujali spomine na svoje junaške boje in pridno jedli zelje in klobase. Njihovo skoraj popolno praznovanje je zmotila le odločitev kolegija državnega zbora, da bo parlament dva vojna zakona obravnaval že na majskem zasedanju po hitrem postopku. Borci so seveda takoj izpljunili klobase in protestirali, da se to ne spodobi, češ da bi morali dva tako pomembna zakona sprejemati po rednem postopku, še prej pa opraviti širšo parlamentarno razpravo. O čem bi na njej razpravljali, niso povedali, je pa že zdaj jasno, kako bi potekala. Najprej bi govoril Miran Potrč in dejal, kako v njihovi poslanski skupini ne podpirajo predloga, da se sedanjí napisi na grobiščih spremenijo v "žrtvam revolucije", ker menda poboji nimajo nič opraviti z revolucijo, ampak so samo posledica tega, da so pobiti sodelovali z okupatorjem in so jih zato pač morali pometali v jame. Nato bi se oglasila Majda Potrata in poslance prepričevala, da povojnih pobojev sploh ni bilo, čisto na koncu pa bi nekdo iz LDS rekel, da so se pobiti pravzaprav ubili in v jame pometali kar sami, ker je šlo za svetovno zaroto, v kateri je notranji sovražnik partizane skušal prikazati kot zločince.

V glavnem je že zdaj jasno, da nihče ne bi hotel priznati, da je šlo za revolucijo, kajti če je res šlo za revolucijo, potem so Potrč in njegovi somišljeniki revolucionarji, in če so revolucionarji, potem so tudi komunisti. Komunist pa danes noče biti nihče več. Niti Milan Kučan ne, zato je pred leti dal zamrzniti svojo partijsko knjižico.

No, ko smo že pri nekdanjem predsedniku, moramo zapisati, da nas je pred nedavnim prese-netila novica, da ga je osem sarajevskih županov predlagalo za novega visokega predstavnika za pogovore med Bosno in Hercegovino in Evropsko zvezo. Kakšne posebne pogajalske sposobnosti za to nalogo naj bi imel Kučan, niso povedali, prav gotovo pa ima bogate izkušnje, kar se tiče poznavanja razmer v nekdanjih jugoslovanskih republikah. Vse lepo in prav. Problem je le v tem, da v Bosni nad takšnim genialnim predlogom niso vsi navdušeni. Nehvaležneže naj bi motila predvsem Kučanova preteklost, ki naj bi bila preveč komunistično obarvana. Takšne izjave so seveda natolcevanje, kajti nekdanji predsednik – tako bi lahko sklepali iz njegovih preteklih izjav, v katerih se mu je pri vprašanju, ali je komunist, vedno nekaj kolcalo in zatikalo – nikoli ni bil komunist, če pa je že bil, je bil čisto malo. Skoraj gotovo je spet na delu notranji sovražnik, ki bi ga bilo treba čim prej eliminirati. A. K.

h-umor

diktafon

"Očitno je oblast lahko nalezljiva in zato nevarna."

(Nekdanji minister in sedanjí poslanec LDS Marko Pavliha na podlagi lastnih izkušenj kritizira novo vlado, češ da je arogantna in oblastniška.)

"Druga svetovna vojna je pomembna, ker je Slovenija izgubila Trst."

(Dijak Rok K. razlaga, zakaj moramo v Sloveniji počasiti obletnice dogodkov, povezanih z drugo svetovno vojno.)

"Vsakemu Slovincu odvetnika, vsakemu Slovincu zgodovinarja!"

(Borisa Ježa moti, ker je 60 let po koncu druge svetovne vojne vsak Slovenec obkrožen s celo četo svetovalcev.)

"Oder. Brez dvoma."

(Pevca Joe Cocker razlaga, kateri del kariere mu je najbliže.)

"Ugotavljam, da Ljubljančani vedno manj cenijo to, da so lahko na sestanku v središču mesta že v nekaj minutah, medtem ko sam za to porabim dve uri na vlaku. Č'est la vie, bi rekel."
(Anžež Dežan se pritožuje nad razvajenostjo prebivalcev slovenske metropole.)

"Gospod je bil velik frajer, rad je imel ženske tako kot jaz, rad je pil tako kot jaz, rad je dobro jedel tako kot jaz, rad se je imel lepo tako kot jaz."

(Zmago Jelincič Plemeniti pojasnjuje, zakaj mu je Josip Broz Tito tako pri srcu.)

"Vedno sem posmehljivo gledala na ženske, ki so imele mlajše moške – no, glej ga, zlomka, in se mi je zgodilo."

(Saša Einsiedler je izkusila pregovor, da se zarečene kruha največ pojé.)

"Pojdite na trg katere koli slovenske vasi, trikrat zarjute: Radioaktivni odpadki, pa ste že na robu vstaje."

(Novinar Sebastijan Kopusar že ve, kako mobilizirati uporne vaščane.)

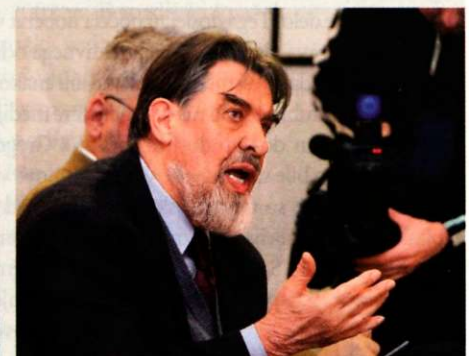

"Moti jih dejstvo, da smo ponosni člani zavezniške koalicije, ki je zlomila fašizem in nacizem. Kar naj jih moti! Nas ne!"

(Ljubljanska županja Danica Simšič se je v borčevskem slogu lotila tistih, ki naj bi "ponarejali zgodovino".)

"Na odru popustijo vse vezi in počutim se osvobojeno."

(Pevka Eva Moškon ob prihodu na oder izgubi vse predsodke, po odhodu z njega pa se spet začne suženjstvo.)

"Brez potrebe izgubljam energijo z razglabljanjem, ali je bila ajdovska vlada prva, druga ali tretja."

(Slavnostni govornik na proslavi v Ajdovščini Ciril Zlobec se zaveda, da ajdovska vlada kljub pobožnim željam komunistov ni bila prva slovenska vlada, zato poskuša to vprašanje relativizirati.)

"Slovenec je sam sebi najhujši gospodar."

(Marko Crnkovič na primeru židov, ki smo si jih med seboj postavljali Slovenci, dokazuje pregovorni slovenski značaj.)

Svetovni dan družbenega obveščanja

Vsako leto osmega maja (pet dni po svetovnem dnevu svobode tiska) Katoliška cerkev praznuje svetovni dan družbenega obveščanja. Letos je bil že 39. Na ta dogodek se je spomnila tudi Cerkev na Slovenskem oz. Slovenska škofovska konferenca, ki je novinarski javnosti predstavila poslanico papeža Janeza Pavla II. za svetovni dan družbenega obveščanja. Poslanico je pripravil že v mesecu januarju (na god sv. Frančiška Saleškega), ki je po tradiciji posvečen verskemu tisku. Papež Janez Pavel II. je v času svojega pontifikata izdal kar devet dokumentov v zvezi z družbenim obveščanjem, saj je medijem pripisoval izjemno velik pomen, predvsem pri posredovanju resnice in pri oznanjevanju, katehezi in vzgoji. Poslanico je predstavil predsednik komisije za družbeno obveščanje pri SŠK, mariborski škof Franc Kramberger. Letošnja poslanica ob svetovnem dnevu družbenega obveščanja nosi naslov Sredstva družbenega obveščanja v službi sporazumevanja med narodi. V njej papež opozarja, da nam je moderna tehnologija lahko v veliko pomoč pri širjenju dobrega, lahko pa postane sredstvo zlorabe. Izpostavil je zlasti vlogo vzgoje in izobraževanja pri uporabi medijev v dobro narodov. Mediji so namreč "prvi areopag modernega sveta", ki združuje človeštvo v "svetovno vas".

Škof Kramberger je poudaril, da je pokojni papež Janez Pavel II. želel, da bi mediji služili predvsem krepitevi miru in ljubezni.

Predvsem vidne podobe lahko pripomorejo k spravi, lahko pa tudi k sovraštvu. Kot primer pozitivne vloge medijev papež omenja zelo hitro pomoč po decembrskem divjanju cunami je v Aziji. "Ustvarjalci medijev imajo možnost, da spodbujajo resnično kulturo življenja, in sicer tako, da posredujejo resnico o vrednosti in dostojanstvu vsakega človeka in se distancirajo od današnje zarote proti življenju," je še zapisal papež Janez Pavel II. **G. B.**

modrosti tedna

"Posebnost Slovenije je, da zaostaja v jasnem opredeljevanju odnosa do totalitarnega dela svoje preteklosti. Zaradi nerazčiščenega odnosa do tega dela slovenske preteklosti prihaja do čustvenih situacij, dejstev na terenu, ki vznemirjajo javnost in sprožajo različne komentarje. Čim bolj bo ta odnos razčiščen, tem manj bo pojavov, kot so se zgodili na Trnovem in drugod."

(Evropski poslanec Lojze Peterle)

"Očitno je edini problem strokovnjakov iz FDV in novinarskega društva v tem, da bo programski svet morebiti izglasovala večina, in očitno bo to napačna (parlamentarna, op. ur.) večina. Kajti pri glasovanjih dosedanje večine nista ne stroka ne Društvo novinarjev imela nikoli nobenih pomislov. Parlament navsezadnje glasuje tudi o varuhu človekovih pravic in o članih ustavnega sodišča, najvišje zakonodajne instance v državi, nad katerimi je, kot se reče, 'samo še modro nebo'. Ali zaradi tega dvomimo v institucijo ustavnega sodišča?"

(Pisatelj in publicist Drago Jančar)

Zver za sožitje

Podtikanja politikov iz vrst Liberalne demokracije Slovenije in Socialnih demokratov glede ravnaja ministra za šolstvo Milana Zvera v zvezi z romsko problematiko na Dolenjskem, ki so jih vodilni mediji vzeli za svoja, so iz trte izvita. To dokazuje tudi ministrov obisk v Prekmurju prejšnjo soboto. Popoldanski del obiska je bil – šolskemu ministru primerno – nogometno obarvan. V Prednovecih je ekipa ministrstva sodelovala na prijateljskem nogometnem turnirju, na katerem so nastopile še ekipe Romov, podjetnikov, Športne zveze Puconci, ženska ekipa Filovci in nogometna ekipa SDS. Prvo tekmo, ki je tako kot celoten turnir potekala v sproščenem ozračju, sta odigrali prav ekipi ministrstva in Romov. Naj spomnimo, da je veliko prahu dvignila Zverova salomonska rešitev ob napovedi bojkota pouka romskih otrok na novomeški osnovni šoli Bršljin. Minister je zgrabil bika za roge in posegel po pravzaprav običajnem izobraževalnem sredstvu, razvrščanju učencev v ločene razrede pri posameznih predmetih. Razlog za ukrep so bistvene razlike v znanju romskih in neromskih otrok, ki so obojim onemogočale pridobivanje novega znanja. Čeprav je zakonsko podlago za tovrstno ločevanje uvedel minister iz LDS, so prav iz te stranke leteli najhujši očitki o "segregaciji". Pri tem je treba dodati, da je bil edini kriterij za razvrščanje otrok v različne razrede znanje, nikakor pa ne narodna pripadnost. Sobotna nogometna tekma je v tem oziru še dodatno ovrgla tezo, da Zver uvaja segregacijo Romov. **M. V.**

Minister za šolstvo in šport Milan Zver je bil deležen marsikatero neupravičene kritike, prijateljska nogometna tekma pa dokazuje njegov trud za tvorno sodelovanje z romsko skupnostjo.

Neuravnoteženost nacionalke

Največja vladna stranka je v ponedeljek v svoji izjavi za javnost protestirala zoper neuravnoteženo uredniško politiko, ki naj bi jo pri poročanju o parlamentarnih strankah imela nacionalna televizija.

Na nacionalki so se ujeli v lastno zanko.

V SDS jih je najbolj zmotilo to, da je nacionalka v svoji informativni oddaji Odmevi preteklo sredo seji sveta SDS namenila le 20 sekund, medtem ko je naslednji dan v isti informativni oddaji seji sveta LDS namenila kar minuto in petnajst sekund. Še isti dan se je oglasila odgovorna urednica informativnih in izobraževalnih oddaj na TVS Tanja Starič in protest SDS označila kot nedopusten politični pritisk na neodvisnost novinarjev nacionalke in nedopustno vmešavanje v uredniško politiko njihovega medija. Kot je zapisala, SDS enakopravno obravnavanje vseh poli-

tičnih strank in opcij razume kot preprosto aritmetično seštevanje minut in sekund, ki jih informativni program namenja posameznemu dogodku, medtem ko naj bi bila dejansko pomembna njihov pomen in vsebina. V slednjem ima seveda Staričeva prav, drži pa tudi, da se je urednica pri tem ujela v lastno zanko. Če je za minutažo posameznega prispevka pomembna predvsem teža in vsebina, potem bi morala nacionalka več pozornosti nameniti svetu SDS, saj je stranka tik pred kongresom, medtem ko se v LDS ne dogaja nič bistvenega. Sicer pa večjo naklonjenost nacionalke sedanji opoziciji opazi vsak, ki jo malo pogosteje gleda, s kakšno manjšo analizo pa bi jo bilo mogoče tudi empirično dokazati. **A. K.**

Zavajanje Primorčev

Proslava ob obletnici ustanovitve prve povojne slovenske vlade v Ajdovščini je za nami, s tem pa – upajmo – tudi polemike o tem, katera je bila prva slovenska vlada. Kot kaže, se je tranzicijska levica neka-ko sprijaznila, da ajdovska vlada ni bila prva slovenska vlada, čeprav je skušal časnik Delo še na sam dan proslave prepričati bralke in bralce, da vlada iz leta 1918 ni prva slovenska vlada, saj je pokrivala samo majhen del ozemlja, in da je bila Primorska do leta 1943 pod Italijo. No, če smo čisto iskreni, je Primorska pripadla Italiji z rapalsko pogodbo leta 1920. Kakor koli že, zagovornikom mita o prvi slovenski vladi pod vodstvom Borisa Kidriča pride prav vsak izgovor, pa četudi omenjajo dejstvo, da je bila Kidričeva vlada pluralna, ker naj bi bil v njej sodeloval tudi katoliški politik dr. Franc Snoj, ki je bil kasneje na Nagodetovem procesu zaradi "sovražne dejavnosti" obsojen na zaporno kazen.

Na sami proslavi v Ajdovščini je bilo morda še najbolj pomenljivo (in tudi pomilovanja vredno) besnenje nekaterih udeležencev proslava-

dnevu upora prav na kraju, kjer je prišlo do odločilnega spopada med tigrovcami in Italijani? Zdi se, da se peščica užaljenih še vedno ne more sprijazniti z dejstvom, da ajdovska vlada ni bila prva slovenska vlada, čeprav je res, da je imela velik pomen za Primorsko, ki je bila leta 1945 znova priključena matični do-

movini. Kljub temu pa kakšne posebne vloge ni imela, saj je glavno oblast dejansko imel politbiro KPS, vlada pa je morala le izpolnjevati navodila iz Beograda. Pomembnejše je to, da se je večina članov ajdovske vlade bolj ali manj angažirala pri čiščenju "sovražnih elementov" (beri: preganjanju političnih nasprotnikov). Zato bi bila udeležba sedanje vlade na proslavi zelo slabo znamenje evropski javnosti, ki se kljub slavljenju zmage nad fašizmom zaveda, da je povojni režim v Sloveniji grobo kršil človekove pravice.

Obstaja pa seveda tudi možnost, da je šlo v primeru napisal, da "vlada Primorčev nima rada", za politično sporočilo volivcem iz Vipav-

Minister, previdno!

Ministrstvo za gospodarstvo je pred dnevi na svoji spletni strani objavilo analizo delovanja zborničnega sistema, ta pa je v hipu postala eno najbolj branih gradiv. Oglasil se je tudi Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo, in dejal, da se tako sam kot gospodarski kolegij vlade nagibata k neobveznemu član-

jih je imel pretekle tedne po Sloveniji. Vsaj za en konec Slovenije lahko trdimo, da so mu svoje poglede na gospodarstvo in tudi organiziranje zborničnega sistema predstavili precej nekompetentni ljudje ali takšni, ki sedijo na najmanj dveh stolih hkrati in jim prav pride vse, kar se ta čas dogaja v Sloveniji na področju

V državi je treba temeljito in dobro premišljeno preurediti celoten zbornični sistem.

stvu v Gospodarski zbornici Slovenije (GZS). Hkrati je Peter Puhan, v. d. vodje direktorata za notranji trg, dejal, da si želijo čim bolj reprezentativen sistem, in napovedal, da bo ministrstvo v primeru neobveznega članstva v zakonu predvidelo zelo dolgo prehodno obdobje. Pri tem pa je delovna skupina za reorganizacijo zborničnega sistema, ki so jo ustanovili v okviru ministrstva, med sklepi uvodoma navedene analize zapisala, da bi bilo za izvajanje nalog, kjer igra GZS reprezentativno oziroma posvetovalno vlogo v odnosu do države, najbolje ohraniti scenarij obveznega članstva. Iz navedenega je očitno, da se na ministrstvu še niso odločili kako in kaj. Očitno je

gospodarstva. Pri nekaterih pa obstaja celo sum izigravanja zakonov, korupcije in klientelizma. Povedano preprosto: delajo za svoje koristi. Na ministrstvu bi se torej morali zamisliti nad tem, kdo vse jih informira in ali je to, kar počnejo, resnično najboljše za Slovenijo. Poleg tega mora vlada rešiti zbornični sistem v celoti. Tako sistem, v katerega so obvezno vključeni vsi lastniki najmanjših kmetijskih in gozdarskih površin, kot sistema, v katera so vključeni obrtniki in podjetniki. Rešitev mora biti celovita, pri tem pa lahko veliko naredijo strokovnjaki, ki sedijo v vladnem gospodarskem strateškem svetu. Ti gledajo nekoliko širše in niso tako zaprti kot večina tistih povzpeticov, ki poskušajo vplivati na odločitve zdajšnje vladne ekipe. Zato ministru Vizjaku svetujemo veliko previdnost. S politično modrostjo, ki bi jo morali imeti tudi njegovi najožji sodelavci, bo moral ločiti zrno od plev in ugotoviti, kaj je za slovensko gospodarstvo najboljše. Morda ne bi bilo napaka, da bi o tem povprašal tudi gospodarstvenike, in to ne samo tistih, ki so se prerinili v vrh območnih združenj gospodarske ali obrtne zbornice in so na ta račun že doslej dobro živeli. Previdno torej, minister Vizjak!

Vida Kocjan

Zagovornikom mita o prvi slovenski vladi pod vodstvom Borisa Kidriča pride prav vsak izgovor.

ve, ker naj bi bila sedanja vlada ignorirala omenjeno slovesnost (kar ni res, saj se je proslave udeležil obrambni minister Karl Erjavec) in s tem pokazala, da "Primorčev nima rada", kot je pisalo na velikem transparentu, ki se je pojavil tudi na sliki na prvi strani ponedeljkeve izdaje Dnevnika. Kaj so dejansko hoteli avtorji sporočiti s svojim napisom? Morda to, da se sedanja vlada sramuje odpora Primorčev proti fašizmu? Če bi bilo to res, ali bi potem vlada pripravila slovesnost ob

ske doline, da je bila njihova odločitev, ko so na zadnjih volitvah večinsko podprli stranke vladajoče koalicije, zgrešena. V takem primeru nas ne sme presenetiti, če bodo sedanjo vlado celo obtožili za vandalizem nad spomeniki v Trnovem. Ne nazadnje taka sporočila slovenski javnosti pošilja ljubljanska zupanja Danica Simšič, ki je na proslavi na Orlah sedanji vladi celo očitala skrunitev spomenikov NOB. Sprenevedanje ali cinizem?

Gašper Blažič

tudi, da se večjega reza v sistem, ki je bolj sam sebi namen kot ne, ne upajo narediti ali pa je zadaj tako močan lobi, da vse skupaj postaja še bolj štrnasto. Zanimivo je, da GZS izsledkom analize in predlogom ministra ne nasprotuje preveč. Po njenem mnenju bi bila analiza lahko podlaga za nov zakon o GZS, kar posredno pomeni, da se s predlogi strinjajo. Vse bolj se zdi, da je tu ministrstvo nekoliko nasledlo. Verjetno so ministra Vizjaka zavedli tudi sogovorniki v okviru obiskov, ki

Dr. Janko Kos

Smrt Janeza Pavla II. in prihod Benedikta XVI. opozarjata na zmeraj večji pomen krščanstva v Evropi in po svetu, posebej še Katoliške cerkve in papeštva. Smisel obeh dogodkov je večstranski. Najbolj na očeh je njun politični pomen. Umrli papež je bil Poljak, novoizvoljeni je Nemec. Cerkev je s tem potegnila črto pod preteklostjo druge svetovne vojne in njenimi posledicami. Leta 1978 je papeštvo pripadlo kardinalu iz naroda, ki je bil žrtev nemškega napada, leta 2005 kardinalu iz Bavarske, zibelke nacionalsocializma. Vse druge izbire bi bile neprimerne.

Vesoljna in apostolska

Z italijanskim papežem bi se vrnila preveč rimska tradicija, francoski bi dal preveliko težo državi, ki si prizadeva za hegemonijo v Evropi, ameriški bi bil nemogoče spričo dejstva, da je Cerkev pod Janezom Pavlom II. iz moralnoteoloških razlogov nasprotovala napadu na diktaturo v Iraku.

Novi papež je izšel iz Evrope kljub pričakovanju, da je napočil čas za neevropske papeže. Odločitev Cerkve za še enega evropskega papeža ima poseben smisel. Neevropski na rimskem prestolu bi pomenil, da se Cerkev umika iz Evrope, da se odpoveduje celini, ki je bila dve tisočletji njeno središče, a je zdaj ne samo sekularizirana, ampak v mnogih predelih razkristjanjena; k temu so svoje prispevali francoska revolucija, razsvetljenstvo in liberalizem, v 20. stoletju nacionalsocializem in komunizem. Izvolitev evropskega papeža pomeni, da Cerkev ne zapušča Evrope, da jo prav tu čakajo nove, za svet odločilne naloge, naj se imenujejo vnovična evangelizacija ali kako drugače.

Kljub temu se na obzorju nakazuje prihodnost z neevropskimi papeži iz obeh Amerik, Afrike ali Azije. O tem govorijo zmeraj številnejši kardinali teh dežel. V to smer kažejo potovanja Janeza Pavla II. po svetu. Ni jih mogoče razumeti samo kot dokaz osebne karizme ali množične verniške psihologije. Njihov pomen je bil simbolen, z njimi se je dokončno uresničila tista razsežnost Katoliške cerkve, ki jo pove njeno ime – katoliški pomeni vesoljen, apostolstvo označuje poslanost, ki zagotavlja vesoljnost. Cerkev postaja šele zdaj tisto, kar izreka njeno ime. Zgodovina je hotela, da se prav rimska Cerkev po utrditvi papeštva v 19. in 20. stoletju kot edina od krščanskih Cerkev spreminja v vesoljno. Je kaj takega mogoče reči o Cerkvah, ki so nacionalne ali lokalne – o ruski ali skandinavskoluteranskih, anglikanski ali ameriških "svobodnih Cerkvah" kalvinističnega izvora? Katoliška cerkev postaja

dokončno nadnacionalna, univerzalna, planetarna. Iz Evrope in obeh Amerik se usmerja v podsaharsko Afriko, jugovzhodno Azijo, njena prihodnja območja so ne samo Južna Koreja ali Tajvan, ampak tudi Japonska, morda celinska Kitajska in Indija. Preraščanje Katoliške cerkve v vesoljno je poseben primer globalizacije, morda celo najpomembnejši.

Vsaka globalizacija ima opravka s tistim, kar je Huntington imenoval "trk civilizacij". Ali nista krščanstvo nasploh in Katoliška cerkev posebej povezana z zahodno civilizacijo, z njenimi konfliktnimi razmerji do drugih civilizacij? Ali bo morebitni neuspeh znanstveno-tehnološke civilizacije, ki se širi po svetu iz evroameriških središč, odločil tudi o usodi krščanstva in Cerkve? Za pravi odgovor bo treba poiskati pravo perspektivo. Zahodna civilizacija je nastajala v zvezi s krščanstvom. Vendar ne samo iz njega, zato ni bila nikoli krščanska v pravem pomenu besede. Krščanske civilizacije ni bilo in je ne more biti. Krščanstvo presega vsakršno civilizacijo. Cerkev je v Evropi preživela poznoantično civilizacijo, nato srednjeveško in novoveško od 17. do 20. stoletja. Preživela bo znanstveno-tehnološko civilizacijo postmodernih časov. Katoliška cerkev kot osrednji nosilec krščanstva se je bolj ali manj uspešno prilagaja-

tičnega reda, republiko je priznala šele s koncem 19. stoletja, demokracijo v zadnjih letih Pija XII., z Janezom XXIII. in Pavlom VI. je pokazala pripravljenost za priznanje "realsocializma", toda s pogojem, da se odpove agresivnemu ateizmu. S propadom komunizma je postala ta pripravljenost odveč, Cerkev se je znašla pred razmahom svetovnega kapitalizma v globalizaciji.

Prek te se širi zahodna civilizacija v druga civilizacijska območja, od arabsko-islamskega do japonsko-budističnega, jih razkrajajo, doživlja v njih nove pretvorbe ali pa jih potiska v sovražno nasprotovanje. Krščanstvo in z njim Cerkev ohranja tudi zdaj svojo nekdanjo, v zgodovini izpričano in preizkušeno zmožnost prilaganja vladajoči civilizaciji. Vendar ne tako, da bi ji žrtvovala svoje temeljno poslanstvo. Ko sprejema danosti znanstveno-tehnološke civilizacije, ne pristaja na njen tehnični voluntarizem, spoznavni in moralni relativizem, hedonizem, promiskuiteto, libertinstvo. Vse to bo z upadom te civilizacije – morda čez sto let, morda že dosti prej – preminilo, krščanstvo in Cerkev bosta tudi to civilizacijo preživela. In seveda vse druge civilizacije, ki jih bo evroameriška globalizacija bodisi razkrojila in nadomestila ali pa se v "trku" z njimi sama izčrpala

Katoliška cerkev postaja dokončno nadnacionalna, univerzalna, planetarna. Iz Evrope in obeh Amerik se usmerja v podsaharsko Afriko, jugovzhodno Azijo, njena prihodnja območja so ne samo Južna Koreja ali Tajvan, ampak tudi Japonska, morda celinska Kitajska in Indija.

la vsaki teh civilizacij, jih sprejemala in priznavala, pogosto s pridržki in ugovori, in jih preživela. Pristajala je na antično suženjstvo in ga pomagala odpravljati, bila je med podporniki fevdalizma in ga hkrati omejevala. Nazadnje je privolila v kapitalizem, čeprav z odporom in obotavljivo, dolgo se je opirala na tradicionalne oblike socialnega in poli-

– na primer v spopadu z islamom. Ta hoče biti podobno kot krščanstvo vesoljen. Toda islam ni samo religija, ampak je hkrati samosvoja stara civilizacija. Krščanstvo je čista religija. Je to njegova prednost ali primanjkljaj? Civilizacije preminejo, religija, ki jih presega, obstane. Krščanstvo je vesoljno ne samo v prostoru, ampak tudi v času.

Brezigarjeva uradno prevzela tožilstvo

Potem ko je državni zbor dosedanjo slovensko predstavnico v Eurojustu Barbaro Brezigar že pred časom potrdil za novo generalno državno tožilko, je slednja pretekli teden s prisego v državnem zboru uradno prevzela vodstvo slovenskega tožilstva.

Brezigarjeva je ob prisegi pred predsednikom državnega zbora Francetom Cukjatiem ponovila nekatere svoje izjave in stališča o tem, kakšne naloge jo čakajo in za kaj vse si bo prizadevala kot prva tožilka v državi. Kot je dejala, bo ena njenih večjih nalog povečanje ugleda tožilstva, ki je v zadnjih letih po njenem mnenju precej upadel. V zvezi s tem bodo tožilci, ki so po njenem mnenju sicer dovolj strokovno podkovani in željni dokazovanja, v prihodnje v zasebnem življenju upoštevati neke norme. Kaj več v zvezi s tem ni želela povedati, dejala pa je, da bo svojo vizijo dela in tudi obnašanja tožilcev v zasebnem življenju so-

delavcem predstavila na prvem skupnem sestanku (ta je bil v petek).

Čeprav so mnoge zanimale predvsem prve kadrovske poteze, ki jih bo izvedla na svojem delovnem mestu, Brezigarjeva po prisegi o njih ni želela govoriti. Dejala je le, da bo do nekaterih menjav prišlo na vodstvenih položajih na tožilstvu in na vrhovnem državnem tožilstvu, ne bo pa prišlo do bistvenih kadrovske sprememb. Še največ sprememb bo, kot je dejala, pri izbiri ožjih sodelavcev, saj si namerava izbrati ekipo, s katero bo lahko dobro in uspešno delala.

Brezigarjeva torej pri kadrovske sestavi tožilstva ne napoveduje več-

jih sprememb, po zdajšnjih napovedih pa si lahko večje spremembe obeta tožilska zakonodaja oziroma njen zakon o državnih tožilih. Slednjega bo po mnenju Brezigarjeve treba spremeniti predvsem v delu, ki se nanaša na skupino tožilcev za posebne zadeve, ki ji je prejšnja vlada na predlog nekdanje generalne državne tožilke bistveno omejila pristojnosti. Kako naj bi bil po novem videti del zakona, ki se nanaša na posebno skupino tožilcev, Brezigarjeva ni povedala, dejala pa je, da je bila sprememba zakonodaje na tem področju izrazito slaba in škodljiva.

Sicer pa namerava Brezigarjeva poleg sprememb zakonodaje, pri čemer pričakuje tudi pomoč politike, ki mora njene predloge v državnem zboru na koncu potrditi, in povrnitve ugleda tožilstvu dati poudarek tudi izobraževanju državnih tožilcev in vseh tistih, ki jim pomagajo pri njihovem delu. "Najpomembnejše namreč je, da državnim tožilcem, ki rešujejo zahtevne primere, res omogočimo vso potrebno podporo za kakovostno opravljeno delo," je dejala. **A. K.**

Generalna državna tožilka Barbara Brezigar: "Prisegam, da bom varovala pravni red Republike Slovenije in svoje delo opravljala vestno po ustavi in zakonih."

Evropa je priložnost za mlade

V petek, 6. maja, je bila v Domžalah okrogla miza z naslovom Evropa za mlade, ki sta jo organizirala Slovenska demokratska mladina (SDM) in evropska poslanka Romana Jordan Cizelj.

Kot gostje so sodelovali: evropska poslanka Romana Jordan Cizelj, prof. dr. Peter Jambreč ter poslanka v državnem zboru RS in predsednica SDM Alenka Jeraj. Tema je bila predstavitev Pogodbe o ustavi za Evropo, ki je v postopku ratifikacije v državah članicah Evropske unije. V razpravi so skušali orisati njen pomen predvsem za mlade. Najprej je govorila Alenka Jeraj in poudarila vpliv pogodbe na izobraževanje in zaposlovanje. Dejala je, da univerze v Sloveniji niso bile najbolj pripravljene in so ob vstopu Slovenije v EU slabo izkoriščale možnosti, ki so bile na voljo, predvsem pri menjavah študentov in podobno. Menila je tudi, da se je za študente situacija z vstopom v EU izboljšala, saj imajo sedaj enake možnosti za vpis na različne tuje fakul-

tete in so dejansko odvisni samo od znanja, ne pa od birokratskih zadev.

Nato je besedo prevzel prof. dr. Peter Jambreč in v svojem nastopu skušal čim bolj poljudno predstaviti "ta dolgi in zapleteni tekst" – evropsko ustavno pogodbo. Kot strokovnjaku se mu zdi, da gre za lepo pisan dokument, ki pa se zaradi svoje obsežnosti ne more izogniti nekaterim dolgovezjem, saj

je bilo treba natančno določiti kategorije in obveznosti, na katere ima pogodba vpliv. V svojem razmišljanju je dejal, da je dokument formalno sicer pogodba, da pa ima vendarle tudi elemente prave ustave. Pogodba tako ne razveljavlja prejšnjih pogodb, ki so bile podpisane s strani članic (maastrichtska, pogodba iz Nice itd.), ampak njihova sporočila vključuje v bolj urejen doku-

ment. Eden največjih dosežkov pri pogodbi pa se mu zdi dejstvo, da je listina o človekovih pravicah sedaj sestavni del pogodbe, tako da je vsakomur, ki misli, da so mu bile kršene človekove pravice, omogočeno sodno varstvo.

Romana Jordan Cizelj je najprej poudarila, da vse, kar delajo v evropskem parlamentu v zvezi z ustavno pogodbo, delajo predvsem za mlade. Orisala je tehnično delovanje poslancev pri sprejemanju različnih aktov in določil, kako evropski parlamentarci sodelujejo med seboj... Za udeležence okrogle mize je bila najzanimivejša njena razlaga o ta čas zelo aktualnem francoskem referendumu o ratificiranju te pogodbe. Znano je namreč, da je javno mnenje v Franciji glede pogodbe deljeno, izid referenduma pa negotov.

V večernih urah je sledil koncert pevke Lare Baruca, ki je predstavila svojo novo ploščo z naslovom Mindhacker. Lahko si želimo še več takšnih razprav, saj se je pokazalo, da večina Slovencev skorajda ne pozna pomena takšne pogodbe na vsakdanje življenje. **G. D.**

V Domžalah je v organizaciji Slovenske demokratske mladine in evropske poslanke Romane Jordan Cizelj potekala okrogla miza, na kateri so poskušali predstaviti Pogodbo o ustavi za Evropo in njen vpliv na mlade.

Zlorabljeni dan zmage

V ponedeljek, 9. maja, je minilo 60 let od konca druge svetovne vojne. Na ta dan leta 1945 je nacistični vojaški stroj, potem ko so Nemci že teden dni prej podpisali kapitulacijo, klonil pred premočjo zahodnih zaveznikov in sovjetske Rdeče armade. Na ta dan je v Ljubljano vkorakala prva partizanska enota, čeprav so spopadi z Nemci trajali vse do 15. maja. Zmaga nad okupatorjem pa je bila v Sloveniji hkrati tudi začetek tragedije protirevolucionarnega tabora, zlasti domobrancev, ki so se umaknili na Koroško, vendar so jih Angleži večji del poslali nazaj v Jugoslavijo, kjer so bili brez milosti pomorjeni. Komunistična partija je dokončno prevzela oblast in uvedla diktaturo po sovjetskem zgledu. Po množičnem pomoru domobrancev in civilistov so sledili montirani sodni procesi, zaplembe in udbovsko zastraševanje. Tako smo Slovenci dočakali osvoboditev izpod totalitarizma šele s prvimi povojnimi demokratičnimi volitvami leta 1990, čeprav so ostanki totalitarizma v Sloveniji še danes navzoči.

Janša: obstajajo politične in idejne razlike

Slovenija se je dneva zmage spomnila s proslavo v Cankarjevem domu, kjer je kot slavnostni govornik nastopil predsednik vlade Janez Janša. Poudaril je misel, da glede dogodkov med vojno in takoj po njej obstajajo in bodo obstajala različna gledanja. "Vendar pa glede tega v demokratični družbi ne bi smelo biti težav. Tako kot smo politično in idejno različni, demokratični, dopuščamo razlike, bomo tudi glede različnih pogledov na preteklost. Drugih rešitev ni. Očitno se bomo morali s tem navaditi živeti. Tako kot številni drugi narodi tudi mi ne bomo nikoli našli enotnosti v tisti preteklosti, ki nas je delila, ampak kvečjemu v tisti, ki nas je združevala, predvsem pa v sedanosti in prihodnosti," je dejal Janša. Poudaril je tudi, da je Slovenija v drugi svetovni vojni plačala zelo visoko ceno. Po vojni je prišlo do delitve na zmagovalce in poražence pa tudi do delitve med samimi zmagovalci, pri čemer smo Slovenci ostali na nedemokratični strani železne zavese, kar je vplivalo tudi na izgubo Trsta, Gorice in Koroške. Mnoge države, ki so bile v drugi svetovni vojni poražene, so nas v gospodarskem razvoju prehiteli. "Države, ki so bile na strani poražencev v drugi svetovni vojni, so pol stoletja pred nami postale članice Evropske unije in Nata. Mi smo zaradi prej omenjenih dejstev morali čakati na padec totalitarnih komunističnih sistemov v Evropi in spravo med nekdanjimi zmagovalci, preden smo bili povabljeni v obe organizaciji," je dejal Janša in med drugim opozoril, da je 9. maj tudi dan Evrope, za kar je zaslužen francoski zunanji minister Robert Schumann, ki je na ta dan predlagal deklaracijo o Evropi.

Nadaljevanje partijske propagande

Sicer pa je praznovanje dneva zmage nad fašizmom minilo zlasti v znamenju partijske ikonografije, ki je zaznamovala obe osrednji proslavi, z njo pa so bili obarvani tudi mediji. Na proslavi v Ljubljani ob obletnici osvoboditve mesta sta bila slavnostna govornika ljubljanska županja Danica Simšič ter predsednik Zveze združenj borcev in udeležencev NOB Janez Stanovnik. Slednji je med drugim poudaril, da se je iz tiranije nacifašizma rodila trdna volja ter zavest svobode in demokracije. Iz ponižanja, v katerega nas je pripeljal nacifašizem, se je rodila solidarnost in spoštovanje človekovih pravic, je še dejal Stanovnik. Njegovo omenjanje človekovih pravic pa je glede na to, da je povojna komunistična oblast te pravice grobo kršila, čisto sprenevedanje. Ljubljanska županja Danica Simšič je tudi tokrat ponovila že tradicionalne obtožbe o "potvarjanju zgodovine". Na proslavi na Orlah dva dni pred tem pa je sedanji vladi celo očitala skrunitev spomenikov NOB. Po njeno so povojni poboji madež na veličastnem partizanskem boju, vendar jih brez okupacije in brez kolaboracije ne bi bilo. Dejala je: "Očitno smo mi edini narod oziroma edina država na svetu, ki ob 60. obletnici zmage nad fašizmom in nacizmom ponosno zmanjšuje pravice partizanom, vojnim veteranom in invalidom, ki so nam to vojno in to zmago priborili." Podobno je bilo tudi v Ajdovščini, kjer je potekala proslava ob obletnici ustanovitve prve povojne vlade. Slavnostni govornik je bil Ciril Zlobec, ki je med drugim priznal, da je bila ajdovska vlada tudi revolucionarna. Pri tem velja omeniti zanimivost, da so častilci partijske preteklosti na neki način zatajili predsednika ajdovske vlade Borisa Kidriča, enega glavnih protagonistov boljševiske revolucije v Sloveniji. Med množico ljudi na Lavričevem trgu v Ajdovščini pa se je pojavil tudi transparent, ki je opozarjal na to, da sedanja vlada z odsotnostjo svojih predstavnikov dokazuje, da ne mara Primorcev. Očitno navzočnost ministra za obrambo Karla Erjavca ni zadostovala.

Gašper Blažič

Na državni proslavi ob šestdeseti obletnici konca druge svetovne vojne v Cankarjevem domu v Ljubljani je bil slavnostni govornik predsednik vlade Janez Janša.

Med množico ljudi na Lavričevem trgu v Ajdovščini se je pojavil tudi transparent, ki je opozarjal na to, da sedanja vlada z odsotnostjo svojih predstavnikov dokazuje, da ne mara Primorcev. Očitno navzočnost ministra za obrambo Karla Erjavca ni zadostovala.

Vzponi in padci SDS

V Portorožu bo konec tega tedna potekal redni kongres Slovenske demokratske stranke, ki bo sploh prvi kongres, ki ga je stranka pripravila kot največja vladna stranka. Večjih sprememb na njem ne moremo pričakovati, vendar ni bilo vedno tako.

Današnja največja vladna stranka ima bogato zgodovino kongresov, saj bo sobotni že njen osmi. Ustanovni kongres stranke je bil daljnega 16. februarja leta 1989. Takrat se je v Cankarjevem domu zbralo okoli 1.000 delegatov in ustanovilo Socialdemokratsko zvezo Slovenije (SDZS). Njena posebnost je bila, da je bila to prva stranka oziroma zveza, ki je predstavljala neposredno alternativo tedanji Zvezi komunistov Slovenije, zaradi česar je slednja poskušala narediti vse, da do njene ustanovitve ne bi prišlo. Najprej je tedanji sekretariat za notranje zadeve organizatorjem zagrozil, da ustanovnega kongresa ne bo dovolil, ko pa je uvidel, da grožnje ne zaležejo, ga

je dovolil pod pogojem, da člani na kongresu sprejmejo posebno izjavo, s katero bo stranka pristopila k takratni SZDL (eni izmed vej KPS). No, člani stranke so sprva obljubili, da bodo to naredili, pozneje pa so se sprejetju take izjave spretno izognili s pojasnilom, da bo stranka pristopila k SZDL, ko bo tako odločilo celotno članstvo. Partijske oblasti je takšna odločitev seveda razburila, vendar rojevanja prve demokratič-

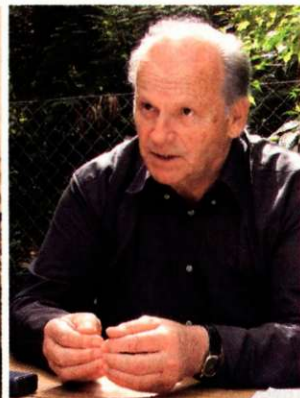
ne stranke niso mogle več preprečiti. Tako sta bila na kongresu izvoljena predsedstvo (slednje je pozneje na svoji prvi seji za predsednika stranke izvolilo voditelja stavke v Litostroju Franceta Tomšiča) in izvršni svet stranke, potrjena pa sta bila njen statut in politični program.

SDZS je dobro leto dni delovala kot zveza, na svojem prvem kongresu, ki je bil 24. februarja 1990 v Cankarjevem domu, pa se je dokončno

preoblikovala v stranko z imenom Socialdemokratska stranka Slovenije (SDSS). Na kongresu sta takrat najbolj odmevala referata predsednika stranke Jožeta Pučnika (slednji je predsedovanje prevzel nekaj mesecev prej) in Franceta Tomšiča. Tako je Pučnik, ki je bil hkrati tudi predsednik Demosa, v svojem referatu ocenil razmere znotraj Demosa. Dejal je, da je treba upoštevati realne pogoje političnega tekmovanja znotraj

Znamenita litostrojka stavka je pomenila veliko prelomnico pri ustanavljanju demokratičnih strank v Sloveniji, saj se je na njej rodila ideja o ustanovitvi SLZS, današnje SDS.

Veliko zaslug za razvoj SDS ima pokojni Jože Pučnik, ki je stranko vodil v za nove demokratične stranke najnevarnejšem obdobju.

Demos, in od tedanje vlade zahteval sprejetje vseh potrebnih ukrepov za demokratizacijo in osamosvojitve Slovenije. Tako je dejal, da mora Slovenija za neveljavne razglasiti vse zakone, ki preprečujejo njeno gospodarsko neodvisnost, in poudaril, da vse demokratične sile čaka najpomembnejša naloga, to je priprava nove slovenske ustave. Še dlje od Puč-

na stalnih vrednostnih postavkah, ki so skupne vsem socialdemokratskim strankam v Evropi – to so svoboda, pravičnost in solidarnost. Hkrati z jasno umestitvijo v krog demokratičnih strank je Pučnik v svojem nastopu začrtal tudi nekatere temeljne smernice, po katerih bi morala stranka delovati v prihodnje. Pri tem je izpostavil njeno odprtost za vse, ki

Vse to se je spremenilo na tretjem kongresu stranke, ki ga je pripravila 13. maja 1993 v Litostroju. Na kongresu, ki ga nekateri upravičeno označujejo za prelomnega, je bil, potem ko se je Jože Pučnik odločil, da ne bo vnovič kandidiral za predsednika, z veliko večino izvoljen Janez Janša. Da namerava Janša voditi odločnejšo politiko in stranko jasneje

čakal na ugotovitve posebne komisije, ali so vojaški specialci pri aretaciji Milana Smolnikarja prekoračili svoja pooblastila ali ne. To Drnovskovo ravnanje se je pozneje izkazalo kot velika napaka, saj sta odstavitev Janše in izstop stranke iz koalicije, ki mu je sledil, SDSS okrepila in ne oslabila, kot je verjetno takrat računala levica.

V naslednjih mesecih se je tako

Pomemben za stranko je bil tudi 4. kongres 27. maja 1995 v Topolšici, na katerem se je stranka javnosti predstavila kot edina prava socialdemokratska stranka v Sloveniji.

Celjski 7. kongres SDS je zaznamoval predvsem spor med strankinim poslancom Ivom Hvalico in predsednikom Janezom Janšo. Za SDS so bili to težki časi.

nika je šel France Tomšič, ki je predsedstvu in skupščini SRS postavil tri zelo drzne zahteve. Zahteval je, da slovenske oblasti vse pristojnosti beograjske zvezne naborne komisije prenesejo na slovensko naborno komisijo, da v dveh mesecih vsi slovenski vojaki začnejo vojaški rok služiti samo v Sloveniji in da se začnejo priprave na oblikovanje slovenskega armadnega območja, katerega vodstvo naj imenuje slovenska oblast.

Kongres identitete

Ker je bila večina zahtev stranke s prvega kongresa uresničena, izpeljan je bil referendum o osamosvojitvi, Slovenija pa se je tudi osamosvojila, je drugi kongres stranke 3. in 4. aprila 1992 v Mariboru potekal predvsem v znamenju iskanja identitete stranke. Tako je njen predsednik Jože Pučnik poleg dotedanjih osrednjih političnih ciljev stranke opredelil tudi nekaj njenih glavnih lastnosti. Kot je tedaj dejal, so glavne določujoče lastnosti stranke tipično zahodnoevropske, saj je vrednostna podoba stranke utemeljena

sprejemajo socialdemokratski program in temeljna demokratična načela, ter njeno socialno politiko.

Volitve in prelomni tretji kongres

Čeprav je drugi kongres poudaril izrazito socialno noto stranke, ki naj bi bila blizu ljudem, pa stranke ni okrepil, kot bi pričakovali. Pomagalo ni niti to, da se je stranki pridružil Janez Janša, ki so ga na kongresu izvolili za člana predsedstva stranke. Njegov vstop je stranki sicer prinesel nekaj tisoč novih članov, na drugi strani pa jo je zapustilo veliko članov, ki so menili, da se je stranka na kongresu pomaknila preveč v levo, ali pa so bili razočarani zaradi razpada Demosa. Slednje se je pokazalo tudi na parlamentarnih volitvah leta 1992, na katerih je stranka s komaj 3,34 odstotka glasov komaj prišla v parlament. Nekateri so takšen izid pripisovali njenemu sodelovanju v Drnovskovi vladi, kar naj bi jo potisnilo preveč v naročje levice, v sami stranki pa so razlog za slab izid videli v taktičnih in strateških napakah njenega volilnega štaba.

profilirati v slovenskem političnem prostoru, se je pokazalo že na samem kongresu, na katerem delegati predvsem po njegovi zaslugi niso sprejeli predloga, da bi se stranka združila s Socialistično stranko Slovenije (SSS), ki je bila nekakšen trojanski konj nekdanje KPS in se je potem leta 1994 skupaj s še dvema strankama združila v današnje LDS. Delegati so sprejeli le sklep, da o nadaljnjih korakih odloča predsedstvo stranke, to pa pozneje združitve seveda ni podprlo.

Odločnejša politika in izstop iz vladne koalicije

Da namerava stranka pod Janševih vodstvom voditi odločnejšo politiko, se je začelo kazati že kmalu po kongresu. Tako je stranka, čeprav je bila tudi sama v vladni koaliciji, začela čedalje ostreje opozarjati na nepravilnosti, zaradi česar je postajala čedalje večji trn v peti Janezu Drnovsku in levici. Nasprotja znotraj vlade so dosegla vrh z znamenito afero Depala vas, po kateri je Drnovšek kot predsednik vlade predlagal zamenjavo obrambnega ministra Janeza Janše, še preden je po-

priljubljenost stranke samo povečevala. Na prvih lokalnih volitvah nekaj mesecev pozneje je dosegla 14,22 odstotka glasov, kar je pomenilo, da je svoj izid z zadnjih parlamentarnih volitev kar potrojila. V naslednjih mesecih se je priljubljenost stranke še povečevala, tako da na 4. kongresu stranke, ki je 27. maja 1995 potekal v Topolšici, ni bilo nobenega dvoma o tem, kdo bo izvoljen za novega predsednika stranke. To je postal dotedanji predsednik Janez Janša, delegati pa so se bolj kot svoji stranki posvetili "konkurenčni" Združeni listi socialnih demokratov. Motilo jih je zlasti to, da ima stranka v imenu besedo socialni, čeprav je takšno ime, kot je bilo mogoče slišati, povsem v nasprotju z njihovimi dejanji in kadrovske sestavo, še zlasti pa z njihovo tradicijo, ki izvira iz preteklega režima. Glede na to so na kongresu javnosti poslali nedvoumno sporočilo, da je prava socialdemokratska stranka samo ena.

Leta statusa quo in zmage

Ali je k temu pripomoglo tudi ime, »

Na sobotnem kongresu Janez Janša skoraj gotovo ne bo imel pravega tekmeča.

Pretekli teden se je sešel svet SDS in pripravil gradivo za sobotni kongres. Sodeci po razpravi in izjavah se še največje spremembe obetajo v programu stranke.

» je težko reči, dejstvo pa je, da so se kmalu po 4. kongresu in volitvah leta 1996, ko je stranka dosegla nekaj več kot 16 odstotkov glasov, zanjo začela leta, ko ni ne napredovala ne stagnirala, saj se je njen izid na vseh volitvah vrtil okoli 16 odstotkov. Bistvenega premika niso prinesli niti vsi naslednji trije kongresi – peti 8. maja 1999 v Portorožu (na njem so Jožeta Pučnika izvolili za častnega predsednika stranke); šesti 9. septembra 2000 v Murski Soboti in sedmi 19. maja 2001 v Celju, ki so ga najbolj zaznamovala trenja med Janšo in poslancem Ivom Hvalico –, zaradi česar so mnogi že začeli dvomiti, da bo stran-

ki kdaj uspelo doseči relativno večino na volitvah in sestaviti vlado, v kateri bi imele večino pomladne stranke. No, Janša je še enkrat dokazal, da je prekajen politični maček. Tako je leta 2004, leto dni pred parlamentarnimi volitvami, stranka najprej spremenila ime (iz socialdemokratske se je preimenovala v Slovensko demokratsko stranko), njeni predstavniki so v javnosti začeli nastopati umirjeno in povezovalno, hkrati pa so se volivci očitno naveličali LDS. Vse to skupaj je na koncu prineslo presenetljivo zmago SDS. Stranka je postala relativna zmagovalka volitev in tako dobila pravico, da sestavi vlado.

Prvič na kongres kot najmočnejša vladna stranka

SDS tako na sedmi kongres, ki bo ta konec tedna v Portorožu, prvič odhaja kot največja vladna stranka. Ker se je na zadnjih volitvah odrezala bolje od vseh pričakovanj, večjih sprememb v njej ne moremo pričakovati, verjetno pa bo glede na novo vlogo, v kateri se je znašla, nekoliko popravila svoj program in na novo opredelila nekatere cilje. Kot je bilo mogoče slišati po seji sveta stranke pretekli teden, na kateri je svet obravnaval gradivo za kongres, se še največje spremembe obetajo političnemu programu stranke (ta naj bi

dobil, kot je razvidno iz osnutka, bolj vladni pridih), malenkostno pa naj bi popravili tudi strankin statut.

V nasprotju s programom pa lahko bistveno manj sprememb pričakujemo pri kadrovski sestavi vodstva stranke. Skoraj gotovo bo Janez Janša dobil še en predsedniški mandat (za zdaj je edini evidentirani kandidat za to mesto, čeprav je mogoče kandidature vlagati tudi na kongresu), manjše spremembe lahko pričakujemo le pri članih izvršilnega odbora stranke in članih njenega nadzornega odbora. V SDS se pač zavedajo, da se konj, ki zmaguje, ne menja.

Aleš Kocjan

Pogovor s predsednikom sveta SDS Milanom Zverom

“Imeli smo jasno vizijo”

Kako ocenjujete prehojeno pot Slovenske demokratske stranke?

Prehojena pot SDS je zelo zanimiva, tipična za stranko v tranzicijskem okolju. SDS se je vselej poskušala umestiti okoli politične sredine; v začetku z Jožetom Pučnikom nekoliko bolj na levi strani sredine, kasneje pa z Janezom Janšo in volilnim telesom, ki ga je ta množično priključil stranki, na sredino in desno od nje. Njeno dokončno ustalenie in umestitev v politični prostor gotovo pomeni sprejete sklepa na svetu SDS pred šestimi leti, da se stranka priključi EPP-EDU. Naslednji premik je poleg programske spremembe zagotovo tudi sprememba imena.

Zelo pomembno v genezi stranke je, da se je ta res iskala program-

sko in ideološko, da pa je bila njena politična drža vselej dokaj enaka. Stranka se ni prodajala za politične drobtinice, ko so se oblikovale slovenske vlade, ampak je imela jasno vizijo svojega razvoja, tudi navznoter je ostala dokaj akcijsko enotna. In te zdrave primese v življenju SDS so prepričale volilno telo, da jo je lažje razpoznalo kot najboljšo v slovenskem političnem prostoru.

Kako ocenjujete strankin izid na zadnjih državnozborskih volitvah?

Izid na zadnjih državnozborskih volitvah je posledica tega, kar sem že povedal. Pomembno pa je še enkrat poudariti, da naša zmaga ni posledica slabih političnih tekmecev, ampak vsestransko dobre kondicije SDS, ki

ji je v zelo temeljiti in odprti politični igri uspelo prepričati največji del volivk in volivcev. Veliko bolj kot zmaga je pomembno dejstvo, da vlada, ki jo vodi SDS, v daljšem časovnem obdobju uživa največjo podporo.

Kot je bilo mogoče razbrati iz izjav nekaterih članov vodstva stranke, bi morala stranka zaradi novega položaja na kongresu nekoliko redefinirati svoj program in cilje. Kaj bi bilo po vašem mnenju treba spremeniti?

Menim, da ne bi bilo treba kaj posebnega spremeniti. To, kar smo sedaj, nas je pripeljalo na oblast in izpolnje-

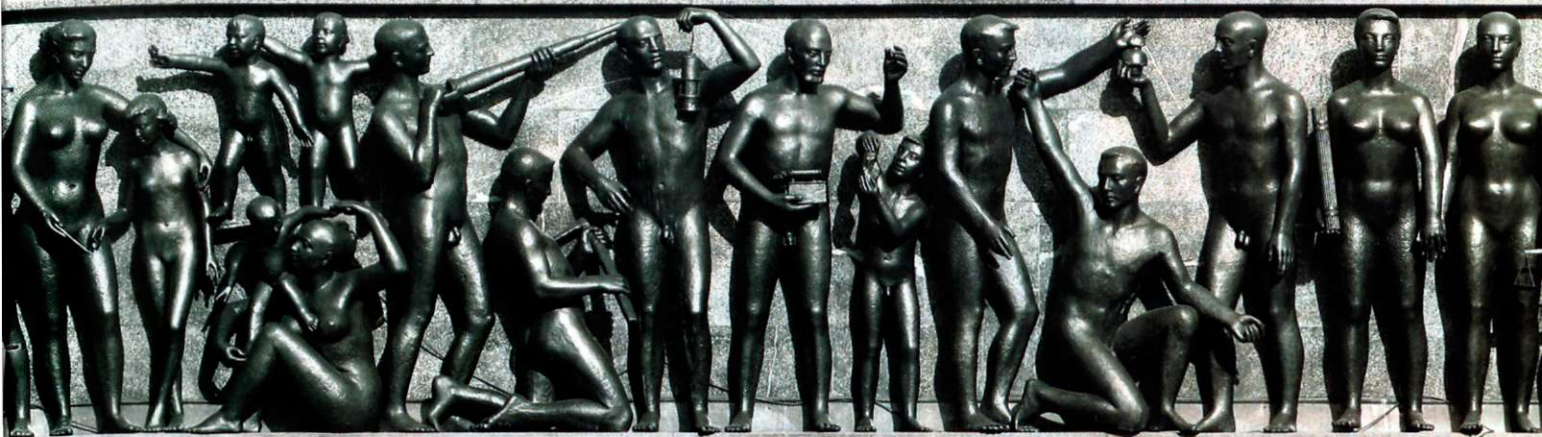
vati želimo dane obljube. Po volitvah se stranka ne sme popolnoma spremeniti. Tudi naša se ne bo. V novem programu bomo podali nekatere jasnejše odgovore na izzive časa.

Boste kandidirali za podpredsednika stranke?

Funkcija ministra zahteva cellega človeka, zato je zelo težko sprejemati dodatne obveznosti. Seveda pa bom pred dokončno odločitvijo temeljito premislil.

Milan Zver

Še brez novih praznikov

Vprašanje o uvedbi novih državnih praznikov je znova dvignilo temperaturo v delovnih telesih državnega zbora. Predlog Slovenske nacionalne stranke je na odboru za notranjo politiko padel po burni razpravi.

Odbor je predlog SNS prvič obravnaval januarja, a razprave niso končali, zato so se dogovorili za njeno nadaljevanje po poprejšnji pridobitvi mnenja zgodovinske stroke. Kljub temu se poslanci glede datumov niso mogli poenotiti.

Po predlogu SNS bi združitev Primorske z matico praznovali 15. septembra v spomin na začetek veljavnosti pariške mirovne pogodbe, 17. avgust pa bi spominjal na združitev Prekmurja z matico. Praznika naj ne bi bila dela prosta dneva. Zmagog Jelinčič je poudaril, da oba datuma uživata podporo zgodovinarjev, zato ne razume vladnega zavlačevanja. Predstavnik vlade Marko Štrovs je namreč napovedal, da vlada pripravila celovit predlog, ki naj bi ga parlamentu predložila še ta mesec. Zaradi očitnih razhajanj glede datumov naj bi vlada o tem vprašanju naročila javnomnenjsko raziskavo.

Predlog SNS je doživel vrsto dopolnil. Davorin Terčon (LDS) kot dan spomina na trpljenje Primorcev predlaga 13. julij, saj je bil na ta dan leta 1920 požgan Narodni dom v Trstu, njegov strankarski kolega Geza Džuban pa je predlagal 17. avgust kot dan priključitve Prekmurja. Po-

slanska skupina LDS je predlagala še 5. oktober (sklenitev londonskega memoranduma leta 1954) kot spomin na vlogo primorskih Slovencev med fašističnim nasiljem in na žrtve obeh svetovnih vojn na Primorskem ter 12. avgust kot dan mladih.

Podobno kot SNS v svojem temeljnem predlogu je poslanska skupina Socialnih demokratov predlagala 23. december kot dan samostojnosti in enotnosti. Polemične razprave o vlogi Tigra in o odzivih na praznovanje 27. aprila po mnenju Mojce Kucler Dolinar (NSi) kažejo na upravičenost sedanje zavrnitve predlogov. Prazniki bi morali po mnenju Antona Kokalja (NSi) biti tisti dnevi, ki povezujejo in združujejo, ne pa delijo državljane. O zavrnitvi primorskega praznika bo DZ odločal na redni majski seji naslednji teden.

Rok za žrtve podaljšan

Odbor za notranjo politiko se je prejšnji teden lotil tudi sprememb zakona o popravil krivic pred njegovo obravnavo v državnem zboru, ki bo tudi potekala na majski seji. Spremembe, ki jih želi uvesti vlada, se dotikajo podaljšanja roka za vlaganje zahtev za priznanje statusa nekdanjega političnega zapornika oz. svojca po vojni pobite osebe, in sicer do 31. decembra 2007. Vlada se je odločila tudi za primernejše in bolj humano preimenovanje "po vojni pobitih oseb" v "žrtve protipravnega odvzema življenja". Po besedah Roberta Marolta z ministrstva za pravosodje dosedanja besedna zveza ne izraža ustrežne

stopnje spoštovanja do žrtev in njihovih svojcev. Izraz naj bi bil tudi jezikovno neprimeren, saj se beseda "poboj" uporablja v zvezi z živalmi.

Novela zakona bo upravičencem omogočila vložitev zahtev za revizijo sodb vojaških sodišč, ki so imela sedež v drugih državah nekdanje Jugoslavije; vlada namerava spremeniti tudi določbo, ki dedičem oseb, ki niso pravočasno vložile zahteve, onemogoča pridobitev odškodnine.

Parlamentarna pravna služba je podala mnenje, da bi preimenovanje utegnulo spremeniti status žrtev. Poleg tega se pojavlja vprašanje smiselnosti zdajšnje spremembe zakona iz leta 1996. Z novelo bi vpeljali pojem protipravnosti, pri čemer odločitev v postopku za pridobitev statusa ne bi mogla imeti učinka v morebitnem kazenskem postopku, so opozorili v pravni službi.

Socialni demokrati spremembe zakona po besedah Matjaža Hana ne podpirajo, saj gre za nesmotrno podaljševanje roka. Poleg tega se v SD bojijo nepredvidljivih finančnih učinkov zakonskih sprememb. Za Pavla Gantarja (LDS) bo sprememba poimenovanja zamajala zakon v celoti, za Darjo Lavtižar Bebler (LDS) pa je sporno določilo, da bi odškodnino pridobili tudi dediči oseb, ki niso pravočasno vložile zahteve.

Na domnevno zavlačevanje je odgovoril Dimitrij Kovačič (SDS) in navedel podatek, da je komisija za popravilo krivic po 1. januarju 2005 prejela 260 novih zahtevkov, glede odškodnin pa je pojasnil, da se reši-

tev nanaša na upravičence oz. upravičenke do družinske pokojnine. Anton Kokalj (NSi) je dejal, da gre za tako velike krivice, da finančne posledice pri tem niso vprašljive.

Sistemska rešitev

Parlamentarni odbor za zdravstvo je zavrnil novelo zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju skupine poslancev s prvo podpisano Cvetko Zalokar Oražem (LDS) za nadaljnjo obravnavo. Po predlogu bi razširili pravice do storitev iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in mednje uvrstili živila za zdravljenje vrojenih presnovnih motenj. Predlog je doživel prvo obravnavo marca, a člani odbora tedaj niso podprli nobenega člana predloga novele. Vnovična razprava se ni bistveno razlikovala od prejšnje, saj so bili zavrnjeni naslov predlagane novele, vsi njeni člani in dopolnila. Nazadnje so člani odbora le še izglasovali, da predlog ne gre v nadaljnjo obravnavo.

Predlagatelji so želeli urediti položaj bolnikov s fenilketonurijo. To področje je sedaj urejeno le za bolnike do 26. leta starosti. Strošek za odraslega bolnika, ki v povprečju znaša 220.000 tolarjev, mora Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) posebej odobriti, kar do sedaj ni predstavljalo težave.

Dorjan Marušič z ministrstva za zdravje je pojasnil, da vlada pripravlja sistemsko rešitev. Vladni osnutek predvideva 75-odstotno kritje stroškov omenjenih bolnikov s strani obveznega zavarovanja.

Mitja Volčanšek

Volilni kongres Demokratične stranke upokojencev Slovenije bo 20. maja. Ob štirih kandidatih za mesto predsednika stranke, med katerimi sta v ospredju sedanjí predsednik Anton Rous in obrambni minister Karl Erjavec, se obeta zanimiv boj.

DeSUS bo na kongresu slavil petnajsto obletnico ustanovitve oz. določitve sedanjega imena stranke (to se je zgodilo 30. maja 1990). Strankin ustanovni kongres je potekal že februarja 1990; v okviru Društva upokojencev Maribor Center je tedaj nastala Zveza društev upokojencev Maribor, se nato preimenovala v Demokratično stranko Zveze upokojencev Maribor in si nazadnje

Fotografije: SAFO

Tekmecca ali zaveznika?

nadela ime Demokratična stranka upokojencev Slovenije (DeSUS).

Dolga pot

DeSUS je v demokratičnem vrenju na koncu 80. in v začetku 90. let prejšnjega stoletja, ki je botrovalo nastanku številnih strank, kot prvi izrecno nagovoril specifično volilno telo, upokojensko populacijo. Cilj stranke naj bi bil upokojencem omogočiti neposredno sodelovanje pri odločanju o obcih političnih vprašanjih kot tudi o tistih, ki se jih posebej dotikajo.

Na državnoborskih volitvah je stranka leta 1992 sodelovala v koaliciji z združeno listo, ki je dosegla 13,6 odstotka glasov in 14 poslanskih mandator, izmed katerih je DeSUS dobil enega. Štiri leta kasneje je nastopil samostojno in bil s 4,32 odstotka glasov in petimi poslanci relativno presenečenje volitev. Leta 2000 je bila strankina bera 5,16 odstotka glasov, kar je pomenilo štiri poslanska mesta. Pomembnejši kot izid

na volitvah je bil vstop v široko koalicijo LDS (vanjo sta se vključili še ZLSD in ljudska stranka), v kateri pa je DeSUS igral obrobno vlogo.

Na zadnjih parlamentarnih volitvah lani jeseni je stranka sicer nazadovala in šele po preštetu vseh glasov je postalo jasno, da bo le presegla potrebni prag in tako ostala v državnem zboru, in sicer s štirimi poslanci. Stranka, ki šteje približno 37.000 članov, kar jo postavlja v vrh slovenskih političnih strank, je po

vstopu v vladno koalicijo kljub slabšemu volilnemu izidu pridobila veljavo. Tako si je izgovorila mesto podpredsednika državnega zbora (to je postal Vasja Klavora) in postavila svojega cloveka za vodjo enega od t. i. državotvornih ministrstev; Karl Erjavec je postal minister za obrambo.

Tekma za predsedstvo

Na kongresu bodo glavni predmet razprav predlogi spremembe statuta stranke, prenovljen pro-

gram in vladna novela zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Največ zanimanja bodo prav gotovo vzbudile volitve predsednika in vodstva. Šesti kongres DeSUS bi moral sprva potekati leta 2006, razlog za zgodnejši sklic pa je brzokone preverjanje podpore vodstvu po slabšem izidu na volitvah in desnosedinskemu obratu, s čimer naj se del članstva ne bi strinjal.

Uradni predsedniški kandidati so štirje: sedanjí predsednik Anton

DeSUS bo na bližnjem kongresu zaznamoval tudi 15. obletnico ustanovitve stranke, ki je sedanje ime dobila 30. maja 1990.

Nadaljnje sodelovanje v vladni koaliciji bo ključnega pomena tudi za zagotovitev interesov upokojencev.

Rous, minister Karl Erjavec, Anton Bebler in Mirko Miklavčič. Rous se zavzema za preimenovanje stranke v Delavsko socialno upokojsko stranko, pri čemer bi obdržali sedanjico. Od podpore preimenovanju naj bi bila odvisna dokončnost njegove kandidature. Takšno postavljanje pogojev je sprožilo namigovanja, naj bi Rous na koncu podprl Erjavca, česar prvi ni izključil. Na možnost tihega dogovora med obema kandidatom sta opozorila tako Bebler kot nekdanji vodja poslanske skupine Ivan Kebrič. Po dosedanjih znamenjih dobršen del stranke nasprotuje spremembi imena, ki ga podpira tudi Erjavec, kar je lahko slab obet za Rousa.

Karl Erjavec je razmeroma kratek čas član DeSUS, vendar je, zahvaljujoč ministrskemu položaju, postal medijsko zelo prepoznaven. Dokazal je tudi velike ambicije, kar najmanjši parlamentarni stranki prav gotovo ne more škoditi. Erjavec se je kot kandidat za predsednika predstavil prejšnji mesec in med programskimi poudarki izpostavil socialno naravnani strankin program in razširitev stranke tudi na druge kategorije volivcev. Za Erjavca je spričo pritiskov liberalizacije potrebno predvsem, "da branimo socialno državo", kot ključni cilj stranke pa je navedel ohranitev položaja upokojsencev in vprašanje pokojninskega zavarovanja. Erjavec je

bil kritičen do sedanje organiziranosti stranke, saj po njegovo ta ta čas ne deluje najbolje. V ta namen načrtuje kadrovske osvežitve in revitalizacijo.

Noter ali ven?

Vprašanje predsedniške funkcije bi lahko vplivalo tudi na prihodnji strankin položaj v vladi. Bebler je dal vedeti, da marsikateri član DeSUS ni dobro sprejel Rousovega obračanja po vetru in njegovega domnevno samovoljnega vodenja stranke. Bebler, profesor na ljubljanski fakulteti za družbene vede, obljublja bolj kolegialno vodenje stranke. Pri tem je treba poudariti, da se kot kandidat DeSUS na predsedniških volitvah leta 2002 ni izkazal, saj je prejel le 1,85 odstotka glasov; kljub intelektualni širini verjetno ni človek, ki bi znal nagovarjati množice. V DeSUS se je včlanil šele januarja letos, njegovo kandidaturu pa so podprli pokrajinski odbori na Primorskem, Štajerskem in v Ljubljani.

Na papirju ima najmanj možnosti Mirko Miklavčič, predsednik pokrajinskega odbora DeSUS za južno Primorsko in v. d. direktorja izolske bolnišnice. Mnogi postavljajo pod vprašaj resnost njegove kandidature, saj hkrati kandidira za mesto podpredsednika. Miklavčičevo kandidaturu je Rous komentiral z začudenjem: "Kako lahko Miklavčič kandidira za predsednika stranke, če je bil kategorično proti vključitvi stranke v sedanjo vladno koalicijo?"

DeSUS naj bi po mnenju mnogih predstavljal šibki člen v sedanji vladni koaliciji. Prvi problemi so nastali s strankinimi zahtevami po usklajevanju rasti pokojnin z rastjo plač, kar je bilo določeno že v koalicijski pogodbi. Vlada je v prejšnjih dneh predlog upokojske stranke kljub negativnemu mnenju strateškega gospodarskega sveta in večine ekonomistov podprla. Odločitev naj bi bila odvisna tudi od bližnjega kongresa. Čeprav se nihče od kandidatov za predsednika ni izrecno izrekel za izstop iz vladne koalicije, bi negativna odločitev vlade na področju pokojnin lahko povečala možnosti za zmago kandidata, ki zdajšnji strankini usmeritvi ni najbolj naklonjen.

Mitja Volčansek

Ostati v koaliciji?

Kandidate za predsednika stranke smo povprašali o njihovi viziji stranke in o možnostih, da DeSUS v primeru njihove izvolitve ostane v vladi.

Anton Rous ocenjuje, da v preteklosti stranka ni dovolj obvladala volilne baze upokojsencev. "Da bi to dosegli, bo treba v stranki opraviti vsebinsko, organizacijsko in kadrovske preobrazbo." Stranka mora po njegovo preseči programsko omejenost, hkrati pa ostati občutljiva za socialne probleme.

O vztrajanju v koaliciji pa je Rous dejal: "DeSUS mora ostati v koaliciji ne glede na to, kateri od kandidatov bo izvoljen za predsednika, saj sprejete obveze vseh koalicijskih partnerjev zagotavljajo uresničitev tistega programa, ki ga v prejšnji sestavi vladne koalicije kljub velikim obljubam nismo uspešno razresili."

Karl Erjavec meni, da mora DeSUS postati "kласična politična stranka", a s poslušom za starejše kategorije prebivalstva. "Vidim jo kot zagovornico socialnih pravic v boju proti brezkompromisnemu liberalizmu," še dodaja. V ožjem vodstvu stranke vidi predvsem strokovnjake s posameznih področij, "ki bi se znali odzivati na tiste politične, kulturne in gospodarske refleksije, ki terjajo od nas informiranje širše javnosti".

"Za izstop iz vladne koalicije v tem trenutku ne vidim nobenega razloga. DeSUS je pripomogel k temu, da je koalicijska pogodba socialno naravnana, kar pred pogajanjem stranke za vstop v koalicijo ni bila. Koalicijska pogodba se uresničuje. Vse dokler bo tako, je od naše stranke odgovorno, da pri tem kar najbolj tvorno sodeluje." Če se pogodba ne bo spoštovala, bo o nadaljnjem sodelovanju v vladni koaliciji odločal svet stranke.

Mirko Miklavčič podpira strankin program, problematiziral je le vključevanje širših krogov in upoštevanje različnih interesov, za kar bo potrebno timsko delo in pritegnitev stroke. Misli, da je to dosti lažje kot izpeljati samostojne akcije, kot je to počelo sedanje vodstvo, kar je bil po njegovem prepričanju razlog za slabši volilni uspeh. Vprašanje preimenovanja ni bistveno, pomembnejša je vsebina – program in način dela, ki naj v ljudeh ustvarita zaupanje, brez "kupčij pod mizo". Miklavčič načelno ne nasprotuje nobeni koaliciji, če je partnerstvo konstruktivno. Spomnil je, da je pred podpisom koalicijske pogodbe sam poudarjal možnost podpisa ločenega sporazuma, s katerim bi lahko izražali lastno mnenje in bili tudi kritični do vlade. DeSUS naj bi tako pomagal korigirati delo vsakokratne vlade.

Ta čas "ni nobenega razloga za izstop iz vlade", to pa lahko postane vprašljivo, če bo ta začela delovati mimo interesov, ki jih zagovarja DeSUS.

Anton Bebler je kritiziral stanje v vodstvu stranke, kjer se odločitve sprejemajo v zaprtem krogu. Bebler namerava nasprotno kot predsednik "voditi stranko kot skupno podjetje in s kolektivnim vodstvom". Tako tudi odločitev o izstopu iz koalicije ne more biti le stvar predsednika. Bebler ne vidi posebne nuje pri sprejetju odločitve o izstopu iz koalicije. "DeSUS mora biti tudi v tem oziru verodostojna stranka," dodaja. Če se bo vprašanje o izstopu sploh pojavilo, je odvisno od delovanja vlade, od tega, "ali bo izpolnjevala obljube, ki jih je dajala pred volitvami, in potem ko je sklenila koalicijsko pogodbo, ali ne".

Radio VIVA

 M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1

 9000 Murska Sobota

 Slovenija

 tel.: 02/537 1949

 fax.: 02/537 1948

 GSM: 041/34 66 46

 GSM: 031/34 51 51

<http://www.radio-viva.com>

 e-mail: viva@radio-viva.com

Konec aprila je vlada sprejela predlog sprememb zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Janševa vlada s tem popravlja krivice, ki so se v zadnjih letih zgodile upokojencem. Obstoječi zakon je bil sprejet ob koncu leta 1999 kot sad večletnih razprav in usklajevanj s socialnimi partnerji in drugimi skupinami prebivalstva, zlasti z upokojenci.

Predstavljal je pravno podlago za reformo sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki je začrtana v obliki postopnega preho-

Rop vzel vsakemu dve p

da na bolj vzdržen sistem obveznega zavarovanja na podlagi medgeneracijske pogodbe, ki ga imenujemo tudi prvi stebler zavarovanja. Mlajšim generacijam, ki se bodo upokojevale po koncu tega prehodnega obdobja in bodo po dopolnitvi višje upokojitvene starosti prejemale nižje pokojnine glede na dopolnjeno dobo plačevanja prispevkov, je obstoječi zakon ponudil možnost dodatnega pokojninskega zavarovanja po varčevalni oziroma naložbeni shemi, za kar so bile priznane tudi davčne olajšave. S temi dodatnimi pokojninami iz drugega oziroma tret-

jega stebra bi upokojenci lahko nadomestili izgubo pri prvem steburu.

Nepravične rešitve

Zdajšnja vlada ugotavlja, na to pa so vladne stranke opozarjale tudi, ko so bile še v opoziciji, da so bile pri oblikovanju obstoječega zakona iz političnih razlogov sprejete nekatere ne dovolj preverjene rešitve, ki jih je v praksi težko izvajati ali med ljudmi niso sprejete kot pravične. Poleg tega je bil v času mandata prejšnje vlade zakon pred koncem vsakega koledarskega leta spremenjen izključno z namenom, da bi Ropova vlada zmanj-

šala obveznosti do upokojencev, ki bi jih morala izpolniti z naslednjo pričakovano uskladitvijo pokojnin na račun povečanja plač. S kumuliranjem vnaprej predvidenih učinkov reforme, ki so se večali vsako leto, in v naglici sprejetih sprememb načina usklajevanja pokojnin glede na rast plač se je pretirano poslabšalo razmerje med zneski pokojnin in plač. Od tod izhaja nezadovoljstvo upokojencev in zavarovancev. Stranke sedanje vladne koalicije so jim prisluhnile in se v koalicijski pogodbi zavezale za nekatere popravke. Ta zaveza se uresničuje s tem predlogom zakona.

Različno usklajevanje pokojnin

V času uživanja pokojnine naj bi se načelno ohranjalo globalno razmerje med zneskom pokojnine in povprečno plačo v državi, kot je veljalo ob uveljavitvi pokojnine. To temeljno načelo se je v praksi izvajalo na različne načine, predvsem glede na višino inflacije, rasti plač in finančno vzdržnost posameznih rešitev. Kot merilo za usklajevanje pokojnin ves čas velja gibanje povprečne plače na zaposlenega delavca v državi po uradnih statističnih podatkih. Razlike pa so pri opredelitvi tiste povprečne plače, po kateri se pokojni-

Vlada ugotavlja, da obstoječi t. i. pokojninski zakon omejuje višino povečanja pokojnin v posameznem koledarskem letu (največ na stopnjo rasti povprečnih plač), na drugi strani ne zahteva njihove tolikšne rasti. To pomeni, da je rast pokojnin dejansko nižja. To bo vlada odpravila, poleg tega je pripravila številne novosti.

Nov predlog sprememb pokojninskega zakona so pripravili na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, ki ga vodi Janez Drobnič, potrdila pa ga je tudi vlada.

V vladi ugotavljajo, da so na ZPIZ potrebne spremembe pri vodenju, saj se je doslej zdelo, da je ustanova država v državi.

Prejšnja vlada, ki jo je vodil Anton Rop (LDS), minister za delo, družino in socialne zadeve pa je bil Vlado Dimovski (DS), je vsakemu upokojencu vzela več kot dve pokojnini. Anton Rop tudi zdaj nasprotuje spremembam zakona.

ne usklajujejo. V Sloveniji so bile v praksi že preizkušene številne različice za določitev osnov za usklajevanje pokojnin. Tako se je upoštevalo mesečno povprečje plač v predzadnjem letu pred letom, v katerem so se usklajevale pokojnine, mesečno

starost ob upokojitvi in podaljšala povprečna pokojninska doba upokojencev. V slovenski javnosti se je uveljavilo spoznanje, da upokojenci ne morejo biti edina socialna skupina, ki izgublja vrednost svojih pokojnin, in da so bile obstoječe rešitve sprejete brez poslušanja za upokojence, zlasti tiste z najnižjimi pokojninami, zato je zdajšnja vlada pohitela in sprejela spremembo zakona, ki jih mora potrditi še državni zbor. Glede na sestavo parlamenta ni dvoma, da zakon v predlagani obliki ne bo sprejet.

Vsak upokojenec ob dobri dve pokojnini

Ob takšnem zaostajanju pokojnin za rastjo plač in inflacijo, kakršno je bilo doslej, se je kupna moč pokojnin vsako leto precej znižala. Po podatkih in v primerjavi s povprečnimi plačami so pokojnine že padle na najnižjo raven v zadnjih desetletjih. Podatki kažejo, da je po uveljavitvi novega zakona od 1. 1. 2000 rast povprečnih starostnih in drugih pokojnin zaostajala za povprečnimi plačami že za več kot 6 odstotkov. Spremembe pokojninskega zakona so povprečnega upokojenca doslej stale dobri dve mesečni pokojnini. Zaradi tega se je zdajšnja vlada odločila, da bo s spremembami dosedanjega načina usklajevanja pokojnin dosegla dosledno usklajevanje pokojnin z rastjo dejanskih plač, tako da bi se pokojninski sistem še dodatno prilagodil starajočemu se prebivalstvu, pri čemer višine pokojnin ne smejo realno padati. Slabo razmerje med številom upokojencev in zavarovancev pa želi vlada povečati z ukrepi, ki bodo spodbujali odpiranje novih delovnih mest, na katerih bi lahko delali starejši, in večjo zaposlenost prebivalstva.

Vida Kocjan

povprečje plač v zadnjem letu pred letom, za katero so se usklajevale pokojnine, kumulativno povprečje mesečnih plač za čas od začetka leta, v katerem so se usklajevale pokojnine, in povprečna plača za zadnji mesec pred uskladitvijo pokojnin, za katerega je bil objavljen uradni statistični podatek. Sedaj veljavni način usklajevanja pokojnin je rezultat treh novel zakona iz leta 1999. V primerjavi z ureditvijo, ki je bila postavljena z reformo v letu 1999, je bistveno slabši za upokojence, saj se je povečal zaostanek za gibanjem mesečnih plač. Zdaj še veljavna rešitev vsebuje tudi nekatere elemente, ki so bili prilagojeni razmeram v času, ko so bili sprejeti, zdaj pa lahko povzročijo velika neskladja in niso v duhu socialne pravičnosti. Učinki sprememb načina usklajevanja pokojnin so še opaznejši, ker so udarili po upokojencih poleg že siceršnjih ukrepov pokojninske reforme.

Vsako leto manjše razmerje

Iz podatkov, ki jih objavljamo v posebni tabeli, je razvidno, da se je razmerje med povprečno starostno pokojnino in izplačano netoplačo v zadnjih petih letih vsako leto poslabševalo. Ob tem lahko povemo, da se je od leta 2000 povečala povprečna

Pregled plač vseh zaposlenih in dejansko izplačane pokojnine

Leto	Povprečna plača	Povprečna pokojnina	Razmerje
1999	109.279	74.909	68,5
2000	120.689	82.224	68,1
2001	134.856	89.363	66,3
2002	147.946	97.542	65,9
2003	159.072	102.524	64,5
2004	168.203	107.140	63,7

Opomba:

- Povprečna netoplača in pokojnina v SIT
- Razmerje med pokojnino in netoplačo v odstotkih
- V zneskih pokojnine so upoštevani izplačani varstveni dodatki v posameznem letu.

Vir: Statistični urad RS, ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Delež pokojnin v BDP v odstotkih

Leto	2000	2001	2002	2003	2004
Delež pokojnin v BDP v %	11,54	11,43	11,31	11,14	10,94
Delež ZPIZ v BDP v %	13,83	13,76	13,79	12,59	13,38

Opomba: Za leto 2004 je ocena

Vir: Statistični urad RS in resorno ministrstvo

Usklajevanje pokojnin s plačami

Vlada ugotavlja, da je pri spremljanju podatkov o gibanju plač v državi očitno veliko nihanje mesečnih plač. Ob koncu vsakega leta se navadno izplačajo zelo visoki zneski plač za november, na podobni ravni ostajajo tudi plače za december, plače v naslednjih mesecih pa so potem običajno nižje od izplačil ob koncu leta in jih presežejo šele v avgustu ali še kasneje. Zato pri usklajevanju pokojnin z mesečno rastjo plač prihaja do anomalij, ki so še večje ob upoštevanju pravila, da se pokojnine usklajujejo le navzgor, torej glede na rast plač, ne pa navzdol, oziroma glede na padec mesečnih plač. Ta problem se rešuje tako, da se kot osnova za uskladitev pokojnin upoštevajo kumulativna povprečja plač od začetka posameznega koledarskega leta.

Po obstoječi ureditvi se pokojnine povečajo samo za razliko med povečanjem plač in pokojnin. V času, ko se rast plač ne veča oziroma se celo manjša, to vodi v zaostajanje pokojnin za rastjo plač. To lahko pojasnimo na primeru: če bi se pokojnine povečale za 3 odstotke, za toliko torej, za kolikor so v prejšnjem letu zrasle plače, bi se v naslednjem letu pokojnine povečale za razliko med rastjo plač v prejšnjem letu, ki bi znašala, kot smo rekli, 3 odstotke, in rastjo pokojnin, ki bi v tem primeru tudi znašala 3 odstotke, kar pomeni, da se pokojnine sploh ne bi povečale. V naslednjem letu bi se pokojnine v spet povečale za 3 odstotke, potem pa spet nič.

V predlogu novega zakona sta predvideni dve uskladitvi pokojnin na leto. Ob koncu novembra bi se pokojnine uskladile za toliko odstotkov, za kolikor bi mesečno povprečje plač v obdobju od januarja do septembra tekočega leta presegalo povprečje plač za preteklo leto. Pri naslednji uskladitvi pokojnin v februarju naslednjega leta bi se opravil poračun uskladitve glede na celotno povečanje povprečnih plač za vseh dvanajst mesecev preteklega leta v primerjavi s povprečjem leta pred tem. Obe uskladitvi bi veljali od 1. januarja tekočega leta. Ob koncu februarja bodo torej upokojenci dobili poleg usklajene pokojnine za februar še poračun uskladitve za januar. Ob koncu novembra pa bodo upokojenci dobili poleg usklajene pokojnine za mesec november še poračun uskladitve za vse mesece od 1. januarja tekočega leta, torej za deset mesecev. Ta poračun bi bil upokojencem izplačan v času, ko zaposleni prejemajo božičnice ali druge dodatke ob koncu leta, zato bi jim bil zelo dobrodošel.

Prvo leto članstva Slovenije v EZ je dalo pozitivne rezultate za gospodarstvo, dokončno pa bo Slovenija deležna prednosti skupnega trga, ko bo po načrtih v začetku leta 2007 prevzela skupno evropsko valuto evro. Za preteklo leto velja, da naša država iz skupne bruseljske blagajne ni potegnila vsega tistega denarja, ki bi ga lahko.

Prvega maja je minilo eno leto od vstopa Slovenije v Evropsko zvezo (EZ). Naša država se je morala že kmalu po vstopu vključiti tudi v številne pomembne procese v povezavi, kot so sprejemanje evropske

Po letu članstva v EZ

ustavne pogodbe, volitve v evropski parlament, pogajanja o naslednji finančni perspektivi, reforma lizbonske strategije, resno pa so stekle tudi priprave na tri ključne projekte v prihodnjih letih: prevzem evra in vstop v schengensko območje, ki sta načrtovana za leto 2007, ter predsedovanje EZ v letu 2008. Vstop v EZ v življenje Slovencev ni prinesel bistvenih sprememb. Slovenija z njim sicer še ni postala članica evroobmočja niti schengenskega območja, zato je tudi po 1. maju tolar ostal nacionalna valuta, ohranjen pa je tudi policijski nadzor na mejah z Avstrijo, Italijo in Madžarsko. Od 1. maja lani na slovenskih mejah s članicami EZ ni več carinskega nadzora, še vedno pa je poenostavljen policijski nadzor. Tako bo po zadnjih napovedih do konca leta 2007, ko bo Slovenija, če bo izpolnjevala pogoje in bo vzpostavljen schengenski informacijski sistem nove generacije, vstopila v schengensko območje. Po drugi strani je Slovenija ob vstopu v EZ začela izvajati schengenski nadzor na svojem delu zunanje meje EZ, to je na meji s Hrvaško. Vstop v EZ je prinesel tudi številne spremembe v delovanje državnih orga-

nov. Številne so bile tudi bojzani pred množičnim nakupovanjem slovenskih nepremičnin s strani tujcev. Število tujih državljanov, ki kupujejo nepremičnine v Sloveniji, se je v zadnjem letu sicer povečalo, vendar pa v vladi ocenjujejo, da ni razloga za skrb. V primeru večjih motenj na nepremičninskem trgu ima država na voljo uvedbo zaščitne klavzule.

Brez drastičnih sprememb

Kljub nekaterim slabšim napovedim se je v zadnjem letu izkazalo, da Slovenija vključitve v EZ ni občutila kot drastičnega preloma ali spremembe, ampak, kot je ob obletnici poudaril vladni predsednik Janez Janša, "kot normalno nadaljevanje

poti v pozitivno smer, kot vrnitev v okolje, ki mu Slovenci zgodovinsko, kulturno in geografsko že od nekdaj pripadamo". Janša je še opozoril na nekatere skrbi, ki smo jim bili priče v času vključevanja v EZ, povezane s tem, ali bomo zmogli naloge, ki jih prinaša polnopravno članstvo, in dejal, da je bilo bistveno več samozavesti in pokazalo se je, da je Slovenija ta novi položaj dobro obvladala ter se učinkovito vključila v delovanje evropskih institucij in v sooblikovanje politik EZ. Prva obletnica članstva Slovenije v EZ je po premierjevi oceni zaslužila tudi dostojno zaznamovanje in spomin na lansko leto, ko se je Slovenija najprej na referendumu, nato pa s sprejet-

jem potrebnih aktov odločila za članstvo v EZ. Spomnil je še, da je na referendumu vstop v EZ podprlo skoraj 90 odstotkov tistih, ki so glasovali. "Tako smo na najbolj legitimen način zakoličili po osamosvojitvi najpomembnejšo odločitev Slovencev v novejši zgodovini," je dejal Janša.

Kje smo bili uspešni in kje ne?

Pregled dogajanja v prvem letu članstva pokaže, da je Slovenija nadaljevala prilagajanje slovenskega pravnega reda evropskemu, priprave na vstop v Evropsko monetarno unijo (EMR 2) in vzpostavljanje zunanje meje povezave. Slovenija z evropskimi državami deli skupne probleme, to so neugodna demo-

Janez Janša, predsednik vlade, France Cukjati, predsednik DZ, in Janez Drnovšek, predsednik države, so posledice enoletnega življenja v EZ ocenili kot pozitivne.

Janez Potočnik, ki je lani postal prvi slovenski komisar v EZ, vstop Slovenije ocenjuje kot pozitivno dejanje.

grafska gibanja in povečevanje globalnih konkurenčnih pritiskov ter tehnološko zaostajanje za ZDA. Slovenija je resno vzela tudi cilje lizbonske strategije, v tem obdobju pa so zanj veliki izzivi pogajanja o prihodnji finančni perspektivi povezave za obdobje 2007–2013, pri čemer bo zagovarjala več sredstev za izvajanje kohezijske politike in lizbonske strategije, za varovanje skupne zunanje meje in čezmejno sodelovanje. Ob tem naši državi v prvem letu članstva ni uspelo doseči napredka pri pogajanjih o statistični delitvi države na pokrajine, kar je izjemnega pomena za dodeljevanje kohezijskih sredstev. Jansa je pri tem opozoril, da morajo biti finančna pogajanja v okviru luksemburškega predsedovanja povezavi končana do konca junija in da je delitev na več statističnih regij za Slovenijo usodnega pomena, če naj bi še naprej ostala netoprejemnica evropskih sredstev.

Denarja nismo znali črpati

Z vstopom v EZ je Slovenija postala tudi plačnica v skupni evropski proračun, vendar je netoprejemnica evropskih sredstev v višini 3,42 milijarde tolarjev, čeprav je bil načrt višji. Po prepričanju zdajšnje vlade so razlogi za nižji izkupiček od načrtovanega v neizkoriščenih sredstvih iz bruseljske blagajne, v slabšem črpanju predpristopne pomoči in dejstvu, da Slovenija lani iz evropskega proračuna še ni začela črpati sredstev strukturne in kohezijske politike. Težave s črpanjem sredstev imajo tudi druge nove članice, vendar pa je eden od razlogov za Slovenijo specifičen, to je velika zapletenost postopkov in neustrezen odnos tistih, ki so sodelovali v postopku odobritve sredstev. Vlada je napovedala, da bo omenjene postopke poenostavila, za kar so že sprejeli nekatere ukrepe.

Na področju zaposlovanja nič drastičnega

Lani smo se vsi skupaj soočali tudi s strahovi, da bo z vstopom Slovenije v EZ tuja delovna sila preplavila slovenski trg dela, prav tako so obstajali veliki pomisleki in strahovi o izgubi slovenske kulture in identitete ter celo jezika. Danes vlada ugotavlja, da je povezovanje z drugimi

Leto dni po vstopu v EZ Slovenci ugotavljamo, da vstop Sloveniji ni prinesel večjih težav; 1. maj 2004 je bil le mejnik na poti k bolj urejenemu življenju.

članicami pripomoglo k temu, da se je zanimanje za slovensko kulturo povečalo. Pri tem je zanimivo in spodbudno, da je slovenščina z vstopom v EZ postala eden od njenih uradnih jezikov. Ob vstopu v EZ je Sloveniji pripadlo tudi mesto evropskega komisarja. Vlada je na ta položaj imenovala nekdanjega ministra za evropske zadeve in vodjo pogajalske skupine Janeza Potočnika. Delo v evropskih ustanovah je v minulem letu dobilo še precej Slovencev. Mnogi, zlasti mladi, so se prijavi na razpise za administratorje, uradnike in prevajalce, teh je za slovenščino po enem letu članstva še vedno premalo, nekaj Slovencev pa je zasedlo tudi pomembnejše položaje v bruseljski hierarhiji. Zaradi povečanega obsega dela se je številčno okrepila tudi slovenska misija v Bruslju, še vedno pa ni rešen problem njenega sedeža.

Težave gospodarstva

Na gospodarskem področju je bilo največ težav zaradi odprave ugodnih trgovinskih režimov z državami nekdanje Jugoslavije, ki se jim je morala Slovenija kot članica EZ odpovedati. Največ težav so imeli zlasti sektorji živilskopredelovalne industrije in delovno intenzivne panoge, vendar pa so njihove težave povezane tudi s procesom globalizacije, ki podjetja sili v prenos proizvodnje na območja s cenejšo delovno silo. Na splošno pa velja, da za večja podjetja vstop Slovenije v EZ ni prinesel večjih sprememb, saj so se morala že v minulih letih, ko so se bila po izgubi trgov nekdanje skupne države prisiljena usmeriti na območje EZ, prilagoditi evropskim standardom in konkurenci. Bistve-

no se ni spremenil niti položaj slovenskih malih in srednjih podjetij. Podjetjem, ki so bila že prej močno vpeta v poslovne tokove z državami EZ, je delovanje v razmerah notranjega trga poenostavilo in pocenilo poslovanje, z večjimi težavami so se soočila le tista, ki so poslovala predvsem na območju nekdanje Jugoslavije. Vendar velikega preskoka po enoletnem članstvu v EZ na področju podjetništva še ni zaznati. Na Gospodarski zbornici Slovenije ocenjujejo, da so svoj položaj v zadnjem letu slabše ocenila podjetja s področja proizvodnje pijač in živilskih izdelkov ter delovno intenzivnih panog, kot so usnjarska, tekstilna in lesna industrija. Na slabše poslovanje teh panog naj bi bil vplival vstop Slovenije v EZ, velik vpliv pa so imela tudi gibanja na globalnem trgu. Kot uspešen pa so svoj položaj označila podjetja s področja proizvodnje kovin in kovinskih izdelkov, del proizvodnje električne in optične opreme.

Prevzem evra je naslednja točka, kjer bomo Slovenci pokazali svojo zrelost, z njim pa se bomo še bolj približali skupnosti razvitih demokratičnih držav v EZ.

Boljši je tudi položaj proizvodnje vozil in plovil, zelo pa se je izboljšal položaj trgovine. Z vstopom v EZ naj bi se odprle nove priložnosti tudi za malo gospodarstvo, vendar se je hkrati povečala konkurenca. Dodajmo, da so slovenska podjetja ob vstopu Slovenije v EZ pridobila širok evropski notranji trg s skoraj 450 milijoni potencialnih potrošnikov, na katerem za prodajo njihovih izdelkov in storitev ni omejitev.

Nekatere negativne posledice

Članstvo v EZ je prineslo tudi nekatere negativne posledice. Nehali so veljati prostocarinski sporazumi z državami nekdanje Jugoslavije ter z edinicima članicama sporazuma Cefta, ki nista vstopili v EZ, to je z Romunijo in Bolgarijo. Trgovinska politika je namreč v celoti in brez izjem urejena na ravni EZ. Prenehanje veljavnosti preferencialnih sporazumov je bilo za nekatere slovenska podjetja precejšen šok. V prvi vrsti gre tu za trgovino s Hrvaško, Makedonijo in BiH, medtem ko se pogoji poslovanja s Srbijo in Črno goro za izvoznike niso spremenili. Najbolj na udaru so bila slovenska živilska podjetja, ki so se jim carinske stopnje čez noč zvišale, kar je močno znižalo njihovo konkurenčno prednost v primerjavi z drugimi članicami EZ. Po drugi strani so se povečale možnosti za uvoz iz držav nečlanice EZ, saj ima zveza z večino od njih sklenjene različne preferencialne sporazume. Če gledamo samo carinske stopnje, ki veljajo v teh državah za uvoz iz držav članice EZ, so se najmanj povečale carine na Hrvaškem, najbolj pa v BiH. Pri uvozu je največja razlika za SČG, saj so carine v celoti odpravili, medtem ko so do vstopa Slovenije v EZ še veljale polne carine. Na GZS in v nekaterih vladnih službah tudi ocenjujejo, da slovenska izvozna podjetja kakšnih večjih koristi od vstopa Slovenije v EZ na trgih zahodnega Balkana nimajo, medtem ko si lahko uvozniki manejo roke. Zveza ima sicer z nekaterimi državami, kot so ZDA, Kanada, Japonska in Kitajska, sklenjene sporazume o ugodnih carinskih stopnjah, vendar gre večinoma za države, kamor Slovenija izvažajo. Za konec dodajmo, da večjih pretresov v tem letu ni bilo.

Vida Kocjan

Cene komunalnih storitev so se pretekla leta vztrajno povečevale in v mnogih občinah presegle vse razumne meje. Vlada se sedaj trudi zaustaviti ta ponoreli vlak. Komunala je bila v zadnjih letih med tistimi dejavnostmi, ki so najbolj povečevale svoje cene.

Cene komunalnih storitev se zelo razlikujejo ne samo po regijah, temveč so velike razlike tudi znotraj njih, po posameznih občinah. Precejšnje podražitve kanalščine in ravnanja z odpadki v zadnjih letih so formalno predvsem sad graditve nove komunalne infrastrukture. Pri kanalščini je ceno formalno povečala pospešena

Predraga komunala

graditev čistilnih naprav, pri ravnanju z odpadki pa uvedba takse in precejšnjih naložb za ločeno zbiranje. Dejansko pa so komunalna podjetja te formalne in delno vsekakor tudi resnične razloge izbrala tudi za to, da so cene dvignila bolj, kot bi bilo upravičeno, in si tako izboljšala finančni izkupicek. Večina komunalnih podjetij zavoljo svojega monopolnega položaja posluje zelo neracionalno, vse nove stroške pa skušajo preprosto prevaliti na uporabnike prek višjih cen, ne da bi se sploh trudila varčevati v svojih vrstah. Poleg tega iz mnogih javnih komunalnih podjetij tako ali drugače (predvsem prek raznih podizvajalcev) skrivoma odteka ogromno denarja v žep zasebnikov. Račune za to počete pa na koncu plačamo uporabniki.

Primerjava cen kaže na precejšnje razlike tudi med posameznimi državami v EU. Tako je na primer cena za vodo v Španiji, kjer je zakon iz leta 1985 naredil vodo za prosto dobrino, kar štirikrat nižja kot v Nemčiji, kjer je voda najdražja, v Italiji pa je celo petkrat cenejša kot v Nemčiji. V kaj pa bo zaradi zahtev Evropske unije treba vlagati v komunalnih podjetjih? Pri zbiranju, čiščenju in razdeljevanju vode bodo naložbe usmer-

jene predvsem v zavarovanje vodnih virov, zamenjavo dotrajanih omrežij ter v posodobitev pri umerjanju vodomerov in pri nadzoru pitne vode. Prilagoditev evropskim standardom o odvajanju in čiščenju odpadnih voda bo zahtevala graditev novih čistilnih naprav, rast cen pa je treba pričakovati tudi pri ravnanju z odpadki. Pri odlaganju odpadkov naj bi letos zaprli večje število odlagališč in prešli na skupna medobčinska odlagališča. Kot smo že omenili, so cenovne razlike za iste komunalne storitve med različnimi občinami velikanke; za kubični meter pitne vode (brez taks) plačujejo v Mariboru 83, v Celju 86, na Ptuj 118 in v Kopru

183 tolarjev. Odvajanje odpadnih voda stane na Ptuj 14, v Murski Soboti 24, v Mariboru 37, v Celju 42, v Ljubljani 57, v Kopru pa kar 213 tolarjev na kubični meter. Za štirinajst-dnevni odvoz in odlaganje odpadkov za 120-litrsko posodo morajo Mariborčani plačati 1.426, Ljubljančani 1.547 in Celjani 1.616 tolarjev.

Že to je bil v preteklosti eden kazalnikov, da bo tudi na tem področju treba poskrbeti za učinkovito rešitev, ki bo naklonjena vsem.

Grožnja prevzemu evra?

Kako zelo so pomembne cene komunalnih storitev, dokazuje tudi dejstvo, da so komunalne storitve eden iz-

ročju (preskrba s pitno vodo, čiščenje odpadnih vod) prevzeli zelo velike obveznosti, bo porabo in varčevanje težko nadzorovati, saj gre v obeh primerih za popoln monopol; porabniki se namreč lahko preskrbujejo z vodo le iz enega in ne iz več vzporednih vodnih omrežij. Po podatkih ministrstva za okolje in prostor se bo povprečna cena za kubični meter pitne in odpadne vode, ki vključuje investicije, povišala na približno 450 tolarjev. To pomeni (pri 80-odstotni preskrbi prebivalstva s pitno vodo in 120-litrski dnevni porabi vode na prebivalca) okoli 32 milijard tolarjev na leto. V tej vsoti niso upoštevani stroški za smeti, ki ne bodo majhni.

Lani je raziskovalna skupina na ljubljanski ekonomski fakulteti pod vodstvom dr. Maksa Tajnikarja objavila raziskavo o cenah storitev v javnem podjetju Snaga in ta je presenetljivo pokazala, da so cene storitev Snage med najnižjimi v Sloveniji. Lani so bile Snagine cene za zbiranje, odvažanje in odlaganje komunalnih odpadkov iz gospodinjstev skoraj za 62 odstotkov nižje od povprečja cen v štirih največjih slovenskih mestih – v Ljubljani, Mariboru, Kopru in Novem mestu – za katere zbira po-

Vlada se je odločila obrzdati preveliko rast cen.

datke državni statistični urad. Primerjava s 27 podjetji, ki cene zaračunavajo primerljivo, pa je pokazala še veliko večje razlike, saj so bile Snagine cene kar za 2,5-krat nižje od povprečja. Povprečne cene za zbiranje in odvažanje odpadkov so bile za 165 odstotkov višje kakor v Snagi, povprečne cene za odlaganje odpadkov pa so bile višje za 41 odstotkov. Raziskovalci so izračunali "korigirano povprečje slovenskih cen", pri čemer so upoštevali, da na višino stroškov in s tem na ceno vplivajo velikost območja, število prebivalcev, gostota poseljenosti, primernost terena za odlaganje, sestava tal ipd. Prilagojena povprečna cena je bila kar za 85 odstotkov višja od Snagine. Hipotetični izračun je pokazal, da bi se Snagini prihodki povečali za 41 odstotkov, čisti dobiček pa kar za devetkrat, če bi Snaga zaračunavala prilagojeno povprečno ceno. Ljubljanska Snaga opravlja svojo dejavnost vsaj tako dobro kot primerljiva podjetja v drugih mestih in posluje z dobičkom ob bistveno nižjih cenah, druga komunalna podjetja, zajeta v analizi, pa

Veliko smetišč bo treba zapreti in zgraditi nova.

Komunalne storitve se prehitro dražijo.

očitno poslujejo zelo neučinkovito ali pa izkoriščajo svoj območni monopol za zaračunavanje oderuških cen.

Ukrepanje vlade

Česar ni bila zmožna preurediti prejšnja, tega se zdaj loteva nova vlada. Vsekakor je treba priznati, da njena naloga ni preprosta, še posebej ne zaradi dejstva, da nam je prevzem nove valute čedalje bliže in dragoceni čas, ki ga je prejšnja vlada zapravila, se pač ne bo in ne more vrniti. Vlada je na seji v začetku maja sprejela uredbo o poprejšnji prijavi cen komunalnih storitev, s katero se bo nadomestila zdaj veljavna uredba, ki je nehala veljati 11. maja. Nova uredba je bolj restriktivna, saj bo po novem mo-

goče s poprejšnjim soglasjem ministrstva za gospodarstvo povišati samo tisti del cene, ki je namenjen za investicije, pa še to le, če je to predvideno v državnih operativnih programih varstva okolja na področju posamezne javne službe in v občinskih razvojnih programih do leta 2008.

Na gospodarskem ministrstvu, kjer so pripravili uredbo, ugotavljajo, da cilji na področju nadzorovanih cen za leto 2004 niso bili doseženi, višja od načrtovane pa je bila tudi rast cen osnovnih komunalnih storitev. Te so se namreč lani zvišale kar za 11,7 odstotka, medtem ko je bila skupna rast cen življenjskih potrebščin 3,2-odstotna. Ker je osrednji cilj makroekonomske politike Slovenije izpolniti pogoje za

prevzem evra v začetku leta 2007, je treba po oceni vlade sprejeti dodatne ukrepe za znižanje inflacije, med drugim nadaljnje nadzorovanje nekaterih cen. Kljub novi uredbi vlada pri nadzoru cen komunalnih storitev ne bo imela lahkega dela, saj nas bodo komunalna podjetja nenehno prepričevala o potrebi po dvigu cen. Četudi bo zadaj največkrat le želja po čim večjem zaslužku, bodo zahteve za podražitve utemeljene predvsem z novimi naložbami. Utemeljenost vseh teh zahtev bo zagotovo težko preverjati. Vendar mora politika nadzora cen vseeno postati čim doslednejša in neomajna, da bo lahko zagotovila gladek prevzem evra in tudi varovala denarnice državljanov.

Denis Vengus

PETROL, d.d., Ljubljana, Dunajska cesta 50, 1527 Ljubljana LUNATISWA

**Odločite se za Petrolov plin
in Petrol bo poskrbel za vse!**

Petrolovi pogoji postavitve plinohrama ter nakupa in dobave plina so še posebej ugodni.
Več informacij na telefonski številki 080 22 66 in na spletni strani www.petrol.si.

PETROL

PLIN
EVROPSKE KAKOVOSTI

080 22 66

V teh dneh je v ospredju domačega dogajanja tako imenovana davčna reforma in njen pritisk na študentsko populacijo. Študentje so se zaradi izrazito negativnega vpliva reforme organizirali in povzdignili glas ter zagrozili s protestnim shodom in celo z referendumom, za katerega so lansko leto že zbrali okoli 11 tisoč podpisov podpore.

Študentska organizacija Slovenije, ki predstavlja in "brani" študentsko populacijo, je prav gotovo pravi naslov za iskanje najboljših rešitev,

Študentski pritiski

ki bi bile v prid studentom, vendar se na tem mestu vprašamo, zakaj so tako glasni postali šele z nastopom nove vladne garniture. Zakaj se denimo na plakatih, ki pozivajo k študentskemu protestu 17. maja, pojavlja sedanji finančni minister Andrej Bajuk z rogovi na glavi in ne prejšnji Dušan Mramor ali celo Anton Rop? Kot kaže, v Sloveniji prevladuje miselnost, da so za vse odločitve, ki jih je sprejela prejšnja vlada, krivi zdajšnji ministri, zaradi česar nekateri celo terjajo njihov odstop. Takšen primer je bil tudi protest športnikov proti isti davčni reformi, ki je sicer res izjemno neprijazna do poklicnih športnikov. A tudi oni so terjali odstop sedanjih dveh ministrov, Bajuka in Zvera, čeprav je bila reforma sprejeta v času prejšnje vlade.

Kje je največji problem?

Največji problem "študentske reforme" je obdavčitev študentskih dohodkov. To pomeni, da je po novem zakonu vsak dohodek, ki ga študent ali dijak zasluži, obdavčen oz. se od njega odtegne akontacija dohodnine. Pred tem zakonom je veljalo, da posebno dajatev plaču-

jejo samo podjetja, kjer študenti delajo, znesek, ki ga je podjetje napisalo na napotnico, pa je pomenil netozaslužek študenta. Sedaj je ta netoznesek postal bruto, saj država študentu odtegne določeno stopnjo akontacije dohodnine glede na znesek, ki ga zasluži. Tako študentje na svoj račun dobijo manjši znesek.

Izračun, kot ga lahko vidimo v tabelah, pomeni za veliko večino študentov velik udarec po njihovih

Sedanji finančni minister Andrej Bajuk mora prevzemati breme, ki mu ga je z nerealnim obdavčevanjem študentov povzročila prejšnja vlada.

denarnicah, še posebej če izhajajo iz neurbanih krajev in iz nižjih socialnih slojev in so prisiljeni ob študiju delati, da si lahko v univerzitetnih središčih zagotovijo preživetje in streho nad glavo. Takšen manjko, kot jim ga povzroča novi zakon, zanje pomeni, da morajo en dan v mesecu delati brezplačno oz. morajo en dan delati samo za plačilo davka. To pa tistim študentom, ki želijo čim hitreje končati študij,

Prejšnji finančni minister Dušan Mramor je lani za študente uvedel izrazito neprijazno davčno zakonodajo.

onemogoča uspešen študij. In takšnih je še vedno zelo veliko. Zato jim v tem trenutku nič ne pomaga ugotovitev vlade, naj bi kar 96 odstotkov študentov v prihodnjem letu dobilo vrnjeno akontacijo, saj denar dejansko potrebujejo zdaj, ne pa čez eno leto. V Študentski organizaciji vidijo takšno reformo kot brezobrestno kreditiranje države s strani študentov, zato so se temu pripravljeno upreti. Ni namreč smiselno, da se študentom z res minimalnimi dohodki odvzame akontacija dohodnine in se jim drugo leto vrne, seveda brez obresti. V času študija si študent namreč ne more privoščiti varčevanja, še posebej če je to varčevanje brezobrestno.

Kronologija dogodkov

Že januarja 2004 sta vlada in Študentska organizacija Slovenije (ŠOS) sprejeli dogovor o sodelovanju pri urejanju položaja študentov v Sloveniji. Vendar se stvari niso premaknile na bolje. 11. 5. 2004 so začeli študentje zbirati podpise v podporo za razpis naknadnega zakonodajnega referenduma o zakonu o dohodnini in v dveh dneh

SDM podpira vladne predloge

zbrali potrebno število podpisov. Vlada je na predlog takratnega finančnega ministra Dušana Mramorja 13. 5. 2004 na svoji seji sklenila, da bo predlagala takšne spremembe zakona, po katerih se bo prag olajšave dvignil s smešnih 668.100 tolarjev na 1,2 milijona tolarjev. To odločitev je vlada pod vodstvom predsednika Antona Ropa sprejela pod pogojem, da se ne vloži zahteva za razpis naknadnega referendumu. Študenti so tako svojo zahtevo umaknili in slavili pirovo zmago. Ni pa jim uspelo odpraviti akontacije dohodnine na zaslužene zneske, zato ta še vedno velja. S spremembami se je ŠOS takrat strinjala, ko pa je prišla na oblast nova politična opcija, je povzdignila glas in začela ostro protestirati.

Nova vlada popravila stare napake

Eden glavnih očitkov ŠOS novemu finančnemu ministru je bila njegova nepripravljenost za pogajanja s študenti. Zato so napovedali protestni shod 17. maja 2005 pred državnim zborom, kjer so hoteli med drugim opozoriti na nezainteresiranost pristojnega ministrstva. Ker pa je prejšnji teden o študentski problematiki odločal odbor državnega zbora za finance in monetarno politiko ter pripravil predlog novele zakona o dohodnini za obravnavo na redni majski seji, vod-

člani SDM so na tiskovni konferenci o aktualni študentski problematiki pozdravili vsa prizadevanja za izboljšanje položaja študentov, vendar menijo, da se je treba zavzemati za celovito rešitev problematike. Vlada se je v svoji koalicijski pogodbi zavezala, da bo prenovila sistem financiranja visokošolskih zavodov in odprla široko javno razpravo o različnih oblikah sofinanciranja študijskih programov. Pravijo, da mnenje ŠOS ni mnenje celotne študentske populacije, in pozdravljajo odločitev vlade, da se akontacija dohodnine ne obračunava za zneske do 74.000 tolarjev. Po njihovih izračunih to namreč pomeni približno 5 ur dela na dan, kar je za normalen študijski proces veliko. Drugače bi lahko študente imeli za delavce, saj je ob takšni količini dela nemogoče uspešno in v rokih študirati. Ocenjujejo tudi, da je prejšnje vodstvo ŠOS umaknilo zbrane podpise za referendum in sprejelo predloge, proti katerim se bojujejo sedaj, ker so se bali izgubiti nekatere privilegije s strani države.

stvo ŠOS pa se je sešlo s predstavniki ministrstva za finance, se zdi, da protestnega shoda ne bo. Tako je bilo vsaj razumeti predstavnika ŠOS na tiskovni konferenci, ki so jo pripravili po sestanku na ministrstvu prejšnji teden. Zdenko Škraban, pogajalec ŠOS in predsednik odbora predsedstva ŠOS za socialna in zdravstvena vprašanja, je dejal, da so zadovoljni, da je do sestanka sploh prišlo, vendar bodo še vedno vztrajali pri tem, da se akontacija dohodnine ne bi obračunavala na zneske do 113.583 tolarjev. Omenjenega predloga člani pristojnega odbora državnega zbora niso pod-

prli, ampak so sprejeli predlog vlade, ki je pripravljena opustiti obračunavanje akontacije do zneska 74.000 tolarjev. Zaslužki nad to vsoto naj bi bili še vedno obdavčeni. Dosegli pa so dvig starostne meje, do katere lahko študentje uveljavljajo posebno osebno olajšavo, in sicer s sedanjih 26 na 30 let. V ŠOS upajo, da se jim bo z ministrstvom uspelo dogovoriti tudi o drugih dveh točkah zakona, ki sta po njihovem mnenju slabi. Poleg zneska, do katerega se ne bo obračunavala akontacija dohodnine, in starostne omejitve sta problema še poostren nadzor nad študentskim delom in

večja posebna osebna olajšava za študentsko delo. Za zdaj se zadnjih dveh vprašanj še niso lotili, vendar verjamejo, da se bodo že v naslednjih dneh znova začeli pogovori z ministrstvom tudi o tem. Ta štiri področja so za ŠOS glavna, tako da se želijo o njih pogovarjati na podlagi dialoga, do neke mere pa so pripravljeni tudi na kompromise.

Potreben bo kompromis

Vsekakor bo reševanje te problematike še zelo težavno. Zavedati se je namreč treba, da vlada in finančni minister ne moreta popustiti vsaki interesni skupini in upoštevati njihove želje, ker bi s tem, kot je dejal minister Bajuk, "zamazali celoten steber obstoječe davčne reforme", zato bodo reformo obravnavali celovito, ne pa parcialno. Bajuk se zaveda, da so nekatere spremembe nujne in jih ministrstvo že pripravlja. Tako za jesen pripravljajo reformo davčne reforme, ki naj bi zajela tudi nekatere študentske probleme, razen višine zneska za akontacijo dohodnine, ki naj bi začela veljati takoj, ko bo uradno objavljena v uradnem listu. V ŠOS upajo, da bo to že po rednem majskem zasedanju državnega zbora.

Problem morajo reševati vse pristojne institucije. Študente je mogoče stimulirati tudi s prijaznejšo študentsko politiko in jih tako spodbuditi k hitrejšemu in bolj zavzetemu študiju. **Gregor Drnovšek**

Primer izračuna enkratnega nakazila na napotnico glede na različno stopnjo akontacije

1. primer:

1. Zasluzek	74.000,00
2. Normirani stroški (10%)	- 7.400,00
3. Osnova za obračun davka	66.600,00
4. Akontacija dohodnine (stopnja 12,5%)	- 8.325,00
5. Nakazilo študentu na račun	74.000,00 - 8.325,00 =
	65.675,00

Vir: www.studentski-servis.si

2. primer:

1. Zasluzek	74.001,00
2. Normirani stroški (10%)	- 7.400,00
3. Osnova za obračun davka	66.600,90
4. Akontacija dohodnine (stopnja 25%)	- 16.650,23
5. Nakazilo študentu na račun	74.001,00 - 16.650,23 =
	57.350,78

Predstavnika ŠOS Miha Ulčar in Zdenko Škraban sta bila po srečanju s predstavniki finančnega ministrstva optimistično razpoložena. Vprašamo se lahko, zakaj študentje protestirali že pod prejšnjo vlado in njenim predstavnikom na plakatih risali rogov.

Le malo je manjkalo, pa bi Pečenko ostal brez denarja in brez hiše.

V zadnjih letih smo lahko v slovenskih medijih brali številne zgodbe, v katerih so sodni uslužbenci, pravniki in notarji v navezavi s skorumpiranimi posamezniki opeharili posamezne ljudi samo zato, ker so jim ti ljudje kot nekakšnim varuhom pravnega reda neizmerno zaupali. Eden takšnih primerov je Radovljčan Aleksander Pečenko.

Skoraj opečeni Pečenko

Pečenko, ki je danes upokojen, se je leta 2000 odločil, da bo kupil manjšo starejšo hišo v Radovljici, v kateri bi lahko na stara leta užival zasluženi pokoj. Ker so bili lastniki hiše štirje starejši francoski državljani, ki niso živeli v Sloveniji, se je o prodaji pogovarjal z njihovo pooblaščenko, radovljiško pravnico, danes pa svetovalko na Ustavnem sodišču RS Nado Gatej-Tonkli. Ker je Gatej-Tonklijeva pravnica, se je po dogovoru obvezala, da bo sestavila pogodbo in uredila vse, kar je potrebno (predlog za vpis lastninske pravice v zemljiško knjigo, plačilo sodnih taks in podobno), da se lastninska pravica hiše v zemljiški knjigi prenese na Pečenka. Tako ji je Pečenko 1. 6. 2000 izročil 100.000 takratnih nemških mark (toliko naj bi bila namreč vredna hiša), 5. 6. 2000 pa sta nato kupec in Gatej-Tonklijeva v imenu prodajalcev podpisala pogodbo o prodaji in nakupu. Ker je vse teklo brez zapletov, se Pečenko v stvar več ni poglobljajal, ampak je tri leta in pol živel v prepričanju, da je lastnik hiše.

Presenečenje na zemljiški knjigi

No, pravo presenečenje je doživel

čez tri leta in pol, ko je, potem ko je ugotovil, da se mu v hiši ne splača živeti, ker bi moral v njeno obnovo vložiti preveč denarja, hišo želel prodati. Kupec, ki mu je za hišo izročil že predplačilo, se je še pred podpisom pogodbe želel prepričati, ali je z lastništvom vse v redu, pri tem pa ugotovil, da hiša sploh ni Pečenkova in da je še vedno v lasti francoskih državljanov. Pečenko, ki se na pravne zadeve ne spozna in je pred tem urejanje zadev zaupal Gatej-Tonklijevi, je takoj odhitel k Radetu Stani-

ču, lastniku nepremičninske agencije GS 5 NEPREMIČNINE v Lescah, s katerim sta nato skupaj odšla na zemljiško knjigo Okrajnega sodišča v Radovljici. Pri pregledu njegovega spisa v zemljiški knjigi (velja omeniti, naj bi bila na zemljiški knjigi nalepila na hud odpor uradnikov; ti so jima vpogled v spis dovolili šele po posredovanju ene izmed sodnic, čeprav ima stranka po zakonu pravico do nemotenega vpogleda v svoj spis) sta ugotovila, da so lastniki hiše res še vedno francoski državljani, prepis

hiše pa najverjetneje ni bil opravljen zato (čeprav bi po takratnem zakonu moral biti), ker je v zemljiški knjigi zapisana zaznamba spora, kar pa naj bi bila Gatej-Tonklijeva Pečenku ob prodaji zamolčala. Gatej-Tonklijeva je bila tako nemalo presenečena, ko smo pretekli teden poklicali na ustavno sodišče in povprašali, zakaj kot pravnica in sestavljavka pogodbe Pečenka ob prodaji ni opozorila, da je na hiši v zemljiški knjigi zaznamba spora (spor je sprožil skrbnik, ki je za oskrbo zadnje lastnice hiše zahte-

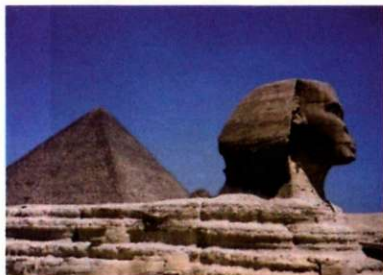
Le kaj se gredo na zemljiški knjigi Okrajnega sodišča v Radovljici?

Pečenkovo pooblaščenec Rade Stanič pravi, da je primer njegovega klienta le delček v mozaiku korupcije, ki naj bi vladala v slovenskem pravosodnem sistemu.

Keopsovi pečati

Ekipa egipčanskih arheologov je našla 26 žigov kralja Keopsa, ki je pokopan v veliki piramidi v Gizah. Žigi so izdelani iz zmesi gline in kamna, merijo od 4,3 do 4,5 centimetra in so gravirani s čini kraljeve vojske. Prav tako so odkrili 57 delov lončnine, ki nosijo odtiske najdenih žigov. Žige je uporabljala misija, ki jo je kralj Keops (2551–2528 pr. Kr.) poslal nabrat železov oksid, potreben za izdelavo rdeče barve. Takrat-

ni umetniki so rdeče barvilo uporabljali za dekoracijo piramid ter pogrebne procese IV. dinastije. Misija je sestavljala 400 mož in skupina ljudi, ki je na poti skrbela za pripravo hrane. Arheologi so našli še več usnjenih torb, v njih pa železov oksid.

Znak dobre volje

Kitajska vlada je ob koncu zgodovinskega obiska vodji tajvanske opozicijske Nacionalistične stranke (Ku-

omintang) Lien Chanu v znak dobre volje za Tajvan podarila par pand. Kitajska diplomacija je največ pand podarila v 70. letih, in sicer ZDA, Japonski in Veliki Britaniji. Zaradi ogroženosti vrste je darovanje pand tujim državam danes strogo prepovedano, vendar ima Peking Tajvan še vedno za sestavni del kitajskega ozemlja.

Aretiran terorist

Pakistanske oblasti so aretirale Abuja Faradža al Libija, tretjega moža mednarodne teroristične mreže Al

Kaida in tesnega sodelavca njenega vodje Osame bin Ladna. Al Libi je sicer libijski državljani, s še petimi pripadniki Al Kaide pa so ga prijeli v pakistanski pokrajini Severni Vaziristan. Pakistan je za al Libijevo aretacijo ponudil nagrado v višini 20 milijonov rupij (okoli 334.000 dolarjev), medtem ko je Washington za to obljubil pet milijonov dolarjev nagrade. Al Libi naj bi po trditvah pakistanskega predsednika Perveza Mušarafa med drugim načrtoval dva poskusa atentata na Mušarafa decembra 2003.

Hoteli na prodaj

Gospodarsko sodišče v črnogorski prestolnici je objavilo mednarodni razpis za prodajo petih hotelov iz hotelsko-turističnega podjetja Ulcinjska rivijera, ki je v stečaju. Stečajni upravitelj je na podlagi soglasja upniškega odbora pozval tuje in domače investitorje, naj oddajo ponudbe za prevzem hotelov Mediteran, Galeb, Bellevue, Olympic ter hotela Grand lido in apartmaje Lido. Nekateri od omenjenih petih hotelov Ulcinjske rivijere so že bili naprodaj ob koncu lanskega leta, vendar razpis očitno ni uspel. Rok za oddajo ponudb za hotela Mediteran in Galeb poteče 10. junija, za preostale tri hotela pa 26. julija. Zainteresirani se lahko potegujejo za enega ali več oziroma za vseh pet hotelov, vendar morajo v drugem primeru podati ločene ponudbe za vsakega.

V razpisu je izpostavljeno, da bo odločitev o ponudbah za hotel Galeb sprejeta, ko bo končan sodni spor. Gospodarsko sodišče v Podgorici je novembra lani razgrnilo ponudbe za prevzem treh hotelov iz podjetja Ulcinjska rivijera, in sicer Galeb, Mediteran in Otrant. Takrat se je za njihov nakup potegovalo sedem družb, in sicer Svit iz Slovenske Bistrice, ameriška Baleair International in Beovich Management Group, Barkli iz Moskve ter tri lokalne družbe iz Podgorice. Uspela je le podaja hotela Otrant, ki ga je kupila moskovska družba Barkli, vendar so beograjski časniki poročali, da gre za sumljivo transakcijo, zaradi katere naj bi njegova privatizacija postala predmet sodnega spora. Enega od ulcinjskih hotelov, Albatros s 400 ležišči, pa je septembra lani kupila ruska družba Mikrokozma. Rusija je poleg Slovenije najbolj zainteresirana za naložbe v črnogorskem turizmu.

Ponarejeni evri

Na mejnem prehodu Bregana so prijeli mednarodnega kriminalca, državljan SČG, ki je na Hrvaško poskušal pretihotapiti 183 ponarejenih bankovcev po 50 evrov. Osumljeni se je na mejni prehod Bregana pripeljal v vozilu znamke alfa romeo GT, cariniku pa je pokazal češki potni list. Na carinikovo vprašanje v češčini ni

odgovoril, zato je cariniku postal sumljiv. Po pregledu vozila so našli 183 ponarejenih bankovcev po 50 evrov in italijansko osebno izkaznico. Pozneje so še ugotovili, da je bilo vozilo s francoskimi registrskimi oznakami ukradeno aprila letos. Pri preverjanju identitete 56-letnega državljan SČG so ugotovili, da uporablja več ponarejenih potnih listov različnih držav, njegovo ime pa je na tiralicah več evropskih držav.

Imetje naprodaj

Newyorška avkcij-ska hiša Christie's bo 30. junija skušala na dražbi prodati skoraj 250 predmetov in dokumentov, ki so pripadali igralcu Marlonu Brandu. Po letu 1999 in dražbi osebne kolekcije Marilyn Monroe bo to najbolj ne- navadna dražba predmetov nek- ga igralca. Večina predmetov prihaja

iz igralčevega doma v Los Angelesu, kjer je živel od leta 1960 do smrti lanskega julija. Brandova zapuščina naj bi narvrgla več kot milijon dolarjev.

Prepovedan vstop

Kanada je srbski turbo folk pevki Svetlani Ražnatović-Ceci, vdovi znane srbskega kriminalca Željka Ražnatovića Arkana, ki so ga 5. januarja 2000 neznanci ubili v beograjskem hotelu Intercontinental, prepovedala vstop v državo. Kanadsko veleposlanstvo v Beogradu je prošnja 31-letne pevke, ki jo je vložila februarja, zavrnilo zaradi njenih domnevnih zvez z beograjskim podzemljem in domnevne vpletenosti v številna kriminalna dejanja. Srbska pevka bi morala maja nastopiti v Torontu in se srečati z nekaterimi predstavniki tamkajšnjih glasbenih založb. Ceca bi morala 16. aprila nastopiti tudi v Melbournu, 23. aprila pa še v Sydneyju, vendar se njeni načrti niso uresničili, ker ji avstralsko veleposlanstvo v Beogradu ni želelo izdati vizuma.

Sladek rop

Za zdaj še neznani tatovi so vdrli v trgovino s slaščicami v latvijski prestolnici Rigi in iz nje odnesli 500

kilogramov čokoladnih bombonov, pralinejev. Pri tem so s seboj vzeli le čokolado, embalažo pa so pustili v trgovini.

Zaposleni v trgovini

Laïma (kar pomeni sreča) je dejal, da je šlo za blago, ki se ni dobro prodajalo, zato je dejansko vrednost ukradene čokolade težko oceniti.

prej podirajo. Na omenjenem območju je kar 90 odstotkov domov zgrajenih iz nežganih zidakov, ki niso odporni proti poplavam. Čeprav se je gladina vode rek Timis in Bega, ki sta prestopili bregove, že znižala, pa zaradi sestave tal voda s poplavljenega območja ne odteka. Prizadetemu območju naj bi zdaj pomagali z 12 prenosljivimi črpalkami iz madžarskega mesta Szegeda.

Slab standard

Kupna moč Hrvaške je približno 60 odstotkov kupne moči Slovenije. Na Hrvaškem je poleg tega opaziti močne razlike v blaginji med zahodom in vzhodom (obalo in zaledjem) kot tudi med severom in jugom države. Čim bliže je območje Sloveniji, čim bolj severno je in čim bolj se približuje turistično razvitemu obalnemu območju Istre na zahodu, tem bolj je razvito. V istrskih občinah je tako kupna moč približno od 50 do 60 odstotkov višja od hrvaškega povprečja. Tako npr. v Pulju zna-

Kilogrami

Ameriški zdravniki, zbrani v središču za nadzor in preventivo bolezni in nacionalnem inštitutu za rakaste bolezni, so objavili mnenje, da nekaj odvečnih kilogramov ni nujno nevarnih za zdravje, temveč lahko celo podaljša življenje. Strokovnjaki obeh ameriških ustanov so preučevali vpliv teže na zdravje. Študija je pokazala, da je življenje oseb z nekaj odvečnimi kilogrami manj ogroženo od življenja oseb, katerih teža ustreza priporočenim vrednostim. Težave imajo predvsem osebe, ki so pretirano suhe ali pretirano debele. Po ameriških merilih je oseba, ki je visoka 173 centimetrov, pretirano suha, če ima manj kot 55 kilogramov, med 55 in 73 kilogrami je teža normalna, več kilogramov pa pomeni, da je oseba predebela.

Zanimiva kazni

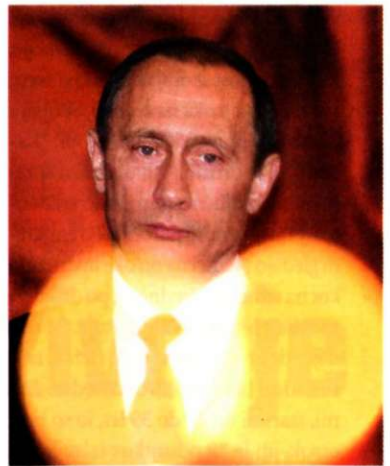
Sodišče v Veliki Britaniji je nekoga 55-letnega Britanca obsodilo na devet mesecev opravljanja družbeno koristnega dela in globo 130 funtov (198 evrov), ker je skrivaj snemal svojo soprogo med kopanjem. Od leta 2003 je voajerizem v Veliki Britaniji kaznivo dejanje, za katerega je zagrožena zaporna kazen. Soprog je v kopalnico postavil

kamero in jo povezal s televizorjem v dnevni sobi, tako da je lahko skrivoma gledal svojo boljšo polovico pri kopanju. Zadevo je po naključju odkrila njegova soproga. Medtem ko se je on kopal, je ženska vključila televizijo, vendar je namesto priljubljene nanizanke na zaslonu zagledala svojega soproga v kopalnici. Soproga je še istega dne zapustila hišo, vložila tožbo proti nespretnemu voajerju in zahtevala razvezo.

Putin popravlja krivice

Ruski predsednik Vladimir Putin je podpisal ukaz o podelitvi ruskega državljanstva hčerki generala, ki se je med rusko državljansko vojno bojeval proti sovjetski Rdeči armadi. Marina Denikina, ki se je rodila leta 1919 v Krasnodaru na jugu Rusije, živi v Franciji, kamor se je njena družina preselila po izselitvi iz Rusije. Je hčerka generala Antona Denikina, heroja rusko-japonske vojne v začetku minulega stoletja pred prvo svetovno vojno. Po okto-

brski revoluciji leta 1917 je bil Denikin na čelu sil, ki so se bojevale proti boljševikom na južni ruski fronti. Bela armada je tako pod njegovim poveljstvom zasedla velik del ozemlja

na jugu Rusije, ki ga je kasneje vrnila Rdeča armada. Antiboljševiški ruski general je v Franciji postal viden vojaški zgodovinar, umrl pa je leta 1947 v ZDA. Marina Denikina je delala na televiziji, sicer pa piše knjige pod psevdonimom Marina Gray.

ša kupna moč na osebo več kot 4.500 evrov, medtem ko je v Osijeku povprečje 2.100 evrov. Posebej zastopljene pa so regije vzdolž vzhodne in južne meje z BiH, ki ležijo zunanaj prometnih tokov. Tam kupna moč v najboljšem primeru dosega od 40 do 50 odstotkov državnega povprečja. Povprečna plača na Hrvaškem je 800 evrov mesečno.

Porušene hiše

Na poplavnem območju ob romunsko-srbski meji blizu Temišvara se je v skoraj dvotedenskih poplavih porušilo več kot petsto hiš. Podobna usoda utegne doleteti tudi druge stavbe. Voda je bila visoka do tri metre, hiše pa se še na-

Četrto stoletje

Na ulice Amsterdama in drugih nizozemskih mest se je pred dnevi zgrnilo več kot milijon ljudi, ki so se udeležili praznovanj ob 25. obletnici kronanja nizozemske kraljice Beatrix. Beatrix Wilhelmina Armgard iz rodbine Oranje-Nassau je prestol zasedla 30. aprila 1980, potem ko je njena mati, kraljica Julijana, podpisala odlok, s katerim se je po 32 letih vladavine odpovedala kroni. Ta dan je na Nizozemskem državni praznik in ga vsako leto praznujejo kot kraljičin dan. Letos je praznovanje še posebej slovesno, saj kraljica praznuje srebrni jubilej na prestolu. Po vsej Nizozemski so zato v njeno čast priredili številne koncerte in druge slavnostne prireditve. Kraljičin jubilej sta zaznamovala tudi nizozemska vlada in parlament, slovesnega zasedanja pa se je udeležila tudi kraljica.

Vse manj otrok

Družina – to je ideal, ki se v Nemčiji izgublja. Povprečno bi Nemci radi imeli smo po 1,7 otroka, še leta 1992 pa so si želeli po dva. Tako kažejo raziskave nemškega demografskega inštituta, ki samo odražajo posebnost Nemčije, kjer je rodnost skoraj najnižja na svetu – samo 1,4 otroka na žensko. Skupaj z Avstrijo je prava izjema v Evropi. "Kaže, da se je družina v naši državi spremenila v izključno abstraktno vrednoto," pravijo avtorji poročila. Po eni strani gledajo Nemci na otroke in družino kot na temeljno vrednoto, po drugi pa se želja po otrocih zmanjšuje. Še resnejše dejstvo je, da se je po državi razširil ideal biti brez otrok. Med osebam, starimi od 20 do 39 let, ki so brez otrok, jih je 39 odstotkov izjavilo, da ne želijo imeti potomcev. Kult biti brez otrok je še posebej razširjen med moškimi – vsak četrty noče imeti otrok; pred 13 leti je bilo takšnih moških 12 odstotkov. Tudi med ženskami želja biti brez otrok narašča. Razlogi za ta pojav so različni – pri ženskah večinoma odsotnost pravega partnerja in želja, da bi ohranile sedanj standard. Poleg tega se jim zdi težko skrbeti za otroke in hoditi na delo.

Pravičnost

Za narod, ki živi v srcu Evrope, je nastopil trenutek pravice 37 let po tragediji, ki se je zgodila 21. avgusta 1968 in s krvjo razdelila Evropo na svobodni in komunistični svet. Češki parlament je sprejel zakon o plačilu odškodnin državljanom, ki so postali žrtve sovjetske agresije, ali njihovim družinam. Višina izplačil se giblje med tisoč in pet tisoč evri za vsakega oškodovanca, odvisno od škode, ki jo je utrpel. Potrebni je bilo 16 let neodvisnosti, da je Češka vrnila čast žrtvam sovjetske agresije, ki je takrat zatrla praško pomlad. Zanimivo je, da je to dejanje prevzela nase češka vlada in ne ruska. V tistem težkem letu 1968 je imela Češka precej uspešno gospodarstvo in je bila ena najbogatejših med komunističnimi državami. Mirna revolucija se je zgodila januarja; odstranili so diktatorja Antonina Novotnega, na oblast je prišel Aleksander Dubček s svojo ekipo reformatorjev: Otom Sikom, Edvardom Goldštuckerjem, Jirijem Pelikanom in Zdenekom Mlinarjem. Geslo Dubčkove ekipe je bilo "socializem s človeškim obrazom". Uvedli so tržne zakone, odpravili cenzuro, dovolili svobodo gibanja in potovanja na Zahod.

Stari sorodnik

Nikomur ne bi prislo na misel, da je to nenavadno bitje bližnji sorodnik človeka – če bi ga srečali danes. Bitje, visoko samo 120 centimetrov, z močnimi nadočesnimi oboki in obrazom šimpanza bi zlahka prištel med opice. To bitje je živelo na Zemlji pred sedmimi milijoni let. Profesor Christoph Zollikofer z Univerze v Zürichu je prepričan, da je bilo bitje, imenovano sahelanthropus tchadensis, hominid in ne opica in da je bilo prvi dvoonožec na Zemlji. Njegove okamele ostanke so našli v centralnoafriški puščavi. S posebno metodo rekonstrukcije sta jih obdelala dva znanstvenika in prišla do enakih ugotovitev. Bitje je človeku bolj podobno kot šimpanz, s katerim imamo skupnih kar 99 odstotkov genov. Znanstveniki se glede njega prepirajo že tri leta, odkar je francoski paleontolog Michel Brunet predstavil svoje odkritje in bil že od samega začetka prepričan, da je našel najstarejšega človečnjaka. Kdaj sta se torej ločili razvojni poti opice in človeka? Enotnega mnenja še vedno ni. Najbrž nikoli ne bo mogoče do potankosti definirati, kako je potekala evolucija človeka, saj vseh vrst človečnjakov zagotovo nismo našli.

Otroci 11. septembra

Noseče ženske, ki so utrpeli psihološko travmo med terorističnim napadom na New York 11. septembra, so na svoje otroke prenesle nagnjenost k stresu. Materam, ki so doživele posttravmatski stres, ker so bile priče terorističnemu napadu, so se rodili otroci z izjemno nizko vsebnostjo kortizola v krvi, kar ponavadi pomeni veliko podvrženost različnim stresom. Kortizol se sprošča zaradi stresa in povisuje krvni tlak ter količino glukoze v krvi. Prehud stres lahko povzroči padeč količine tega hormona v krvi, kar je posledica njegove prevelike porabe. Pri otrocih z manj kortizola v krvi se pogosto prav tako razvije posttravmatski sindrom, velikokrat tudi zato, ker jim stari o kritičnem dogodku pogosto pripovedujejo. Testirali so 38 žensk, ki so bile priče terorističnega napada na WTC in so bile takrat noseče. Ugotovili so, da so največjo škodo utrpeli tiste ženske in njihovi otroci, ki so bile tedaj v tretjem trimesečju nosečnosti. Pomanjkanje kortizola v krvi pa ni povezano samo s podvrženostjo stresu, ampak lahko povzroči tudi zmanjšano sposobnost regulacije imunskega sistema ter s tem odpornosti proti boleznim.

Ugodnosti za nove naročnike revije Demokracija:

- prvi mesec boste revijo prejeli brezplačno
- brezplačno prejmete majico Demokracija
- sodelujete v žrebanju za eno od knjig naše založbe

Naročnina na revijo Demokracija je lahko tudi darilo.

Naročilnica

Akcija - novi naročniki - prvi mesec **brezplačno!**

Plačilo s položnico • Uredništvo revije Demokracija • p.p. 4315, 1001 Ljubljana

DEMOKRACIJA

ime in priimek: _____

pošiljati začnite dne: _____

datum rojstva: _____

datum: _____

ulica: _____

podpis naročnika: _____

kraj, poštna št.: _____

Davčni zavezanec: da ne

Če želite 8-odstotni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate: upokojenec invalid brezposeln študent ali dijak

S to naročilnico se zavežujem,
da bom naročnik Demokracije najmanj eno leto!
cena: 550 SIT

Tony Blair je postal prvi laburistični premier s tremi zaporednimi mandati. Na volitvah pred dobrim tednom dni je delavska stranka sicer tesno, a vendarle porazila najresnejše opozicijske tekmece iz vrst Howardovih konservativcev in Kennedyjevih liberalnih demokratov.

Tako so večino spodnjega doma britanskega parlamenta, ki šteje 646 sedežev, s 356 mandati zasedli predstavniki Blairovih laburistov. Michael Howard kot vodja konservativne

Tony Blair: "Bilo je jasno, da si Britanci želijo nadaljnjo vladavino laburistične stranke, saj si prizadevamo za delo, pravo in red v državi."

Fotografije: Reuters

imenuje ministrskega predsednika in na njegov predlog odpre prvo zasedanje parlamenta, ima od leta 1952 le še reprezentativno vlogo. Tako je kraljica Elizabeta II. znova izvoljenemu britanskemu premierju že dan po volitvah uradno podelila mandat.

Evropska ustava na prepihu

Tradicionalno evroskeptični Britanci naj bi naslednjo pomlad na referendumu potrjevali evropsko ustavno pogodbo. Blairovo bojazen, da Britanci pogodbe ne bi podprli,

Blairovo preživetje

stranke se je novemu in staremu premieru s 197 mandati glede na prejšnje volitve približal, liberalni demokrati Charlesa Kennedyja pa so dosegli 62 mandatorov. Izkazalo se je, da so Britanci Blairu sicer zamerili sodelovanje pri ameriskem vojaškem posredovanju v Iraku, kljub temu pa večina od 44 milijonov volilnih upravičencev še vedno zaupa njegovi viziji razvoja, ki temelji na ekonomski stabilnosti in uspešni notranji politiki Otoka. Preostale mandate si delijo škotski in valizanski nacionalisti ter neodvisni. Število Blairovih poslanskih mest v spodnjem domu se je tako od prejšnjih volitev zmanjšalo kar za dobrih šestdeset. A tri zaporedne vladne mandate je od konca druge svetovne vojne do danes uspelo dobiti le še sloviti Margaret Thatcher iz vrst konservativcev.

Tretji mandat

"Bilo je jasno, da si Britanci želijo nadaljnjo vladavino laburistične stranke, saj si prizadevamo za delo, pravo in red v državi," je po zmagi dejal Tony Blair, ki si je tako dal lepo darilo za dvainpetdeseti rojstni dan. Skupaj s finančnim ministrom Gordonom Brownom je v predvolilnem času posebej poudarjal stabilno gospodarstvo, saj naj bi le to Britancem omogočalo svetlo prihodnost. Posebno pozornost je namenil vlaganju v javne storitve, še posebej v šolstvo in zdravstvo. Blaira so v predvolilnem obdobju

podprli domala vsi osrednji britanski časniki. Vodji laburistov je leta 1997 uspelo streti 18-letno vladavino konservativcev, takrat je postal najmlajši premier po letu 1812. Z uspešno politiko je brez težav zmagal tudi pred štirimi leti, letos pa se mu je vladni stolček zaradi nasprotovanja ljudstva njegovi politiki do Iraka nekoliko zamajal. V času pred volitvami je moral odgovarjati na mnoga s to problematiko povezana vprašanja, dodaten udarec pa je Blairu zadala ocena generalnega tožilca Lorda Goldsmitha, v kateri je

ureditev večkrat kaotičnih razmer po britanskih solah ter na posodobitev politike priseljevanja in zdravstva. Če bi zmagal, bi se zavzel tudi za spremembo politike do drugih držav Evropske unije. Kennedy je v kampanji predstavil vizijo sprememb na področju sociale v državi – obljubil je višanje pokojnin in obremenitev bogatejših slojev. 45-letnemu Škotu so zaradi brezkompromisnega nasprotovanja vojni v Iraku mnogi napovedovali prevzem drugega mesta, a mu to ni uspelo.

Britanski parlament sestavljata

nekoliko blaži dejstvo, da Francozi referendum pripravljajo že letos. Če ta ne bi uspel v Franciji, bi se Blair verjetno otresel velikega bremena, tudi sam pa je že omenil, da ni nujno, da bodo Britanci o evropski ustavni pogodbi glasovali na referendumu, če jo bodo Francozi pred tem zavrnili. Velika Britanija bo v drugi polovici letošnjega leta prevzela tudi vodenje EU. Prednostne naloge vodenja naj bi bila vprašanja podnebni sprememb, okolja in razvojne pomoči. Po Blairovem mnenju pogoji za prevzem evra niso dani, zato je morebitna uvedba te skupne evropske denarne valute le malo verjetna. London si je namreč izbojeval stalno izjemo na področju evropske gospodarske in denarne unije.

Velika Britanija je bila vse do vzpona ZDA v 20. stoletju prva velesila v moderni evropski zgodovini. Prav ta zgodovina ji precej otežuje iskanje mesta v evropskih integracijah. Zaradi Blairovega sodelovanja z Washingtonom mnogi menijo, da so volivci pravzaprav volili stranko in ne njega samega. Če so ta mnenja upravičena, bo Blair težko prepričal volilce, naj podprejo evropsko ustavno pogodbo, zato se že pojavljajo namigovanja, naj bi funkcijo premierja v nadaljevanju mandata prepustil finančnemu ministru Gordonu Brownu.

Peter Avsenik

• Michaelu Howardu ni uspelo s programom prenove sol ter posodobitve politike priseljevanja in zdravstva.

• Charlesu Kennedyju so zaradi nasprotovanja vojni v Iraku mnogi napovedovali prevzem drugega mesta, a mu to ni uspelo.

marca predlanskim podvomil o zakonitosti vojaškega posega v Iraku.

Opozicija je pridobila

Medtem ko je Blair stavil na gospodarsko stabilnost, sta konservativci Michael Howard in liberalni demokrat Charles Kennedy obljubljala predvsem izboljšave na področju šolstva. Howard se je osredinil na

zgornji in spodnji dom. Del članov zgornjega doma ima plemiške naslove, del pa jih na položaj imenujejo in imajo dosmrtno pravico do naziva. Ima pravico veta, razen na področju proračuna in zakonov s finančnega področja, a v njem ponavadi potekajo le razprave o vprašanjih, do katerih stranke spodnjega doma ne zavzamejo trdnih stališč. Monarh, ki

V Moskvi je potekala glavna slovesnost v spomin žrtvam, ki jih je zahteval nacistični režim.

Fotografije: Reuters

Nikoli več vojne!

Svet se v teh dneh spominja dogodkov izpred 60 let, ko se je dokončno sesul nacistični režim.

S tem se je končala druga svetovna vojna, eno najbolj temačnih obdobj v zgodovini. 8. maja 1945, dan zatem ko so zavezniške enote prečkale reko

Reno v Franciji, je Nemčija podpisala brezpogojno kapitulacijo, vendar pa kot konec druge svetovne vojne praznujemo 9. maj, ko je Nemčija kapitulacijo priznala tudi tedanji Sovjetski zvezi.

Spominske slovesnosti so potekale po vseh državah, ki so bile posredno ali neposredno vpletene v drugo svetovno vojno, na njih pa so se ljudje spominjali vseh, ki so med vojno izgubili življenje bodisi kot vojaki, bodisi kot civilisti. Glavna spominska slovesnost je potekala v ponedeljek v Moskvi, kamor je odpotovalo tudi več kot 50 visokih predstavnikov držav z vsega sveta. Slovensko delegacijo je zastopal predsednik države Janez Drnovšek.

Boleči spomini

Slovesnosti v spomin na dogodek izpred šestih desetletij so se začele že junija lani, ko je minilo 60 let od izkrcanja zavezniških sil v Normandiji, kar je bil eden ključnih premikov h kasnejši zavezniški zmagi. Januarja letos smo se spominjali osvoboditve najbolj zloglasnega nacističnega taborišča Auschwitz, kjer je življenje izgubilo 15 milijonov ljudi. Komemoracije, ki so se ujemale z datumi osvoboditve, so letos potekale tudi v drugih nacističnih taboriščih, prejšnji teden pa smo se spominjali žrtev avstrijskega Mauthausna, ki je bil osvobojen zadnji. Nikogar ne preseneča dejstvo, da je glavna slovesnost potekala v Mosk-

vi, saj je v času vojne tedanja Sovjetska zveza utrpela največ smrtnih žrtev, kar 27 milijonov. Skupno število vseh smrtnih žrtev vojne se sicer giblje okoli 50 milijonov, vendar pa natančnih števil najverjetneje nikoli ne bomo izvedeli. Sporočilo vseh nedavnih slovesnosti je ne glede na to, kje so potekale, enotno: nikoli več pobijanja, nikoli več holokavsta, nikoli več nacifašizma, nikoli več vojne. Druga svetovna vojna je za seboj pustila rane, ki jih bo zgodovina težko izbrisala, namen slovesnosti, kakršnim smo bili priče v zadnjem času, pa nas opominjajo, da ne smemo nikoli več dopustiti, da bi se ponovili dogodki druge svetovne vojne.

Svet se spominja

Ob letošnji okrogli obletnici konca druge svetovne vojne se je odzvala večina sveto-

vnih politikov. V svojih nagovorih so se spominjali predvsem posledic, ki jih je vojna prinesla po letu 1945. Izraelski premier Ariel Šaron je po (vsakoletnem) dveminutnem molku, ko se Judje spominjajo svojih padlih rojakov, dejal, da se je treba spominjati mrtvih in ne pozabljati zločincev. Nagovoril je tudi mlajše generacije in jih opozoril, da bo v prihodnje njihova naloga opozarjati na grozote holokavsta, ko ne bo več neposrednih pričevanj. Ameriški predsednik George Bush, ki je spominskim slovesnostim namenil svojo četrto evropsko turnejo, se je v nizozemskem Margratnu poklonil vsem tam padlim ameriškim vojakom in se jim zahvalil, da so prihodnjim generacijam

izbojevali svobodo, čeprav jih je morala večina to plačati z življenjem. Prvič se je slovesnosti udeležila tudi japonska delegacija, ki jo je vodil japonski premier Juničiro Koizumi. Dan pred odhodom v rusko prestolnico pa se je nemški kancler Gerhard Schröder javno opravičil za vse zločine, ki jih je Hitlerjeva Nemčija

• Nemški kancler Gerhard Schröder se je Rusiji opravičil za vse žrtve, ki jih je zahteval nemški nacistični režim.

povzročila predvsem Rusiji, hkrati pa je poudaril, da se je treba veseliti dejstva, da Nemčija in Rusija še nikoli nista imeli boljših diplomatskih, gospodarskih in političnih odnosov, kot jih imata v zadnjih letih. Na Elizejskih poljanah so se Francozi poklonili pred spomenikom neznanemu vojaku, ki predstavlja samo eno od mnogih žrtev, ki jih je v Franciji zahteval Hitlerjev tretji rajh.

Zanemarjanje zgodovine

Čeprav se konec druge svetovne vojne upošteva kot zmaga dobrega nad zlom, pa ima ta ločnica za (pre)mnoške grenak priokus. Če je ta zgodovinski mejnik zahodnemu svetu prinesel svobodo in demokracijo, je delu Srednje Evrope in Vzhodni Evropi prinesel le zamenjavo fašističnega režima z nasilno uvedbo komunističnega režima. To je tudi razlog, da so se politiki iz nekaterih vzhodnih in baltskih držav odločili, da se spominske slovesnosti v Moskvi ne udeležijo, saj naj bi se po besedah litovskega politika Landsbergisa prišli spominjati le začetka svojega ujetništva v sovjetskem totalitarizmu. Rusija kot pravna naslednica Sovjetske zveze do sedaj kljub pritiskom ni še nikoli priznala svoje povojne okupacije in nasilne priključitve baltskih držav, ampak vztraja pri svojem stališču, da so se te države prostovoljno priključile SZ. To je tudi razlog, da sta Litva in Estonija zavrnili povabilo uradne Moskve na slovesnost ob 60. obletnici konca druge svetovne vojne. Latvijska predsednica Vairo Vike-Freibergo je v Moskvo sicer

odpotovala, vendar pa od Rusije vsekakor pričakuje opravičilo za Stalinove komunistične zločine na tem območju in obsodbo pakta Ribbentrop-Molotov, ki velja za

sednik Bush je v Latviji opozoril, da Rusija še vedno ne priznava svoje širitve komunizma na Baltik in v Vzhodno Evropo. Da padec Hitlerjevega tretjega rajha ne pomeni istega vsem

nekdanje skupne države in se jim opravičiti za vsa grozodejstva, ki so jih doživeli z njihove strani, še posebej če želi v prihodnje pospešiti gospodarsko sodelovanje. Nekdanje države SZ

• Ameriški predsednik George Bush je v Latviji dejal, da je konec druge svetovne vojne nekaterim državam prinesel le novo okupacijo.

• Spominske slovesnosti so potekale po vseh evropskih državah, ki so bile udeležene v drugi svetovni vojni.

• Letos mineva 60 let od konca druge svetovne vojne, najbolj krvavega obdobja v človeški zgodovini.

• Uradna Moskva še vedno zavrača opravičilo vsem državam (tu gre v prvi vrsti za baltske države), ki jih je po letu 1945 nasilno priključila Sovjetski zvezi.

največjega "krivca" za začetek novega poglavja okupacije na Baltiku. S kritikami so se na povabilo odzvali tudi na Poljskem, kjer je spomin na sovjetsko invazijo še vedno živ. Poljski predsednik Kwasniewski je kljub nenaklonjenosti domače javnosti v Moskvo odpotoval, vendar pa je Rusijo opozoril, da Poljaki še niso pozabili nasilne sovjetske invazije. Ruskega nepriznavanja temačnih strani njihove zgodovine pa ne obsojajo samo države Vzhodne Evrope, temveč tudi preostale države Evropske unije in ZDA. Ameriški pred-

državam, so se na posebni seji strinjali tudi evropski parlamentarci. Vendar se zdi, da rusko nepriznavanje temnih strani svoje zgodovine v končni fazi škoduje le njej sami. Prej ali slej se bo moral tudi Vladimir Putin ukloniti zahtevam prebivalcev

za Rusijo še vedno predstavljajo glavne gospodarske partnerice. Konec koncev bodo morali Rusi nekega dne priznati tudi zamlčane zgodbe. V tem primeru najkasneje ob demokratičnih spremembah v vrhu današnje Rusije.

Ana Müllner

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

RUMENE STRANI

SLOVENIJA TEL

im

INTER MARKETING

www.rumenestrani.com

intervju

Fotografiji: Gregor Poličič

Rodil se je leta 1955 v Lescah in tam končal osnovno šolo. Po maturi na jeseniški gimnaziji je študiral zgodovino in filozofijo na ljubljanski filozofski fakulteti. Precej časa je bil politično aktiven, najprej pri ZSMS in ZKS, nato pa v LDS do leta 1998. Leta 1979 se je zaposlil v Gorenjskem muzeju v Kranju, kjer dela kot muzejski svetovalec. Uredil je več zbornikov lokalne zgodovine, raziskoval je tudi romarsko kulturo na Brezjah. Ukvarjal se je predvsem z zgodovino druge svetovne vojne in partizanstva, kjer je že od začetka prebijal meje sistema ohranjanja in razvijanja revolucionarnih izročil. Vodil je mednarodni projekt Med kljukastim križem in rdečo zvezdo, od leta 2002 vodi študijski krožek Moč preživetja. Člani krožka so lani nastopili v televizijski dokumentarni oddaji Zamolčani – moč preživetja, pri kateri je Dežman sodeloval kot strokovni sodelavec. Na podlagi doživetij iz dela krožka je nastala knjiga Moč preživetja – sprava z umorjenimi starši. V kratkem bo prevzel mesto direktorja Muzeja novejše zgodovine.

V teh dneh se tako v Sloveniji kot v svetu spominjamo šestdesete obletnice konca 2. svetovne vojne. Na kakšen način bi morala naša država zaznamovati ta jubilej glede na to, da je bila zmaga nad okupatorjem povezana z revolucionarnim terorjem?

V letošnjem letu skoraj ne uporabljamo več pojma osvoboditev. Ta tihi konsenz priča o večji zmernosti oziroma spustu na realna tla. Konec druge svetovne vojne pomeni za Slovence ozemeljsko pridobitev in nato razvoj republiške državnosti v drugi Jugoslaviji. Hkrati pa partija takoj po zmagi nad okupatorjem začne z državljansko vojno proti lastnemu narodu. Streznitev iz nekdanjega partijskega mitomanskega delirija in iluzionizma se kaže tudi v oblikovanju novih razmerij v političnih in strokovnih elitah ter pri nastopanju mnenjskih voditeljev. Konfliktne razprave o Titu na Sabotinu, o ajdovski vladi, o Tigru itd. kažejo, da se vzpostavljajo nasprotujoči si pogledi v dinamičnem ravnotežju. Diktatura partijske resnice oz. sistema ohranjanja in razvijanja revolucionarnih izročil spriči novih dejstev in razlag razpada. Verniki tega sistema počasi dojemajo, da Ud-

je z žrtvami komunističnega državnega terorizma. Tako s simbolnimi dejanji kot spremembo zakonodaje in z raziskavami se vzpostavlja resnica o naravi poveljnega režima. To so veliki premiki.

Bi morala Slovenija obletnico zmage nad nacizmom pospremiti tudi z žalovanjem za žrtvami revolucije?

Omenil sem resnico in sočutje. Partijski razsizen ima korenine v partijskem božjem kompleksu. Partija je na podlagi vojnih vlog razdelila mrtve in žive na partijsko privilegirane in partijsko diskriminirane. Približno polovica mrtvih je šla v partijska nebesa (partizani in civilni sodelavci partizanskega gibanja oz. žrtve nasilja nasprotnikov partizanskega gibanja), pol pa v partijski pekel (padli mobiliziranci v okupatorjeve armade, s strani partizanov umorjeni civilisti in vojni ujetniki ter partizani, v bojih s partizani padli prebivalci Slovenije, žrtve bombardiranja). Prav tako so razdelili njihove svojce pa vojne invalide in vse druge prebivalce. Potem so bili partijci več vredni kot nepartijci, partizanski veterani več kot drugi državljani, delavci več kot kmetje, meščani,

gotovo se bodo v Sloveniji varuhi revolucije sčasoma zavedeli, da zagovarjajo stvari, ki ne sodijo samo v barbarsko dobo, ampak celo na sodišče.

Prihajate iz partizanske družine, vaš stric je bil celo narodni heroj. Kako je pri vas osebno prišlo do soočenja z resnico o partizanskem gibanju oz. nasilju zmagovalne strani?

Ime imam po stricu Jožetu, ki je padel kot partizan leta 1942. S stricem Tončkom, ki je bil narodni heroj in po vojni general, sem se komaj poznal, toda njegova senca me je izjemno učinkovito varovala. Po materini zaslugi sem do birme obiskoval verouk. V srednji šoli sem prešel v rokenrol in se razšel s Cerkvijo. Na fakulteti sem bil prav zaradi "herojskega" rodu sprejet v partijo in postal perspektiven "naš" zgodovinar med varuhi revolucije. Ker pa sem marksizem resno vzel, sem brž ugotovil, da se partijski zgodovinarji sploh ne ukvarjajo s teorijo, ampak raje pišejo primitivne kronike.

Sam sem se med resnico in odgovornostjo na eni strani ter lažnim režimom na drugi odločil za prvo. Ta dilema danes ni nič drugačna kot v partijskih časih. Celo krdelo partijcev, ki danes tulijo o kameleonstvu in konvertitstvu, ni dokazalo, da bi bili moji dejstveni ali interpretacijski navedki napačni, bedasti ali narodnoizdajalski.

Nekje ste dejali, da je bil vaš preobrat zaznamovan z osebno izkušnjo. Kakšno?

Razmerje do strokovne odgovornosti in resnice, ki sem ga omenil prej, je ena raven osebne razvoja. Intimnejše dejstvo pa je, da sem se pri svojih štiridesetih znašel v krizi srednjih let. V skladu z družinsko samouničevalno tradicijo sem počasi drsel v alkoholizem. K temu je prišla še partnerska kriza, odsotno očetovstvo. Če ne bi srečal svoje sedanje žene, ki me je leta 1994 diagnosticirala za alkoholika, bi se verjetno ne rešil. Poleg abstinence od alkohola sem počasi spoznal, da tudi politični boj ni nekaj, kar bi mi bilo pisano na kožo, in leta 1998 sem se poslovil od LDS oz. partijskih skušnjav. Med tem desetletnim zorenjem sem v intenzivnem spreminjanju osebnega zemljevida doživel tudi klic srca. Iz zagrizenega razumarja sem se vrnil v krščanski duhovni svet. »

Resnica mora imeti prednost pred dogmo

Pogovor z Jožetom Dežmanom

be oz. državnoteroristične podpore ni več in da je treba tudi kaj dokazati, da magijsko zaklinjanje ne zaleže več. Če smo vzpostavili pieteten spomin na žrtve holokavsta, je prav, da vzpostavimo pieteten odnos tudi do žrtev slovenskega partijskega genocida in vseh ofenziv državljanske vojne (proti svobodi, demokraciji, zasebni lastnini, kmetom, veri in Cerkvi ...). Vzpostavlja se potrebno sočut-

plemiči, neverni več kot verni ... Nastala je rasiistična kastna družba, ki jo je partija skrivala pod lažno iluzijo bratstva in enotnosti.

Zaradi vsega tega je nujna temeljita refleksija nasilja partije nad lastnim ljudstvom. Gre za določanje meja totalitarizma, ki naj jih demokratična prihodnost ne prestopi. Da lahko tem pojavom rečemo NE, jih moramo spoznati. In prav

rala za alkoholika, bi se verjetno ne rešil. Poleg abstinence od alkohola sem počasi spoznal, da tudi politični boj ni nekaj, kar bi mi bilo pisano na kožo, in leta 1998 sem se poslovil od LDS oz. partijskih skušnjav. Med tem desetletnim zorenjem sem v intenzivnem spreminjanju osebnega zemljevida doživel tudi klic srca. Iz zagrizenega razumarja sem se vrnil v krščanski duhovni svet. »

» Če imajo kritiki te spremembe za kameleonstvo ali konvertitstvo, morda ne bi bilo narobe, da bi se o njih pogovorili. Morda tudi njihove zasvojenosti, partnerske ali medgeneracijske zahteve niso tako neproblematične, kot se navidez zdi.

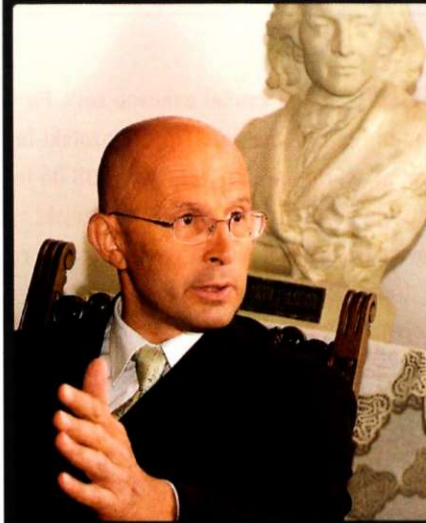
Kako pa je vaš preobrat sprejela okolica? Ste bili deležni kakšnih groženj?

Dejstva in interpretacije, ki so danes predmet precej čustvenih izbruhov, zagovarjam že kar nekaj let. In so jim predvsem v partizanskih krogih precejkrat ostro nasprotovali. Bili so tudi časi, ko sem zaradi svojih stališč odletel kot sodelavec nekaterih "zdravih" uredništev. V komunistično-liberalnih krogih so se morda bolj kot nad mojim kompostiranjem sistema ohranjanja in razvijanja revolucionarnih izročil zgražali nad tem, da sem leta 1995 začel raziskovati romarsko kulturo pri osrednjem slovenskem Marijinem svetišču na Brezjah. To so recidivi kulturnega boja in še bolj partijske verske vojne, ki sta še zelo živa. Pa vendar je nacionalna brezjanska Marija Pomagaj zgodovinsko dejstvo, na katerem zadnjih 150 let temelji slovenstvo vsaj toliko kot na partizanstvu.

Med skupinami, ki so bile žrtve partijskega rasizma, sem se veliko ukvarjal z mobiliziranci v nemško vojsko in žrtvami medvojne partizanskega terorja. Etično izhodišče mi je bilo, da sem v položaju, ko spoznavam tako zločine zmagovalca kot njegove žrtve, dolžan sočustvovati z žrtvami. Ko se začne ukvarjati s ponizanimi in razžaljenimi, se ti spremeni položaj. To ni položaj pod žarometi, pri koritu, ampak pomeni ukvarjanje s travmo, pomeni posredovati pri vstopu diskriminiranih v javnost, v politiko. Vse to je bilo potrebno, da je nastala Možinova oddaja in ustavna pobuda. Šlo je za učenje iz življenja. Od svojih sogovornikov sem se veliko naučil. Saj tisti, ki so sposobni dolgo časa prenašati krivico in se ji upirati brez upanja na zmago, so veliki junaki in umetniki preživetja. Ta moja advokatura je marsikomu šla v nos. Kljub nekaterim pritiskom sem svoje načrte v glavnem uresničil, praviloma so poskusi prepovedi opozorili javnost na projekte, ki smo jih pripravljali. Zato vsem nergačem iskrena hvala!

Novinarji o vas pišejo kot o zgodovinarju, všečnem sedanji oblasti. Nekateri vam očitajo celo to, da spreminjate svoja stališča glede na politične potrebe. Vaš komentar?

Kolegi, ki so napisali ali podpisali izjavo zgodovinarjev, vedo, da me v Muzej novejšje zgodovine ni povabila vlada, ampak se je ustanova znašla v položaju, ko je bilo notranje sporazumevanje precej oteženo, zato so iskali rešitev iz te zagate. Precej so se vznemirili tudi nad tem, da je minister za kulturo želel, da sodelujem pri televizijskem pogovoru v zvezi s filmom Srce v brez-

Udbovska diktatura je preprečevala, da bi se žrtve zbirale, se poznale. Veliko stvari je bilo treba vpeti v mednarodno iskanje. Npr. oseba, ki ni verna, in oseba, ki je verna, imata nepokopane starše. Čim bolj se starata, hujska je stiska zaradi tega. Gre za zalovanjsko motnjo. Ta je najhujša prav pri otrocih, ki so nenadoma izgubili najbližje svojce in okolje ni sočustvovalo s to izgubo. Negotovost o usodi mrtvega je strahovita negotovost.

nu. In to očitajo ljudje, ki so, potem ko je Lidija Šentjunc ugotovila, da ljudje ne hodijo več na partijske proslave, in je zato zahtevala, naj se ustvari televizijska nadaljevanka, da bo tako partija sto-

Partijski ponaredek oz. "sistem ohranjanja revolucionarnih izročil" pač ni naravno stanje. To je defektna in štorasta potvorba, ki jo je treba nadomestiti z resnico.

pila k ljudem skozi ekran, ubogljivo ustvarili televizijsko nadaljevanko, ki je po srčnem utripu nenavadno podobna letošnjemu "Dnevniku nekega naroda" ... Obenem pa bi lahko naštel kar nekaj strokovnih dogodkov, ko so se nekateri dušebrižniki zelo potrudili, da nanje nisem bil povabljen. Če se motim, bi želel, da mi navedejo dokaze o moji zarotniški povezanosti z novo oblastjo.

Leta 2002 ste ustanovili krožek Moč preživetja. Je iz tega projekta nastal znameniti dokumentarni film Zamolčani – moč preživetja?

Ko so se začela seštevati dejstva, predvsem viktimološka, sem se znašel v konfliktu z veteransko partizansko organizacijo in delom politike, ki noče priznati zločina kot konstitutivnega elementa partijske poti na oblast in ohranjanja te oblasti. Mnoge žrtve oz. sorodniki žrtev, ki že toliko let zamašajo doseči pravico in zadoščenje, so se obrnili tudi name. Ker že nekaj let vodim študijske krožke, sem uporabil to metodo. Zbrali smo sirote, ki so jim partizani umorili enega od staršev ali oba, in se v inten-

zivnem dialogu soočili z dolgoletnimi posledicami partijskega rasizma in tudi dolgoletnim bojem teh ljudi za pravico. Za te ljudi je bilo veliko že to, da so se lahko srečali. Udbovska diktatura je preprečevala, da bi se žrtve zbirale, se poznale. Veliko stvari je bilo treba vpeti v mednarodno iskanje. Npr. oseba, ki ni verna, in oseba, ki je verna, imata nepokopane starše. Čim bolj se starata, večja je stiska zaradi tega. Gre za zalovanjsko motnjo. Ta je najhujša prav pri otrocih, ki so nenadoma izgubili najbližje svojce in okolje ni sočustvovalo s to izgubo. Negotovost o usodi mrtvega je strahovita negotovost. A v Sloveniji ne gre samo za prizadetost slovenskega prebivalstva, gre tudi za tovrstno travmatiziranost svojcev naših balkanskih bratov pa Nemcev, Italijanov ...

Pripadnik rasistično diskriminirane skupine ne more kar priti na cesto in vpiti o svoji bolečini. Nujno je, da se v krogu ljudi s podobno usodo nekatere zadeve razčistijo, se opredelijo do javnega nastopa, ciljev politične intervencije, šele potem je mogoče z osebne stopiti na skupno raven. V krožku smo se dogovorili o svojih ciljih. Odločili smo se nagovoriti javnost in zahtevati spremembo krivične zakonodaje. V Sloveniji namreč še vedno velja rasistično-teroristična zakonodaja, kar se tiče žrtev, ki jih je umorilo partizansko gibanje v času druge svetovne vojne. Jože Možina je privedel v sodelovanje, uspelo mu je uiti cenzuri v lastni hiši in borčevskemu pritisku pred predvajanjem

dokumentarca Zamolčani – moč preživetja. Njegovo predvajanje je spremenilo Slovenijo.

Ste soavtor pobude, ki je bila lani poslana na ustavno sodišče v zvezi z zakonom o žrtvah vojnega nasilja in zakonom o popravilu krivic, s čimer bi bile medvojne žrtve revolucije izenačene z drugimi žrtvami vojnega nasilja. Pričakujete, da bo pobuda uspešna? Se bo ustavno sodišče tudi v tem primeru zavzelo za "izbrisane"?

Hvaležen sem tedniku Demokracija, da je pobudo v celoti objavil in se aktivno opredelil do tega vprašanja. Sedanja koalicija je s predlagano spremembo vojnih zakonov pokazala, da misli resno in bo morda ustavno sodišče prehitela. Čudim pa se stališču varuha človekovih pravic, ki urejanje teh vprašanj vidi kot političen problem, ne pa kot problem človekovih pravic. Pa vendar gre za množico umorov in dolgoletne kršitve temeljnih človekovih pravic: pravice do groba, do obrambe časti, do vrnitve zaplenjenega premoženja, do odškodnine, do resnice ... Upam, da se bo ustavno

sodišče odločalo v skladu z resnostjo pobude. Pričakovanja prizadete javnosti so vsekakor velika.

V javnosti se pogosto pojavlja teza, da je šlo med vojno za nekakšno "socialistično revolucijo", ki jo je podpirala velika večina Slovencev ...

Temeljni procesi se počasi bistrijo. Prevzem oblasti je bil za komuniste pomembnejši kot upor proti okupatorju. Partizani so pomorili precej več neoboroženih Slovencev kot okupatorjev. To potrjuje tezo o primatu boljseviščične revolucije z izsiljeno državljansko vojno. Preden se protikomunistični odpor sploh začne, je umorjenih okrog tisoč civilistov. V družbi, kjer je bila zapoved Ne ubijaj! resno spoštovana, je taka morija pomenila strašen šok. Koliko ljudi pa naj bi pobili, da bi napadeni imeli pravico do samoobrambe? Mednarodnopravno je upor okupiranega prebivalstva proti terorističnim napadom ilegalne gverile upravičen. Če so Nemci te samoobrambene enote vključili v svoje formacije, pa je to prekršek okupatorja.

Ko se govori o žrtvah komunističnega nasilja, se v javnosti večinoma pojavljajo le domobranci, druge žrtve, med katerimi je zelo veliko takih, ki so pomagali partizanom, pa se pozablja. Menite da namerno?

Žrtve partizanskega nasilja med vojno skrivajo, da bi nekako rešili uporniško komponento partizanstva. Pri povojnem terorju je največ pozornosti posvečene pomoru domobrancev, zaradi mednarodnih pritiskov se odpira vprašanje žrtev, ki jih je po koncu vojne partizanska armada kot okupator pomorila v Italiji in Avstriji, in nemške manjšine v Sloveniji. Manjkajo nam temeljne študije o posledicah partijske državljanske vojne proti Sloveniji. Koliko ljudem so odvzeli državljanske pravice, koliko jih je trpelo v partijskih koncentracijskih in delovnih taboriščih, koliko jih je bilo obsojenih na stalinističnih sodnih procesih, koliko ljudi je bilo trajno prizadetih zaradi zaplembe premoženja, koliko jih je bilo pregnanih z domov, koliko kmetov je bilo prizadetih zaradi nasilne kolektivizacije in obveznih oddaj, koliko duhovnikov in vernikov je bilo tako ali drugače žrtvovanih v partijski sveti vojni proti veri in cerkvi, koliko je bilo žrtev udbovščine ... In seštevek vse te ofenzive je partija zgubila, v njih je sama propadla bolj kot njene žrtve.

Sami ste v javnih nastopih doslej večkrat uporabili pojem "partijski rasizem". Kaj pomeni ta izraz?

Od konca vojne in predvsem v šestdesetih letih partija razdeli Slovenijo na privilegirance, to so partijci in člani zveze borcev, in na deprivilegirane – te določi partijska zloraba pojma "narodni

izdajalec" in razredno bojno avantgardno sovraštvo. To je rasistična konstrukcija družbe, živeli smo vt. i. partijskem apartheidu. Partijski bog se spusti na zemljo in ljudi razdeli na dobre in slabe. Slednje vrže v partijski pekel. Marsikdo zato ni smel v šolo, ni dobil službe, stanovanja, posojila ...

Ali lahko govorimo tudi o partijskem rasizmu na podlagi verske pripadnosti?

Sveta vojna proti transcendentnemu Bogu, ki je bila temelj preteklega režima, je še danes zelo živa. Gre za celo vrsto rasističnih ukrepov proti vernikom – od preganjanja duhovnikov do prepovedi študija pedagoškega poklica tistim, ki so hodili k verouku. To je bila družba večnega izmišljanja sovražnika in večne čistke. Ta čistka je hotela spremeniti svetovnonazorski zemljevid. Partijski bogovi na tem svetu naj bi nadomestili

Sveta vojna proti transcendentnemu Bogu, ki je bila temelj preteklega režima, je še danes zelo živa.

Boga na onem svetu. Zato je dandanes okrog Tita toliko hysterije, ali bo vstal od mrtvih ali ne.

V oddaji Trenja ste celo predlagali, da bi se Titovi častilci registrirali na uradu za verske skupnosti ...

Titoisti so izjemno nevarna teroristična skupina. Njihova vest zapoveduje: Mori! Ropaj! Laži! Če mislijo to vest in vojnorevolucionarne cilje ohraniti v svojem veronauku, naj se slovenske varnostne sile čim prej vključijo v boj proti tej teroristični organizaciji, morda kar po ameriških standardih. Registracija na uradu za verske skupnosti je samo začetni ukrep, ki bi jih prisilil, da bi jasno razložili svojo doktrino. Tudi če mislijo samo postavljati sabotinske tempelje in rolati kamne, je to nevarno, ker se morda ob tem butnkamnu lahko še kdo poškoduje.

V zadnjem času je za nekaj razburjenja poskrbel tudi izjava šestnajstih zgodovinarjev. Ste jo prebrali?

Intelektualci, ki na ta način jokajo in stokajo, pravzaprav iščejo gospodarja, ki naj bi jim pokazal, nad kom naj gospodujejo. To njihovo stisko sicer razumem, vendar bi bilo hkrati zaželeno, če bi na temo druge svetovne vojne, upora, boljseviščične revolucije in državljanske vojne izdali tudi kako kvalificirano delo, se aktivno opredeljevali. Prav odsotnost kritične obravnave titoističnega totalitarizma povzroča, da slovenski družbi še ni uspelo pozdraviti totalitarne okužbe.

Je sploh mogoče govoriti o zgodovinskem revizionizmu oz. ponarejanju zgodovine?

Vsaka generacija, če se želi dokazati, mora

napisati zgodovino na novo. Partijski ponaredek oz. "sistem ohranjanja revolucionarnih izročil" pač ni naravno stanje. To je defektna in štorasta potvorba, ki jo je treba nadomestiti z resnico. Nadomeščanje iluzij z resnico pa res ni revizionizem v slabem smislu. Gre za spust na realna tla. V prihodnosti bi želel, da bi ta dialog o zgodovini potekal v luči kriterijev, ki bi jasno razmejili med diktaturo in demokracijo.

Skraini cinizem kolegov je, da govorijo o revizionizmu. Ali je to, da z resnico popravljáš partijske pristranosti in laži, revizionizem? Ali je revizionizem to, da zdaj upoštevamo v slovenski žrtveni bilanci skoraj dvakrat več mrtvih, kot so jih priznali partijski bogovi? Ko mi podtikajo nekakšno protipartizanstvo, obrekovalci pozablja jo, da sem s sodelavci leta 1992 izdal knjigo Gorenjski partizan o Gorenjskem odredu, ki je mor-

da še neprezežen poskus celovitega prikaza partizanstva. Če je kdo izdal partizane, so bili to pisuni iz dvornega partijskega kroga s svojim hlapčevstvom in strokovnim siromaštvom. Ko sem kot mladinski funkcionar začel študirati sistem ohranjanja revolucionarnih izročil, sem ugotovil, da je to kup praznih floskul, in sem kolegom dejal, češ da preveč gledajo skozi okno centralnega komiteja in da je to, kar skušajo prodajati kot teorijo, sračje gnezdo. Leta 1982 so mi zato prali glavo na sekciji za zgodovino pri marksističnem centru. Do leta 1986 sem pripravil svoj raziskovalni načrt in ga v dobršni meri uresničil, ga dopolnjeval, veliko dela pa nameravam še opraviti. Gospodje, ki danes vreščijo zoper revizionizem, so se mastili s partijskimi rentami in verjamejo, da so njihove naročilnice večne. Pri njih gre za konverzijsko zamudo, pri čemer zaradi oportunitizma niso bili zmožni opredeliti svoje odgovornosti do resnice in vesti. Resnica pa naj ima prednost pred dogmo in politično indoktrinacijo.

V kratkem boste prevzeli mesto direktorja Muzeja novejših zgodovine. Načrtujete kakšno novost?

Še neuresničena je prenova stalne zbirke; vanjo bi veljalo vnesti državotvorne elemente 20. stoletja, ki so nas opredeljevali. Muzej naj postane nosilec zbirke ustnih pričevanj o tektonskih dogajanjih 20. stoletja – v njem naj dobijo posebno mesto žrtve državnega terorizma. Zelo pomembno naj bo sodelovanje z narodi, ki imajo z državljansko vojno in totalitarno okupacijo podobne izkušnje kot mi. Tako bi lahko vzpostavili evropsko sodelovanje – preseganje posledic totalitarizma v prid demokracije.

Gašper Blazič

Slikarske stvaritve Slavke Bavdek so na ogled na Inštitutu za rehabilitacijo Soča.

Konec leta 2003 se je Slavki Bavdek uresničila dolgotrajna želja, da bi prišla za čopič in začela slikati. V tem času je na ogled že njena druga samostojna razstava, ki je postavljena na Inštitutu za rehabilitacijo Soča.

Slavka Bavdek je svojo likovno pot začela s podporo in pomočjo mentorice Milene Rupar, profesorice likovne pedagogike.

Fotografije: SAFO

S čopičem do umetnine

Slikati je začela potem, ko je vstopila v zrela leta in ko ji je eksistenčno življenje omogočilo dovolj gmotnih pogojev za testiranje njenih likovnih želja. Je ena tistih, ki svoje želje po slikanju ni uresničila prek študijskega izobraževanja, ampak je smisel za ustvarjanje našla na poti življenjskih izzivov. Umetnost in željo po ustvarjanju je v sebi nosila dolga leta, na-

to pa jo v svoji najboljši meri zlina na platno. Tako so začele nastajati umetnine, ki ne slikajo le čudovitih podob, temveč pričajo o risarskem talentu Slavke Bavdek.

Podobe Slavke Bavdek

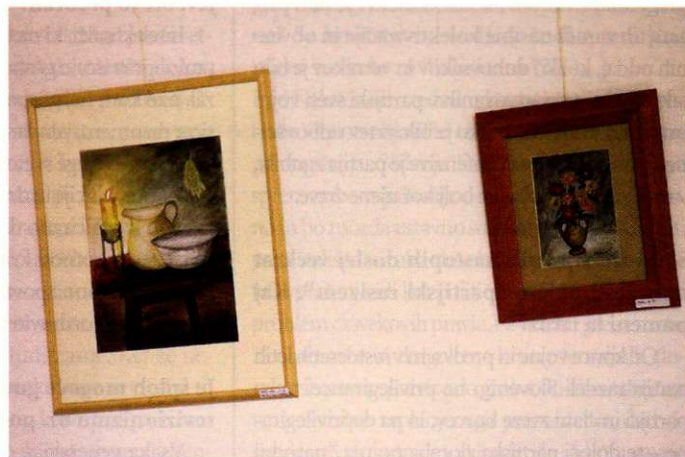
Lojze Adamlje je o likovnem delu Bavdkove zapisal, da si je likovne naloge zadala sama, in kolikor več si jih postavlja, tem bolj

intenzivno, s strastjo in z veseljem jih opravlja. Navdušujejo jo motivi tihožitja, zato svoje strasti in

raziskovanje podreja tej ozki tematiki in postopoma gradi svoj slikarski razvoj. V tehniki trdega akvarela-gvaša, v konstrukcijski formi riše cvetlični motiv. Slikarsko polje je majhno, zato jo format prisili, da slika precizno in tako zgradi celotno tihožitno podobo. Adamlje se dodaja, da lahko samo slutimo, koliko radosti se pri tem sprošča.

Obiščite Inštitut za rehabilitacijo in se pridružite potovanju skozi likovni svet nadarjene slikarke.

Barbara Kavtičnik

Ustvarjanje se je rodilo iz dolgoletne želje ...

Srebrni in zlati abonma

Glasbeni oder Cankarjevega doma v sezoni 2005/2006 obljublja "zavezanost visokim glasbenim vrednotam in izboru orkestru ter solistov različnih glasbenih tradicij". Znana so imena simfoničnih orkestru in komornih glasbenikov, ki so jih organizatorji Cankarjevega doma povabili v Ljubljano.

Tri koncerte pred iztekom sezone dveh najprestižnejših glasbenih abonmajev, zlatega in srebrnega, je Cankarjev dom razkril imena glasbenih gostov, ki bodo nastopili v sezoni 2005/2006. Orkestrski abonma bo 28. oktobra odprl Simfonični orkester iz Baltimora in njegov umetniški vodja Jurij Temirkanov. Osišče sporeda bo ameriški glasbeni idiom tako v Dvoržakovi simfoniji, ki je glasbeni poklon Severni Ameriki, kot v

Gershwinovih orkestrskih delih. Solistični part Rapsodijo v modrem bo izvajal klasični turški pianist Fazil Say. Na drugih petih koncertih bodo nastopili Danski nacionalni radijski simfonični orkester z dirigentom Thomasom Dausgaardom, solist bo pianist Leif Ove Andsnes (9. november); Orchestra of the Age of Enlightenment, eden najvidnejših izvajalcev stare glasbe v angleškem prostoru, ki mu bo dirigiral Vladimir Jurowski, solista bosta violinista Boris Garlitsky in Daniel Garlitsky (25. november); Dunajski simfoniki, ki jih bo vodil dirigent Fabio Luisi, kot solist pa se bo prvič v Ljubljani predstavil mladi pianistični zvezdnik Lang Lang (7. marec 2006); Nacionalni filharmonični orkester iz Toulousa in

dirigent Tugan Sokhiev (25. marec 2006), za konec sezone pa še eden najbolj spoštovanih orkestru nemške simfonične tradicije – Saska državna kapela Dresden, ki ji bo dirigiral Emmanuel Krivine, solist bo oboist Bernd Schober (17. maj 2006).

Srebrni koncerti

Cikel "srebrnih" koncertov se bo začel 5. oktobra s kvintetom glasbenikov z vseh vetrov: nasto-

pili bodo soloobist Simfoničnega orkestra iz Basla Emanuel Abbuehl, prva violina Londonskega simfoničnega orkestra Gordan Nikolič, soloviolist Francoskega nacionalnega orkestra in prva viola Chamber Orchestra of Europe Nicolas Bone ter cenjena slovenska glasbenika Zoran Markovič in Mate Bekavac. Srebrno koncertno verigo bodo nanizali še violončelist Miša Majski in ansambel violončel Cellomania, nizozemski baritonist Maarten Koningsberger in njegov stalni partner – lutnjist in teorbiist Fred Jacobs, godalni kvartet Juilliard iz ZDA, trio Tel Aviv, britanski Galliard Ensemble, italijanski pianist Enrico Pace in norveški organist Jon Laukvik. Komorno sezono bo v velikem slogu 19. maja prihodnje leto sklenil romunski pianist Radu Lupu.

Barbara Kavtčnik

Romunski pianist Radu Lupu

Dobitnik letošnje Jakopičeve nagrade, ki jo skupaj podeljujejo Moderna galerija Ljubljana, ljubljanska Akademija za likovno umetnost, Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov in Slovensko društvo likovnih kritikov, je kipar in videast Franc Purg.

Franc Purg se je rodil leta 1955 na Ptuju. Na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost je leta 1979 diplomiral iz kiparstva. Leta 1991 se je študijsko izpopolnjeval v Kölnu, leta 1995 v Glasgowu, leta 1997 v Parizu in leta 2001 v Belfastu. Jakopičevo nagra-

Dobitnik Jakopičeve nagrade 2005 je kipar Franc Purg.

Jakopičeva nagrada 2005

do 2005 so mu podelili v četrtek, 5. maja, v Moderni galeriji.

Utemeljitev nagrade

Jakopičevo nagrado 2005 je utemeljila žirija v sestavi Igor Zabel, Lev Menaše in Željko Opačak. Pravijo, da delo Franca Purga zaznava izrazita heterogenost in nepredvidljivost, kar pa v njegovem primeru in v kontekstih, v katerih se pojavlja, pomeni samo kvalitativni oznaki. Franc Purg se je že v osemdesetih letih, ko je svojo umetniško pot začel kot kipar, razmeroma hitro uveljavil kot zanimiv in samosvoj avtor, ki pa je vedno presenetil s hitrimi spremembami

smeri. Tako je denimo presenetljiv preobrat v pojmovanju sodobne skulpture v slovensko kiparstvo prinesla njegova razstava Lesreskete v Mali galeriji leta 1989. Naslednje presenečenje je pomenil projekt Majski vrh, ki je bil artikulacija umetnikove recepcije tranzicije, potrošništva in poskusov vzpostavljanja slovenske identitete po osamosvojitvi, umetnik pa je v tem času zaznal še druge ključne družbene premike, denimo razmerje do religije (What makes me look like this) in lastne identitete (Avtoportret). Formalno se je Purg skozi omenjene projekte postopoma osvobajal dikta-

ta enega medija in v različnih izraznih in formalnih načinih širil polje svojega umetniškega delovanja. Purg je izrazito hiter, direkten in precizen v zaznavanju in artikulaciji sveta okoli sebe, kar velikokrat povzroči zamik med prezentacijo in recepcijo njegovega dela, zato je njegovo delo marsikdaj delovalo provokativno. Sredi devetdesetih let je začel razstavljati tudi v tujini, v drugi polovici devetdesetih pa je s čedalje vse večjo do-

stopnostjo medijske tehnologije začel raziskovati in uporabljati nove medije, ki so mu ponujali ustrezne oblike izražanja trenutnih idej. Purgova videodela so prepričala vrsto vplivnih kuratorskih imen. Video Otroci/Kids je bil nominiran za ugledno mednarodno nagrado (International Media Art Award), dva njegova videa pa sta od lani v novomedijski zbirki Centra Georges Pompidou v Parizu.

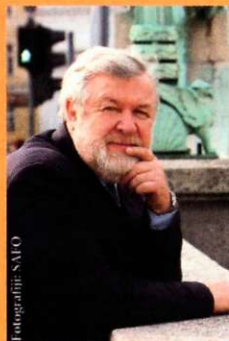
Barbara Kavtčičnik

na kratko

Predsednik Slovenske nacionalne komisije za UNESCO

Vlada je prejšnji teden v Slovenski nacionalni komisiji za UNESCO za predsednika imenovala dr. Milana Orožna Adamiča z Znanstvenoraziskovalnega centra (ZRC) SAZU, in sicer za dobo štirih let.

Dr. Milan Orožen Adamič je znanstveni svetnik, zaposlen na Geografskem inštitutu ZRC SAZU, predsednik znanstvenega sveta Geografskega inštituta in predavatelj na Fakulteti za humanistične študije v Kopru. Je tudi član delovne skupine ekspertov Združenih narodov za standardizacijo zemljepisnih imen. Strokovno deluje na nacionalni in mednarodni ravni, še posebej na področju naravnih nesreč, znanosti, varstva okolja, naravne in kulturne dediščine.

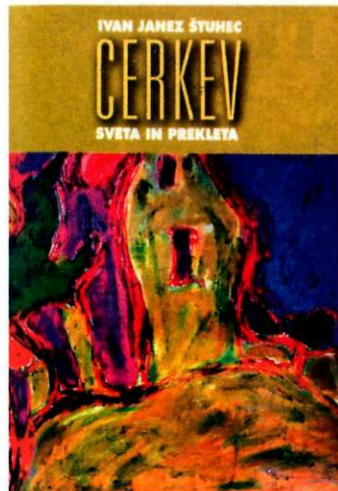
Fotografije: SAZU

GOOD VIBRATIONS
107.8 MHz
RADIO VELENJE
www.radiovelenje.com
Naš čas, d.o.o., Kidričeva 2a, Velenje
tel: 03/ 897 50 03, fax: 03/ 5869 263

Sveta in preleta

Mohorjeva družba Celje

Vsebinsko knjige **Ivana Štuhca** *Cerkev – sveta in preleta* razodevajo že naslovi temeljnih poglavij: *Po Kristusu v občestvo poklicani in poslani; Cerkev, kje si bila in kam greš?; Cerkev in svet; Postmoderni svet in Cerkev; Cerkev na Slovenskem; Nova evangelizacija v župniji in drugih občestvih*. Knjiga govori o kristjanu, laiku in kleriku. O kristjanu v svoji

Cerkvi, o usmeritvah in odločitvah v njej, ki jih je treba poznati in spremljati, da bi vedeli, v kateri smeri pluje ladja, na kateri vsi sedimo ne glede na stan in položaj. Govori tudi o pokoncilski prenovi in o sinodalnem dogajanju na Slovenskem, ki je s svojimi poudarki nakazalo pot Cerkve v prihodnost. "Priporočam, da knjigo preberejo in premeditirajo duhovniki, redovniki, redovnice, bogoslovci in laiki, saj razgrne pred nas celotno panoramo vesoljne Cerkve in Cerkve na Slovenskem," je v spremni besedi zapisal škof Franc Kramberger.

H. C. Andersen

Študentska založba

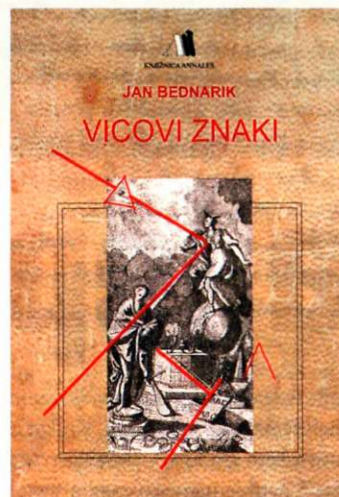
H. C. Andersena poznamo kot pravljicarja, ki je s tenkočutnim in svojevrstnim pogledom zaznamoval marsikatero srce. Kaj je zaznamovalo njegovo, se nam ob 200. obletnici rojstva razkriva v avtobiografiji *Pravljica moje življenja*. Napisal jo je leta 1847, sredi ustvarjalnega razcveta. To je zgodba o uspehu, o trnovi poti revnega čevljarkega sina, ki ga je močna volja in neznana sila že pri štirinajstih gnala v

svet, kjer je pogumno trkal na vrata vplivnih ljudi, naletel na mnogo zavrnitev in ravno toliko toplih objemov. Tudi pravljice so mu spočetka vsi odsvetovali. Na srečo so se mu vsiljevale. In kot se v pravljicah prepletata svetlo in temno, dobro in slabo, tako se ta dva pola prepletata tudi v Andersenovi lastni pravljici. To je portret posebnega človeka, senzibilnega, sentimentalnega, modrega in norega, ki je znal slišati naravo ljudi, videti svet in boje, ki jih "božansko prežljala na zemlji".

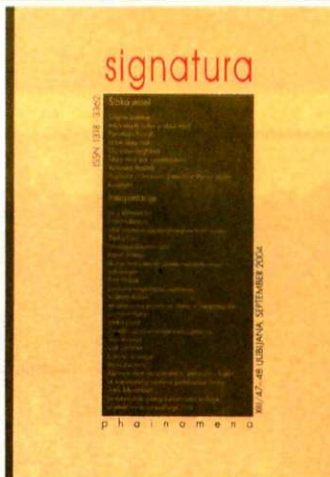
Vicovi znaki

ZRS Koper

Italijanski filozof Giambattista Vico (1668—1744) je svojo teorijo jezikovnosti povezal z očitom temeljnih načel filozofije zgodovine. Po eni strani se njegovo raziskovanje jezika ujema s pogledi sodobnikov, po dru-

gi pa že napoveduje romantično filozofijo in celo današnja prizadevanja za utemeljitev konstitutivne vloge semiotike in retorike na celotnem področju družbenih ved. Razprava **Jana Bednarika** (r. leta 1975 v Gorici, leta 2002 je doktoriral) *Vicovi znaki* (izdalo jo je Znanstvenoraziskovalno središče iz Kopra) se osredinja na zgodovinski in hermenevtični pomen vprašanja Vicovega obsežnega opusa, interpretacije in kritike njegove misli ter sodobne hermenevtične teorije, ki so povezane z Vicovim odstrtjem vprašanja o jeziku. Analitični pristop k Vicovi filozofiji dopolnjujejo številni primerjalni pogledi in druge filozofske teorije jezika, kakor so se oblikovale od antike naprej.

Phainomena

Založba Nova revija

Phainomena je revija fenomenološkega društva v Ljubljani. Številka 47-48 je izšla pod naslovom *Signatura*. V prvem delu so objavljena tri besedila na temo *Šibka misel: Italijanska filozofija in šibka misel* (Gianni Vattimo), *Učinki šibke misli* (Pier Aldo Rovatti), *Šibka misel: italijanska pot v postmodernu* (Giovanni Leghissa). Na koncu sta objavljena še intervjuja z Vattimom in Rovattijem, ki ju je naredila Veronika Breclj. V razdelku *Interpretacije* je objavljenih devet prispevkov: *Sir Francis Bacon: Moč znanja in vprašanje njegove legitimacije* (Jörg Wernicke), *Ideologija kulturnih razlik* (Žarko Pač), *Iskanje domovine ali: človek med prebivanjem in odhajanjem* (Karen Joisten), *Jonasova rehabilitacija nesmrtnosti* (Tine Hribar), *"Miselno sonce pravičnosti"*, *Platon in predplatonsko pravno mišljenje* (Valentin Kalan), *Zgradba zgodovinskega sveta v duhovnih znanostih* (Janjo Lozar), *Kako so se smejali* (Izhar Lunaček); in še prispevka Borisa Jovanoviča in Tarika Muranoviča.

Pot brez konca

Mohorjeva založba Celovec

Pod naslovom *Pot brez konca* je celovška Mohorjeva izdala trijezično (slovensko-angleško-nemško) žepno zbirko poezije **Franceta Balantiča**, enega največjih slovenskih pesnikov 20. stoletja, ki je med vojno tragično umrl in zgorel v revolucionarnem ognju v Grahovem. Objavljenih je deset njegovih najznačilnejših pesmi, ki jih krasijo ilustracije Valentina Omana. Spremno besedo je napisal France Pibernik, največji poznavalec Balantiča.

Moda kot sporazumevanje

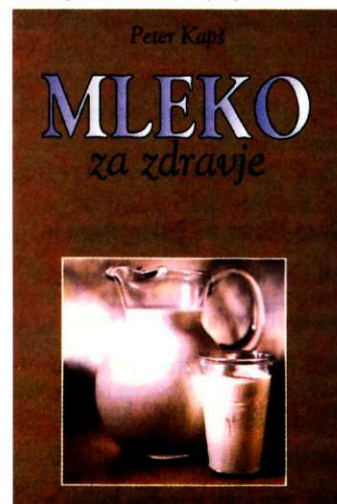
Založba Sophia

Dr. Breda Luthar je o knjigi **Malcolma Barnarda** *Moda kot sporazumevanje* zapisala, da je to eno redkih del o modi, ki jim ne moremo očitati banalnosti in parazitiranja na zdravorazumskih konceptih komunikacije. Fenomen mode obravnava s pomočjo najnovejših teorij kulture in komuniciranja, ga spolitizira in osmisli znotraj razprave o simbolnih vidikih družbenega raziskovanja, identifikacije in diferenciacije. Avtor je vsebinsko razdelil v naslednja poglavja: *Etimologija in opredelitev mode in oblačenja, Moda, oblačenje, komunikacija in kultura, Funkcije mode in oblačenja, Moda, oblačenje in pomen, Moda, oblačenje in družbena reprodukcija, Moda, oblačenje in družbena revolucija, Moda, oblačenje in postmoderna*.

Mleko za zdravje

Založba Karantanija

Mleko je nujno potrebno v začetku in proti koncu življenja. Mleko in

mlečne izdelke razvrščamo med osnovne skupine živil, ki naj bi jih vsak človek zauživil v vsakdanji zdravi prehrani. Odnos do mleka pridobi človek že v otroški dobi, za kar ima zlasti dojenje zelo pomembno vlogo za poznejšo priljubljenost mleka. V primerjavi z drugimi živilmi je mleko idealna hrana, ker vsebuje vsa za življenje pomembna hranila. Knjiga **Petra Kapsa** *Mleko za zdravje* je tako rekoč mlečni leksikon, saj je o mleku oziroma o vlogi mleka v prehrani in zdravju napisanega res veliko. Knjiga temelji na bogati literaturi.

Mirnski grad okrog leta 1930

Speča lepotica

Grad Mirna na Dolenjskem je bil nekoč veličasten grad tako po svoji podobi kot s svojo 900-letno bogato zgodovino. Vse to so leta 1942 končali partizani, ki so grad požgali. Zdaj sta izšli kar dve knjigi o mirnskem gradu, napisal pa ju je Igor Sapač. Prva, Grad Mirna, je obsežnejši vodnik po grajski stavbi in njenem razvoju skozi čas.

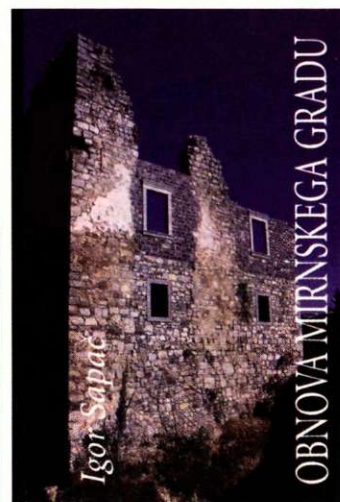
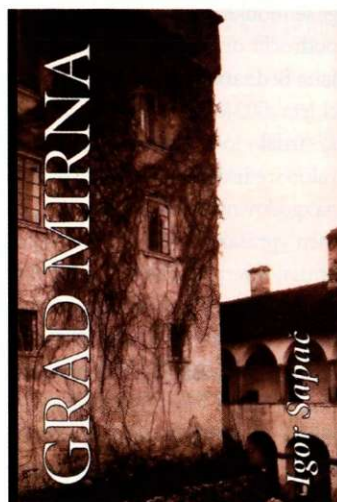
V drugi knjigi *Obnova mirnskega gradu* so podrobneje predstavljena dolgoletna sistematična obnovitvena dela in njihov pomen.

Težko je napisati, ali grad Mirna leži ali je ležal severno nad trgom Mirna na Dolenjskem, kajti nekoč mogočen grad so partizani konec le-

ta 1942 požgali in razrušili, tako da so po njihovem pustošenju od nekdanjega lepega gradu ostale le razvaline. Te profesor Marko Marin že več desetletij obnavlja, še posebej v zadnjih petnajstih letih, tako da se grad spet približuje nekdanji podobi. Grad Mirna je bil pomemben in lep grad. Tudi zaradi svojevrstne obnove je postal pojem "speče lepotice", ki vstaja iz pepela pogorišča. Poleg tega je simbol vseh sedemdesetih gradov, ki so jih med drugo svetovno vojno oziroma komunistično revolucijo požgali in uničili partizani, zato je bilo samo še vprašanje časa, kdaj bo grad prikazan v primerni knjigi. Če je imel grad po silni nesreči zaradi partizanskega uničenja po vojni srečo s svojim novim lastnikom, ki ga obnavlja, je imel srečo tudi z avtorjem knjige o njem. Igor Sapač je mlad, prodoren arhitekt, umetnostni zgodovinar in kastelolog, nasled-

nik Ivana Stoparja, ki je v Sloveniji največ napisal o gradovih. Knjigo o mirnskem gradu je pripravljalo več ljudi, zato je namesto za eno nastal načrt kar za tri knjige. Prvi dve sta izšli hkrati. Grad Mirna je obsežnejši vodnik po grajski stavbi in njenem

razvoju skozi čas. V *Obnovi mirnskega gradu* so podrobneje predstavljena dolgoletna sistematična obnovitvena dela in njihov pomen. Vsebuje temeljne povzetke tekočih letnih poročil, dopolnjene z obsežno fotografsko dokumentacijo. Množica fotogra-

fij in skic nam dokaj plastično prikaže, kako nemogočega podjetja se je z obnovo lotil prof. Marko Marin. Objavljene so številne dokumentarne fotografije, pogosto tudi primerjava med "starim" (pred uničenjem ali po njem) in novim. Knjiga je dvodelna. V prvem delu je predstavljena kronika od medvojne požige in povojnih rušenj prek prvih nebogljenih začetkov obnove v šestdesetih letih do njenega polnega razmaha v devetdesetih letih. Drugi del skuša pojasniti obnovo iz širšega zornega kota, išče primerjave, razčlenjuje zglede in vzgibe zanjo ter jo skuša predstaviti javnosti.

Tretja knjiga bo posvečena zgodovini gradu in njegovim lastnikom skozi ohranjene arhivske listine.

900-letna zgodovina

Mirnski grad sodi med najstarejše gradove na Slovenskem. Že sama lega, ki ima izrazito strateški značaj, izpričuje staro naselitveno kontinuiteto. V okolici so odkrili več prazgodovinskih najdb. Domnevajo, da je srednjeveški grad najbrž stal že proti koncu 11. stoletja. Prva listinska omemba gradu naj bi bila iz leta 1165, vendar doslej še niso odkrili vira, po katerem jo je zgodovinar Josip Gruden povzel. Okoli leta 1180 se prvič pojavi ime Nideke, leta 1250 pa neposredno omemba gradu – castrum Nidech. V svoji zgodovini je grad menjal številne lastnike, med njimi tudi najbolj znane, od grofov Andeških, Ulrika Spanheima, češkega kralja Otokarja, oglejskih patriarhov, grofa Majnharada Tirolskega, Friderika Žovneskega, celjskih grofov, Habsburžanov, ki so ga podelili v fevd baronom Auerspergom – Turjaskim. Leta 1515 so ga oplenili in razdejali kmečki uporniki (medvojni revolucionarji so peli "grad gori, grof beži, vino teče, naj še teče kri", in so goreli mnogi gradovi in je tekla kri; vendar tokrat ne za "staro pravdo", ampak za oblast).

Menjavanje lastnikov

Leta 1601 je gosposčino z gradom od Auerspergov odkupil Tomaž Erdödi, nato pa je bil od leta 1612 v lasti družine Wazen pl. Wazenberg, ki je gospostvo razdelila in del priključila tedaj povečanemu bližnjemu gospostvu Dob. Tudi poslej so se lastniki mirnskega gradu naglo menja-

Razrušeni palačij mirnskega gradu leta 1947

Vzhodna stran razrušenega palačija leta 1993

Marko Marin se je v zadnjih letih lotil tudi obnove palačija.

vali: od leta 1650 so tu gospodarili Paradeiserji, nato baron Rafael Coraduzzi in od leta 1673 grofje Lambergi. Leta 1730 je prišel v posest rodovine Gall, po letu 1755 se kot lastniki omenjajo Jenkensfeldi in Kalchbergi. Leta 1852 je grad kupil Karel Fontanella, leto zatem pa generalmajor baron Leopold Haan. Nato se je na hitro zvrstilo še nekaj lastnikov. Leta 1910 ga je pridobil Karl Mulley, veleposestnik in sodni svetnik z Vrhnike, vendar v njem ni več stalno prebival. Leta 1928 je prišel v last njegovih dedinj Zofije Eisenberg in Eme Riha z Vrhnike, od leta 1933 se kot lastniki omenjajo dr. Albert Riha, Friderik Riha in Alfonz Böhm z Vrhnike. Za posest so v tem obdobju skrbeli oskrbniki. Ker je grad tako kot vsi drugi po letu 1848 izgubil pomen središča fevdalne gosposčine, ni bil več stalno naseljen in je precej zanemarjen že začel propadati. Kljub temu je drugo svetovno vojno dočakal še v celoti opremljen. Obiskovalci so poročali o imenitni grajski kapeli, baročnih pečeh, zloščenenem pohištvu, starinskih umivalnikih z vrči, velikih oljnih slikah, preprogah, tapiserijah in gobelinah.

Marinova obnova

Druga svetovna vojna je grobo posegla v ustaljeni tok življenja Mirnske doline in pretrgala skoraj 900-letni obstoj gradu. Avtor knjige piše, da so partizani grad deloma minirali in požgali v noči na 26. december 1942. Pred tem naj bi okoliškim prebivalcem ukazali odnesti iz gradu vso premično opremo – z izjemo dragocenih velikih oljnih slik. Na podstresje in v vrh-

ne prostore so morali znostiti stavbno pohištvo in slamo, da bi ogenj boljše zagorel. Grad naj bi počasi gorel teden dni. Po končani vojni so začeli okoliški prebivalci razvaline nasilno rušiti. Že leta 1945 so pobrali strešno opeko s štirioglatega stolpa, porušili so arkadne hodnike in grajsko kapelo ter ostanke velikega hleva ob grajski pristavi. Okoli leta 1950 so razkrili še kaščo in podrlj zadnje ostanke arkadnih hodnikov in zunanje obodno zidovje, razen kašče in ogleatega stolpa, vnovič pa so minirali tudi grajsko jedro. Miniranje in rušenje ter odnašanje gradbenega materiala se je nadaljevalo še vse do leta 1961, tako da je od celote ostalo le še nekaj skrbin, ki so molele iznad velike, zaraščajoče se groblje. Leta 1962 je razvalino za daljši čas najel Marko Marin in jo začel postopno obnavljati. Do leta 1991 je pozidal in zastresil oglati stolp in kaščo, potlej pa je obnova stekla hitreje in se približuje visoko postavljenemu cilju: rekonstrukciji gradu v nekdanjem obsegu.

Ideološki izpad

Kot "uradni razlog" za požig avtor omenja, da so navajali nevarnost, da bi se v praznem gradu lahko naselili okupatorji. To je bil seveda le izgovor, ki so ga imeli za vsa podobna partizanska dejanja, v resnici pa je slo za ideološki izpad in za zastraševanje prebivalstva z grožnjami, umori in uni-

čevanjem. Zoran Hudales je v obsežni knjigi Občina Trebnje v NOB (Ljubljana, 1975, str. 397–398) takole opisal požig mirnskega gradu; bilo naj bi 28. decembra 1942: "Medtem ko je bila Pelazzijeva skupina na pohodu, so partizani v naglici požgali grad Mirno. Škode ni mogel ugotoviti niti oskrbnik. Betka Ajdišek z Mirne je požig gradu opisala takole:

"Upravnik gradu je bil Andrej Cellar. V dvonadstropnem stolpu, ki je bil zaprt in opremljen za družino Mulej z Vrhnike (družina Mulej je prihajala vsako leto na Mirno na počitnice), je bila izredno bogata knjižnica. Te knjižnice ni nihče rešil. V obzidju je stanovala Olga Belentin z otroki. Njen mož je bil v internaciji. Zjutraj ob 8. uri sta prišla dva partizana in povedala, da bosta zažgala grad, zato naj Belentinovi odnesejo, kar morejo. Ljudje so to storili in marsikaj odnesli na svoje domove. Ker so bili tudi ti domovi požgani, se ni ohranilo nikjer nič več. Grad je gorel ves dan in vso noč in še naslednji dan." Grad so požgali partizani Tomsičeve brigade, ko so takrat nekaj dni gospodovali na Mirni. Takrat so ugrabili in v dolini blizu gradu umorili tudi Lojzeta Grozdeta, ki je danes razglašen kot mučenec za vero.

Obe Sapačevi knjigi o gradu Mirna je izdala založba Studio 5 Mirna, ki jo vodi Marko Kapus. **V. M.**

Radio Krka
106.6 MHz

Televizija Slovenija je 29. marca predvajala dokumentarno oddajo o Angeli Vode. Še najboljši opis oddaje je pocukrana limonada. Res je, da je bil dokumentarec posnet leta 1993, to je pred izidom knjige Angela Vode *Skriti spomin*, Nova revija, 2004. Res pa je tudi, da bi po izidu knjige omenjeni dokumentarec sodil le še v arhiv RTVS, ne pa da ga predvajajo v najbolj gledanem času.

Vprašanje, ki se vsiljuje samo po sebi, je, ali je bil mogoče pravi namen dokumentarca ta, da se ublaži ali izniči vpliv knjige Angele Vode *Skriti spomin*, ki je doživela izreden odmev. Povedati je treba, da dokumentarec RTVS o Angeli Vode ne zamolči ničesar. Vse je omenjeno:

Pravo resnico o Angeli Vode je prinesla šele njena knjiga *Skriti spomin*.

Pocukrani dokumentarec

članstvo Vodetove v KPS, njena izključitev iz KPS, potem ko se je uprla podpori pakta Ribbentrop-Stalin leta 1939, čas, ki ga je prebila v taborišču Ravensbrück, povojna obsodba na Nagodetovem procesu in zapor v Begunjah in Rajhenburgu, nato pa izničenje njene osebnosti s strani oblasti do njene smrti. Vendar dokumentarec to zgodbo predstavlja le kot pocukrano ozadje glavne zgodbe, ki je predstavitev dela Vodetove kot slovenske borke za pravice žensk ob boku s francoskimi in angleškimi sufražetkami. In v tem je manipulacija.

Občutek groze

Vodetova se je zavzemala in bojevala za pravice žensk, pri čemer zavzema mogoče najbolj vidno mesto med Slovenkami. Vendar pa, kot je razvidno iz njenega *Skritega spomina*, prava vsebina njene življenja ni bila boj za ženske pravice, ki ga je opravljala z veseljem,

ampak boj za svobodno mišljenje, kar ji je prineslo tragično usodo.

Pocukrani dokumentarec – pocukran tudi zato, ker me sploh ni pretresel – malo žalosti, malo veselja, malo zaporov, malo svobode in malo zavijanja muzike, enako kot vrsta drugih limonadnih oddaj, kar je v popolnem nasprotju s pričevanjem v knjigi *Skriti spomin*. Knjigo sem namreč bral z večjim občutkom groze kot kadar koli katero koli drugo, vstevši gulaške in golootoške zgodbe. Pri branju sem jo večkrat odložil, ker nisem mogel brati naprej. Razlika med pocukranim dokumentarcem o Angeli Vode in knjigo *Skriti spomin* je tolikšna, da se da razložiti le z namerno manipulacijo prenoviteljskih botrov RTVS.

Pokončno skozi viharje

Ta komentar ni recenzija *Skritega spomina*. To lahko naredi le nekdo, ki je primerno li-

terarno izobražen. Napisal bom nekaj svojih opažanj. Angela Vode je postala članica KPS leta 1922. Bila je učiteljica, izobrazila se je za poučevanje manj nadarjenih in motenih otrok, bila je aktivna v gibanju za pravice žensk, udeležila se je svetovnega kongresa feministk v Berlinu leta 1929, bila je urednica in av-

Angela Vode v disidentskih letih

torica mnogih člankov in knjig ter aktivna v političnem dogajanju. Leta 1939 je bila zaradi nasprotovanja nemško-sovjetskemu paktu izključena iz KPS. Med okupacijo je le delno sodelovala v OF, leta 1942 je zaradi streljanja talcev na lastno pest organizirala peticijo Mussoliniju in zbrala več kot 2.000 podpisov žensk, vendar so komunisti peticijo zaplenili. Leta 1943 so jo Italijani za kratek čas zaprli, leta 1944 jo je nemška policija poslala v Ravensbrück, odpuščena je bila po posredovanju nemškega znanca, za kar jo je Udba kasneje zasliševala. Leta 1947 je bila obsojena na Nagodetovem procesu ter zaprta v Begunjah in potem v Rajhenburgu, leta 1953 je bila pomiloščena. Pisala je anonimne sestavke za otroška glasila, prevajala, leta 1958 je pridobila državljanske pravice, Zveza borcev ji je zavrnila prošnjo za članstvo v sekciji internirancev, pisala je, a ji ničesar niso objavili. Leta 1968 je dobila potni list in med drugim obiskala Hildegardo Hahn, svojo prijateljico iz zaporov, obsojeno

na dachavskem procesu. Leta 1971 je dokončala svoje skrite spomine in jih skrila v nekem župnišču. Z nečakom Spindlerjem, ki je živel v Ameriki, se je dogovorila, da jih izdajo po njeni smrti. Leta 1984 je v Novi reviji po 40 letih objavljen njen intervju, pripravila ga je Franca Buttolo. Leta 1985 je Angela Vode umrla. Leta 2004 je Nova revija izdala knjigo Angele Vode *Skriti spomin*, ki jo je uredila Alenka Puhar.

Poštena in dosledna

Angela Vode je bila prepričana levičarka in članica KPS. Bila je pa tudi, in to je ključno, moralno poštena in neizprosno dosledna, poleg tega je bila tudi zavedna Slovenka. Vendar KP, poštenost, doslednost in nacionalna zavest ne gredo skupaj. Oseba, ki se znajde v tej konstelaciji, se prej ali slej znajde tudi v konfliktnem položaju. To vemo iz mnogih drugih primerov in z Angelo Vode ni bilo nič drugače. Zanj je bil usoden pakt

Hitler-Stalin, ki se mu je z vsemi silami uprla. Linija KPS je bila drugačnina in v svojih spominih pravi:

“Takoj ko je bil sklenjen pakt Hitler-Stalin, so nas (naši) opozorili, da je vsa protihitlerjanska propaganda prepovedana. V duhu navodil kominterne so celo zagovarjali Nemčijo, češ da se samo brani pred zahodnimi imperialisti.” Sledil je pogovor med Angelo Vode in takratnim vodilnim komunistom. Vodilni komunist: “Parola je proti imperialistični vojski, ki jo netijo zahodni kapitalisti, zlasti Angleži /ti so bili takrat že v vojni z Nemčijo, op. /, zato je treba nastopati proti njim.” Angela Vode: “Te ga ne razumem – nam, našemu narodu nikakor niso nevarni Angleži, pač pa Nemci, in to v takšni meri kot še nikdar. Danes je težnja ustvariti most do Jadrana pri Nemcih bolj v ospredju, kot je bila kdajkoli doslej. Hitler bo med drugimi postavil Stalinu tudi to zahtevo. In bojim se, da nas bo Stalin žrtvoval ...” Vodilni komunist: “Možno je, da bo prišlo do tega, da nas bo Stalin žrtvoval, če je to v korist svetovnemu proletariatu.”

“Naj pocrkajo ...”

Nato je Angelo Vode zasliševal vrh takratne slovenske KPS in jo izključil iz partije, ker ni hotela nastopati proti Angležem in zagovarjati nacistov. (Namenoma ne omenjam imen takratnih vodij KPS, ti so imenovani in citirani v njenih spominih. Med njimi so narodni heroji in osebnosti, katerih spomeniki še zdaj stojijo v Ljubljani.) Sodelovanja Angele Vode s KPS je bilo s tem konec. Imela je še stike z OF, predvsem kar se tiče pomoči pregancem in internirancem. Iz tega obdobja je zanimiv njen naslednji spomin: “Nekega dne smo dobili obvestilo, da bo v taborišču Treviso v kratkem rodilo okoli 30 žensk, a nimajo nobenega perila za novorojenčke. Drago je šel k Souvanu /ljubljski trgovec, ki je podpiral OF, po vojni je bil maltretiran, op. /, ki mu je dal dve bali flanele za plenicice. Takoj smo jih razrezali in poslali na določen naslov. Ko je pošiljka že odšla, je pridrvela aktivistka S.: ‘Vi ste vzeli pri Souvanu blago, ki je bilo namenjeno za OF, kje ga imate?’ Ko smo povedali, kako in kaj, se je zadržala: ‘Naj pocrkajo, saj niso naši!’”

Angela Vode v visoki starosti

Angela Vode piše tudi o delitvi Slovencev na dobre in na izdajalce, ki jo je zaradi cilja revolucije in državljanske vojne namenoma ustvarjala KPS. Med drugim pravi: “Tako so za Ehrlicha ljudje vedeli, da je rešil iz zopora Kidriča, ki ga je dal zdaj ustreliti. In so podvomili: ali je mogoče, da so vsi ljudje razen komunistov izdajalci ...”

“Večina iz sokolskih vrst se je odločila za ‘plave’. To je bila s človeškega in moralnega stališča najbolj pozitivna skupina, njeni člani so bili pošteni v medsebojnih odnosih in zdelo se mi je, da so do nasprotnikov človeški, kar se o obeh skrajnih strujah ne more trditi ...” (Kot vemo, so “plavi” končali v Grčaricah in potem na “sodnem procesu” jeseni 1943 v Kočevju, po katerem so jih vse pobili. Ta “proces” nekateri prenovitelji označujejo kot začetek povojne sodne oblasti – in v nekem smislu imajo prav, op.)

Sadizem komunistov

Sledila je aretacija in Angelo Vode so poslali v Ravensbrück. Po vrnitvi in po koncu vojne je bila leta 1947 obsojena na Nagodetovem procesu in zaprta v Begunjah in potem v Rajhenburgu. Njen upor proti KPS leta 1939 ni bil pozabljen, nacistično taborišče ni bilo dovolj, zdaj je bil na vrsti socialistični zapor. O njem Angela Vode piše takole: “Ko sem prišla v Rajhenburg, sem pričakovala, da bodo kotle z zajtrkom prinesli vsaj do celic ... toda nagnali so nas na majhno grajsko dvorišče ... a nikjer nismo imele prostora, kamor bi položile skodelico ... zato smo počenile v sneg, menazko s kavo položile na tla, nadrobile noter kruha in jedle s tal ... jedle smo res kakor psi, iz prav take posode in prav tako s tal, čisto pokritih z

blatom ...” Ne samo da KPS uničuje in mrcvari vse razredne sovražnike, pri tem je izrazito vidna tudi nota sadizma. Zgornji navedek je seveda le eden od mnogih primerov (da ne omenjam spominov drugih zapornikov) in iz spominov Angele Vode je jasno, da je za ta sadistična izživiljanja poleg drugih akterjev vedel tudi vrh KPS. Postavlja se vprašanje psihološkega in psihiatričnega stanja takratnih voditeljev KPS, na kar seveda ob tem času še ni odgovora. Ni pa dvoma, da sta si v tem sadizmu nacizem in komunizem popolnoma enaka kljub argumentom prenoviteljsko-marksističnih teoretikov, da ju ne moremo enaciti.

Internacionalni “interesi”

Proti koncu svojih spominov Angela Vode opazi in napiše tudi tole: “Posledica takšnega stanja je nemoteno bogatenje vodilnega kadra. Število socialističnih milijonarjev se stalno veča. Ogromna premoženja predstavljajo naložbe v tujih bankah ... razslojevanje naše socialistične družbe postaja vedno bolj pereč političen problem ...” To je napisala okoli leta 1970, sliši pa se, kot da bi bilo napisano po osamosvojitvi, v letih vladavine LDS in ZLSD. Prenovljeni komunisti zatrjujejo, da so oni začeli s tranzicijo k demokraciji že takoj po koncu vojne. Če pod tem razumemo nemoteno bogatenje vodilnega kadra, stalnega večanja števila socialističnih milijonarjev in ogromnega premoženja, naloženega v tujini, jim je treba dati prav. Iz knjige Skriti spomin sta raz-

vidni dve temeljni dejstvi. Prvo je zajeto v citatu, navedenem v knjigi: “Partija pozna samo en zločin: odklon od njene linije, in samo eno kazen: smrt.” (Artur Köstler, Sončni mrk) Drugo dejstvo pa je, da je KPS vedno postavljala partijske internacionalne interese pred slovenske nacionalne interese. To je jasno razvidno iz spominov Angele Vode. Potrditev tega najdemo tudi v intervjuju Janeza Stanovnika, ki ga je imel leta 2004 po predvajanju dokumentarne oddaje novinarja RTVS Jožeta Možine o zamolčanih vojnih žrtvah. Stanovnik je med drugim dejal, da je po njegovem mišljenju Kardelj postavljajl internacionalne partijske interese pred slovenske nacionalne interese. To je bila dosledna politika KPS pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej, po osamosvojitvi in karakterizira politiko prenovljenih političnih strank še danes.

Prvo dejstvo – notranje politične čistke v KPS in njeni ekvivalenti v njenih sedanjih naslednicah – ni naš problem. Drugo dejstvo – prioriteta internacionalnih partijskih interesov pred slovenskimi nacionalnimi interesi s strani prenoviteljskih strank – pa je naš problem. V tem so slovenski prenovljenci edini v Evropi. Za vzgled bi si morali vzeti italijanske levičarske prenovljence, ki soglasno nastopajo z desničarskimi prenovljenci, kadar gre za italijanske nacionalne interese, vključno s tem, da vsem Slovincem nartijo krivdo za fojbe. Kdor ni gledal pocukranega dokumentarca RTVS o Angeli Vode, ni zamudil ničesar. Kdor pa ne bo prebral knjige Angele Vode Skriti spomin, bo zamudil zelo veliko. **Mag. Andrej Aplenc**

www.radiodur.si

103.4 MHz 107.4 MHz

RadioDur

«Nismo največji, nismo najboljši, nismo najlepši
in nismo najbolj trapasti.»

01 / 520 5000

Leta 2008 bomo praznovali 500. obletnico rojstva Primoža Trubarja. Slovensko protestantsko društvo in založba Rokus sta se zato odločila, da do takrat izdaja zbrana dela Primoža Trubarja. Potem ko sta lani izšli prvi dve knjigi, je zdaj izšla še tretja. Vseh knjig naj bi bilo kar trinajst. V pripravi so že četrta, peta in šesta; letos pa naj bi izšli še dve.

Tretja knjiga *Zbranih del Primoža Trubarja* je zelo zajetna, saj obsega kar 644 strani in prvič v celoti prinaša slovenskim bralcem transkripcijo knjige *Articuli oli deili te prave, stare vere kersčanske* iz leta 1562, znamenito *Cerkovno ordnino* iz leta 1564 in *Ta slovenski kalendar, kir vselei terpi* iz leta 1557 in 1582, torej dve različici koledarja.

Cerkovna ordninga je ob odkritju edinega ohranjenega izvoda v Vatikanu leta 1971 vzbudila veliko za-

Trubarjeva ordninga

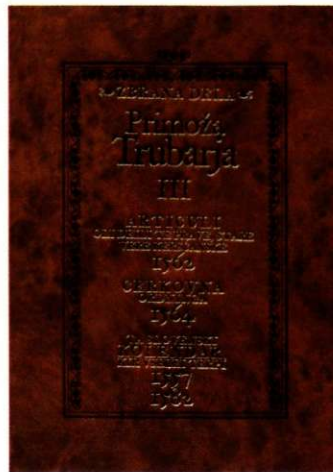
nimanje slovenske pa tudi mednarodne kulturne javnosti. Hitro po odkritju jo je ponatisnil znani münchenški založnik dr. Rudolf Trofenik. *Cerkovna ordninga* zajema verskodogmatsko, cerkvenopravno in liturgično vsebino. Trubar je z njo želel dati Slovencem tak cerkveni red, ki bi bil celovit in ne bi vseboval samo določil o cerkvenem obredju in drugih opravilih, povezanih z delovanjem protestantske cerkve skozi celotno cerkveno leto, temveč tudi dogmatiko. Sestavljena je iz treh delov: najprej je povzetek protestantskega verskega nauka (Trubar je prevedel *Examen ordinandum* Philippha Melanchtona), drugi del govori o pomenu pridigarkega poklica (Trubar se je tu naslonil na mecklenburški cerkveni red, katerega glavni sestavljavec je bil filipist Johannes Aurifaber),

tretji del pa je liturgične narave in je postal podlaga za liturgijo slovenske protestantske cerkve (podlaga zanjo je württemberski cerkveni red).

Cerkovna ordninga je bila natisnjena v 400 izvodih pri tübinskem tiskarju Ulrichu Morhartu in v septembru ali oktobru 1564 poslana na Kranjsko. Ko je deželni knez nadvojvoda Karel II. izvedel za izdajo kranjskega protestantskega cerkvenega reda, je takoj prepovedal ta poseg v svoje deželnoknežje pravice. 15. decembra 1564 je bila ukazana izročitev vseh natisnjenih izvodov ilegalnega cerkvenega reda in Trubar je bil – tokrat že drugič, toda dokončno – izgnan iz dežele.

Articuli so bili natisnjeni leta 1562 in so posvečeni vojvodi Kristofu Württemberskemu. Trubar je v njih po lastnem preudarku združil, kom-

biniral in priredil dele treh veroizpovedi: augsburske, württemberske in sasko, kar je posebnost, ki ni bila tedaj v navadi. Trubar je želel izdati knjigo, ki bi bila razumljiva vsem tedanjim slovenskim bralcem, ne le

teologom. Besedilna zgradba *Articulov* je v temelju dvodelna. Prvi del obsegata oba predgovora. Nemški predgovor (posvetilo) je posvečen vojvodi Kristofu, Trubar pa v njem pojasnjuje namen izdaje *Articulov*. Osnovni premislek je bil vezan na namen, da bi se "navadno, preprosto ljudstevce dodobra poučilo, da so pravo krščansko vero z vsemi njenimi nauki sprejeli in da jo pridigajo ne samo pri njih, marveč tudi v nekaterih kraljestvih in v mnogih kneževinah, deželah in mestih". *Articuli* naj bi torej učinkovali kot dogmatska knjiga, ki naj bi jo pridigarji uporabljali v vsakdanjem dušnopastirskem delu – v katehezi.

Drugi razlog pa stavi *Articule* zansko blizu polemične (apologetične) literature, saj Trubar svoji knjigi namenja funkcijo polemičnega spopriema z v dogmatskih rečeh drugače mislečimi. Nemškemu sledi obsežen slovenski predgovor, ki je pomenljiv predvsem zato, ker je Trubar v njem na trinajstih straneh zapisal prvo kratko zgodovino reformacije v slovenskem jeziku.

Drugi del *Articulov* se spet členi na dva dela. Prvi obega enaindvaj-

set oštevilčenih artikulo, ki predstavljajo dogmatsko ogrodje nauka protestantske cerkve, med drugim enega temeljnih teoloških premislov protestantizma, namreč nauk o odrešenju po veri. Drugi del zajema tiste artikule, s katerimi se je protestantska cerkev na teološki in liturgični ravni ločevala od rimske.

Ta slovenski kalendar, kir vselei terpi je prvič izšel leta 1557 v obsežnem zborniku *Ta prvi dejl tiga noviga testamenta*, verjetno pa je izšel tudi posebej, kar je domneval že Mirko Rupel; drugi koledar iz leta 1582 je tu objavljen le v tistih delih, kjer se od predhodnika razlikuje. Besedila je transkribiral dr. Jonatan Vinkler, ki je opravil tudi prevod in napisal obširno spremno besedo z naslovom *Slovenska protestantska veroizpoved in cerkveni red za vse dni v letu*.

Izbrani spisi Janeza Jalna

Mohorjeva družba iz Celja je izdala že četrto knjigo, namenjeno Janezu Jalnu.

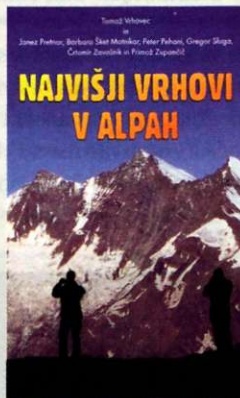
Potem ko je leta 2003 najprej izšla obsežna monografija o Jalnu, ki jo je napisal France Pibernik, in prva knjiga izbranih spisov (*Ovčar Marko, Cvetkova Cilka*), lani pa druga (*Trop brez zvoncev, Previsi*), je zdaj pred nami že tretja, v kateri je objavljen roman *Ograd* in dramska trilogija *Dom, Srenja in Bratje*. Roman *Ograd* ne sodi med tipične Jalnove pripovedi, saj se je v njem lotil nekoliko nenavadne snovi, namreč opisovanja zaporniškega življenja, ki je doletelo glavno osebo, hkrati pa je le deloma postavljen v gorenjsko okolje, namreč v Begunje, v kraj blizu pisateljevega rojstnega kraja, in na Bled, medtem ko je izhodišče zgodbe locirano v Gorico in v Goriška brda. Že popis vsakdanjega življenja znotraj kazniškega prostora je bil zanimiv prispevek k slovenski družbeni problematiki, še posebej ker je šlo za ženski zapor. Iz Jalnove številne, zvrstno, problemsko in snovno raznolike dramatike izstopajo tri družbeno kritične drame *Dom, Srenja in Bratje*. Z njimi je imel tudi največ uspeha, dramo *Dom* so celo dvakrat igrali v Slovenskem narodnem gledališču v Ljubljani (1924, 1941).

Najvišji vrhovi v Alpah

Planinska zveza Slovenije je izdala planinski vodnik po najvišjih vrhovih v Alpah (68 vzponov).

Vodnik je nastal dve leti in pol, in čeprav je navedenih sedem avtorjev, je glavni del prispeval Tomaž Vrhovec, ki se je tik pred njegovim izidom smrtno ponesrečil na Voglu. Ta vodnik seveda ni za navadne pohodnike v planine, ampak za najbolj izurjene, saj mnogi vzponi na najvišje alpske vrhove zahtevajo vrhunsko pripravljenost in opremljenost; najvišji vrh Alp Mont Blanc se namreč povzpne kar 4.810 metrov visoko. Visoki vrhovi privlačijo in navdušujejo, izzivajo in dražijo. Opisi v tem vodniku so natančni in dokaj podrobni. Večinoma so opisani običajni pristopi na vrhove, na nekatere (Mt. Blanc, Grossglockner, Grossvenediger) pa tudi več smeri. V prvem, splošnem delu vodnika je nekaj temeljnih podatkov o Alpah. Nekaj pozornosti je namenjene transportnim možnostim s poudarkom na javnih prevoznih sredstvih. Glavni del vodnika sestavljajo opisi vzponov. Organizirani so po gorskih skupinah, tako da je pri vsaki opisan tudi eden od prometnih dovozov do izhodišča. Pri vzponih je vzpon do izhodišča, do katerega pripelje cesta, in vse do vrha. Pogosto je dodan tudi alternativni (klasični) pešvzpon od izhodišča dalje – pač za tiste, ki si to želijo (npr. ne uporabijo žičnice). Vodnik je razdeljen po alpskih zaokroženih območjih: Savojske Alpe - Chamonix (šest vrhov), Vališke Alpe (15 vrhov), Dolina Aoste (dva vrhova), Bernske Alpe - Grindelwald (pet vrhov), Urnerske Alpe (dva vrhova), Engadinske Alpe (dva vrhova), Južne Alpe (dva vrhova), Ortlerjeva skupina in Ötztalske Alpe (pet vrhov), Stubajške Alpe (štirje vrhovi), Zillertalske Alpe (trije vrhovi), Dolomiti (dva vrhova), Visoke Ture (16 vrhov) in Severne Alpe (štirje vrhovi). Na koncu je dodanih nekaj preglednic in seznamov.

Kaj neki tu cveti?

Za vodnikom *Kateri ptič je to?* je založba Narava izdala še eno podobno izčrpno knjigo za ljubitelje narave.

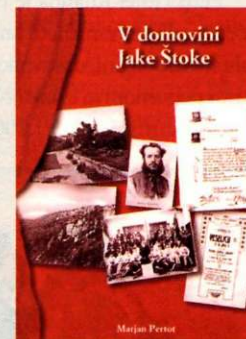
Kot pove podnaslov razkošnega vodnika *Kaj neki tu cveti?*, so njegova vsebina v naravi rastoče srednjeevropske kritosemenke z opaznejšimi cvetovi, predvsem zelnate rastline pa tudi nekaj drevesnih vrst. Cvetiče rastline so še posebej opazne zaradi svojih barv. Knjiga je zato razdeljena po barvah cvetov. Druge določevalne lastnosti so še oblika cveta, rastišče, čas cvetenja in velikost posamezne rastline. Na ta način lahko hitro najdemo pravo ime rastline. Knjigo krasijo čudovite barvne risbe, ki prikazujejo rastlino takšno, kot jo najdemo v naravi. Vseh objavljenih rastlin pa je kar 748 (na kar 447 straneh). Rastline z različnimi barvami cvetov so prikazane tudi večkrat. Simboli, ki označujejo posamezna rastišča, prikazujejo, kje rastline najpogosteje rastejo. Za določanje najpogostejših in najopaznejših plodov knjiga ponuja slikovni ključ na svojem sprednjem in zadnjem zavihku. Izbor rastlin se omejuje na tiste, ki imajo rastišča v srednji Evropi, zato nekaterih opisanih vrst v Sloveniji ne najdemo. Pri njih je izrecno navedeno, da v Sloveniji ne rastejo. Nekatero objavljene vrste, ki doslej niso imele slovenskih imen, so jih v prevodu dobile. S pomočjo te knjige, ki spada med najbolj prodajane vodnike po naravi, bo določanje rastlin preprosto in pravi užitek.

V domovini Jake Štoke

Tržaška Mladika in Slovenski gledališki muzej sta izdala knjigo Marjana Pertota *V domovini Jake Štoke*.

V ospredju knjige je ljubiteljska gledališka dejavnost na Proseku in Kontovelu v letih 1863 in 2004. Začetki kulturnega delovanja na Proseku in Kontovelu pri Trstu segajo v drugo polovico 19. stoletja, ko so na Proseku ustanovili bralno društvo, nekaj let kasneje pa pevsko društvo Hajdrih. Prav v tem času je bilo tudi na Kontovelu ustanovljeno pevsko društvo Danica. Ti dve društvi sta nekaj let kasneje dali zamah gledališki dejavnosti, ki traja še danes. Avtor je za pripravo dela pregledal veliko slovenskega tiska, predvsem starejšega, in zbral številno dokumentarno gradivo (slike, plakate, vabila, zgibanke) ter ga objavil v knjigi. Avtor Marjan Pertot je domačin, rojen leta 1935 na Kontovelu, in je aktiven prosvetni in kulturni delavec na Tržaškem. Zaposlen je bil najprej kot knjižničar v Ljudski knjižnici in v Narodni in študijski knjižnici v Trstu, nato je bil več let uradnik na Deželi Furlaniji-Juljski krajini. Bil je med ustanovitelji amaterskega odra Jaka Štoka in zadruga Kulturni dom Prosek-Kontovel. Ureja Knjižnico Dušana Černeta v Trstu, za katero je pripravil več bibliografij (*Bibliografija slovenskega tiska v Argentini*, I. in II. del, *Slovenska bibliografija za Veliko Britanijo*).

Želite postati naročnik tednika

DEMOKRACIJA

Pokličite nas na telefon 01/434-54-63

Pozabljena Ruanda

Pred desetimi leti, ko se je Ruanda pogrezala v kaos in nasilje, je neki človek obljubil, da bo varoval ljubljeno družino. Na koncu pa je v sebi našel pogum ter mu je iz ljubezni in sočutja uspelo rešiti več kot 1.200 ljudi.

Film Hotel Ruanda je navdihujoča zgodba o resničnem junaku Paulu Rusesabagini, upravniku hotela, ki je s pogumom in iznajdljivostjo rešil pred smrtjo več kot 1.200 begun-

cev in dokazal, da lahko en sam človek resnično spremeni svet. V politični triler je ujeta ganljiva romantična zgodba in predvsem univerzalno zgodba o zmagi dobrega (človeka) nad zlom. Spopad v Ruandi v devetdesetih letih je zaznamoval eno najbolj krvavih obdobij v novejši afriški zgodovini. Genocid je bil še tragičnejši zaradi dejstva, da je večji del sveta sklenil ignorirati ta spopad in tragedijo, ki je doletela prebivalstvo Ruande. Medtem ko so mednarodne tiskovne agencije občasno poročale o "plemenskih spopadih" v Ruandi, se

HOTEL RWANDA	
Režija:	Terry George
Scenarij:	Terry George, Keir Pearson
Produkcija:	Terry George, A. Kitman Ho
Igrajo:	Don Cheadle, Joaquin Phoenix, Sophie Okonedo, Nick Nolte, Djimon Hounsou
Premiera:	19. 5. 2005
Distribucija:	Blitz Film & Video Distribution

je zdelo, da so bile strahote spopadov, namesto da bi izzvale bes mednarodne skupnosti, odpisane kot še en "incident v nerazvitem svetu", ki si ne zasluži pozornosti. Po ulicah glavnega mesta Kigalija je kri tekla v potokih,

ubitih je bilo skoraj milijon ljudi, toda do mednarodnega posredovanja ni prišlo. Skrajneži iz plemena Hutu so pobili pripadnike sosednjega plemena Tutsi in vse zmerne Hutujce, ki so jim stali na poti, svet pa jim je to dovolil.

Več kot ljubezen

Romantična komedija Več kot ljubezen se loteva ljubezni na svež in sodoben način. Zgodba spremlja fanta in dekle pri dvajsetih, ki se razlikujeta kot noč in dan.

Prvo srečanje Oliverja, igra ga Ashtin Kutcher, in Emily (Amanda Peet) je nepričakovano in strastno. In pri tem tudi ostane. V naslednjih sedmih letih se večkrat srečata. Je njuno razmerje le prijateljsko ali kaj več? Je na vidiku še

ena ljubezenska katastrofa? Se med njima plete kaj več kot ljubezen?

Zgodba se začne na letališču, ko se srečata zadržani Oliver in svobodomiseln Emily. Njegove sanje so postati uspešen poslovnež z velikim podjetjem, dobrim avtomo-

bilom in lepo ženo, ona pa načrtov za prihodnost sploh nima. Drzna in divja gre iz ene skrajnosti v drugo. Oliver in Emily več kot očitno nista ustvarjena drug za drugega. Ali pač? Čeprav gresta vsak svojo pot, se ne moreta pozabiti. Nju-

“Deset let pozneje politiki z vsega sveta prihajajo v Ruando, preživele prosijo za odpustanje in obljublajo ‘nikoli več’. Toda enake stvari se znova dogajajo v Sudanu, Kongu ali kakšnem pozabljenem kraju, kjer človeško življenje nima vrednosti. To so kraji, kjer moški in ženske, kot sta Paul in Tatiana, s svojim poštenjem in pogumom v nas zbudijo slabo vest in sram,” je dejal režiser Terry George.

Moč propagande

V januarju 2003 sta Terry George in Paul Rusesabagina, ki se je taktir prvič po genocidu vrnil v domovino, obiskala Ruando. Potovala sta in snemala različne lokacije ter se srečala s številnimi ljudmi, ki so v hotelu Milles Collines našli zavetje. “V čast mi je bilo obiskati Ruando s Paulom,”

je rekel George, “začutiti ljubezen in občudovanje, ki so ju ljudje čutili do njega. Ko sva šla proti hotelu Mille Collines, sva srečala mnoge preživele, ki jim je Paul ponudil zatočišče. V njihovih očeh je bilo opaziti iskreno radost.” George je med obiskom videl neverjetne lepote Ruande in med drugimi raziskal politiko ekstremistične vlade plemena Hutu. Zvedel je, kako je radijska postaja RTML pod njihovim nadzorom širila sovraštvo do Tutsijev, kako so predsodki in strah prepričali navadne ljudi, da morajo zagrešiti pokol nad svojimi sosedi, da bi si zagotovili lastni obstoj. “Če bi moral izpostaviti le en dejavnik, ki je spodbudil pokol, bi bila to prav ta radijska postaja, o kateri govori film, saj želim, da bi ljudje doumeli moč propagande,” je izjavil George.

ne poti se večkrat križajo. Nekaj nerazložljivega ju nezadržno vleče skupaj. Njuni skupni trenutki so

polni smeha, zanimivih pogovorov in tolažilnih besed, kadar ji ma gre slabo. Več kot ljubezen nas popelje v New York, Los Angeles in San Francisco, na ovin-kasto pot sodobne ljubezni. Britanski režiser Nigel Cole, čigar prvenec Reševanje vdove Grace in Dekleta s koledarja sta postala nepričakovani uspešnici, je prenesel na platno scenarij Colina Patricka Lyncha. Rezultat je nenavadna in simpatična romantična komedija. **Monika Maljevič**

A LOT LIKE LOVE

Režija: Nigel Cole
Scenarij: Colin Patrick Lynch
Produkcija: Arnyan Bernstein, Kevin Messick
Igrajo: Ashton Kutcher, Amanda Peet, Kal Penn, Ali Larter, Taryn Manning
Premiera: 12. 5. 2005
Distribucija: Cenex

na kratko

Škotski igralec **Ewan McGregor** se boji, da bodo njegovo najnovejšo vlogo v hollywoodskem filmu *The Island* mnogi kritiki ocenili slabo. McGregor je prepričan, da bo vloga v trilerju Michaela Baya, v katerem igra tudi Scarlett Johansson, pripomogla k napredku njegove kariere. 34-letni igralec se tudi zaveda, da britanski kritiki ne marajo vlog v visokoproračunskih filmih, še posebej če so ameriški. “Občasno moram nastopiti tudi v kaksni hollywoodski uspešnici, saj če nisi Hollywoodu, nisi nikjer,” je dejal McGregor.

Studio DreamWorks pripravlja novo nadaljevanje animiranih pustolovčin priljubljenega čudaka **Shreka**. Svoj glas bo v tretjem nadaljevanju posodil tudi nekdanji pevec skupine N'Sync Justin Timberlake, ki bo “uglasil” mladega kralja Arthurja, nečaka kralja Harolda. Timberlakovo dekle Cameron Diaz je v prvih dveh nadaljevanjih posodila glas princesi Fioni, komik Mike Myers pa Shreku samemu. *Shrek 3* bo v kinematografe prišel leta 2007, v njem pa bo Shrek Arturja učil, kako se morajo obnašati kralji. Justina Timberlakea bomo kmalu videli v filmih *Edison* in *Alpha Dog*.

Iz pevskih vod v igralske bo zaplul tudi raper in igralec Mos Def, ki bo ob Bruceu Willisu nastopil v filmu **16 Blocks** režiserja Richarda Donnerja. Scenarij za projekt je napisal Richard Wenk, produkcijo pa sta prevzeli družbi Millennium Films in Willisova Cheyenne Productions. Zgodba filma spremlja problematičnega newyorškega policista, čigar naloga je pospremiti pričo s policijske postaje 16 stavb naprej na sojenje. Glavna lika sta karakterni nasprotji: medtem ko je policist cinik in pesimist, je priča kljub mnogim preizkušnjam večni optimist.

V 25 državah Evropske unije so lani, prvič po letu 1990, spet prodali več kot **milijardo kinovstopnic**. V primerjavi z letom 2003 to pomeni 6-odstotno povečanje. Najbolj priljubljeni filmi v Evropi so bili animirani film *Shrek 2*, ki ga je videlo 43,1 milijona obiskovalcev, Harry Potter in jetnik iz Azkabana (40,3 milijona) in film *Troja* Wolfganga Petersena (26,9 milijona). Med desetimi najbolj gledanimi filmi je bilo kar devet ameriških, med evropskimi je bil kot prvi, na desetem mestu, film *Bridget Jones: Na robu pameti* s 17 milijoni prodanih vstopnic.

Svet filma naj bi kmalu zapustila ameriška igralka **Angelina Jolie**. Angelina je svojim prijateljem zaupala, da se približuje dan, ko se bo umaknila iz filmskega sveta, saj ne potrebuje več ne denarja ne slave. Časnik *The News of The World* je zapisal, da je 29-letna igralka zaskrbljena, saj hollywoodski način življenja negativno vpliva na njene triletnega sina Maddoxa. Tako naj bi se za dalj časa umaknila s filmskih platen in se posvetila sinovi vzgoji.

EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.
 Loke 22
 1412 KISOVEC
 tel.: 03 56 57 150
 fax: 03 56 71 488

www.elektroprom.si

- ◆ projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- ◆ bar sedmica
- ◆ lokalna televizija ETV
- ◆ trgovina EVJ Center
- ◆ elektroinstalacije
- ◆ centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- ◆ kabelsko komunikacijski sistemi
- ◆ grafitne ščetke
- ◆ tiskana vezja
- ◆ delovni stroji in nizke gradnje

Esad Babačić

Eden nekdanjih hokejskih reprezentantov Slovenije je opisoval občutke, ki jih je doživljal v spopadih z moštvi najvišjega kakovostnega razreda. Igrati z nekom, ki mu nisi niti v sanjah dorasel, je nekaj najbolj mučnega, kar si lahko zamislite. Že na začetku veš, da nimaš nobenih možnosti, a se moraš vendarle spopasti z veliko močnejšim in bolj oboroženim nasprotnikom.

Srčni risi

Seveda se vržeš v boj z vsemi močmi in rezultat tega je, da že po prvi tretjini skoraj ne moreš hoditi. Takšni so bili vtisi našega hokejskega asa, ki je še pred nedavnim poskušal tisto, kar so pred dnevi hoteli doseči naši risi. Veliko pove tudi izjava Draga Mlinarca, ki je mirno priznal, da so sovjetski beki v osemdesetih hitreje drsali nazaj kot naši napadalci naprej. Takšna je bila pač razlika in za vse to so obstajali objektivni razlogi. Ne bom še enkrat našteval, koliko igralcev in dvoran so imeli v takratni Sovjetski zvezi in koliko jih imamo še danes pri nas. Mi črpamo iz dveh moštev, dvoran pa imamo le nekaj več. Pričakovati, da bi iz tega spravili skupaj kakšno respektabilno reprezentanco, je najmanj nerealno. Če k temu dodamo vse težave z izplačili pred samim prvenstvom, potem je precej neokusno, če jih zmerjamo, ker jim ni uspelo iztržiti več na pravkar minulem prvenstvu. Kot že rečeno, je težko igrati, če si že na začetku hendikepiran. Nič čudnega ni, če igralec izgubi še tisto malo motiva in želje, ko se mu pripeti kakšna nemna napaka, po kateri pade še kakšen pocrarski gol. Slednjih je pri hokeju kar precej in so lahko pogosto tudi usodni. Proti Nemcem smo pač naleteli na nasprotnika, ki se je moral oprati za neodločen izid iz prejšnjega kroga. Za povrh so bili še dodatno besni, ker se niso

uvrstili v nadaljevanje tekmovanja skupaj z boljšimi reprezentancami. Nemška javnost je potihoma računala celo na uvrstitev med najboljših osem, kar bi si po prikazani igri morda celo zaslužili. Če verjamemo, da so Nemci precej boljši od naših, potem se zdi, da so v skupini A trije kakovostni razredi. Nekje zgoraj so Kanada, ZDA, Rusija, Češka, Švedska in Slovaška, sledijo pa jim Finska, Kazahstan, Latvija, Švica, Nemčija, šele potem so na vrsti Danska, Ukrajina, Avstrija in Slovenija. V takšni družbi res ni čudno, če se ti malce zatresejo noge. Samo spomnimo se, kako pogumni so bili naši na prijateljskem srečanju proti Rusom, ko Kristan kar ni hotel pustiti zmage velikim favoritom. Potem je

Če verjamemo, da so Nemci precej boljši od naših, potem se zdi, da so v skupini A trije kakovostni razredi. Nekje tam zgoraj so Kanada, ZDA, Rusija, Češka, Švedska in Slovaška, sledijo pa jim Finska, Kazahstan, Latvija, Švica, Nemčija, šele potem so na vrsti Danska, Ukrajina, Avstrija in Slovenija.

prišlo tekmovanje in tudi sam ni mogel dohajati ubijalskih napadov profesionalcev. Smola z vratarji se nam je dogajala ves čas prvenstva, saj je bil tudi Glavič malce negotov, ko je bilo treba loviti strele od daleč. Vse skupaj je bila logična posledica naštetih dejavnikov, ki so vplivali na slabo počutje naših. Po vseh porazih iz predtekmovanja je bil strah pred novim spodrslijem vseskozi navzoč in le mal-

ce nepazljivosti je bilo dovolj, da so se naši spet znašli v prepadu. Sam sem mnenja, da je nastopanje naših v skupini A popolnoma nepotrebno, saj so tam bolj zato, da zapolnijo prostor. Res ne vidim smisla, da se vedno znova bojujejo za obstanek, kot da so zadnji reveži na tem svetu. Dejstvo je, da tja ne sodimo. Bolje bi bilo, da bi igrali v skupini s sebi enakimi. Malce bizarno je navijati za častni zadevek pri izidu devet proti nič za nasprotnika, čeprav ne rečem, da tega nismo počeli s srcem. Vsaj pri meni je bilo tako. In to zaradi tega, ker se zavedam, da so fantje zmagali, že ko so prišli v Avstrijo. Zato ker pač ne sodijo tja. Da bi jih zato še kaznoval, mi ne pade na pamet. Najprej moramo urediti zadeve doma,

povečati ligo in ustrezno nagraditi tiste, ki si to zaslužijo. Šele potem se bomo lahko šli zahtevno javnost, ki zna kritično ocenjevati nastope naših na velikih tekmovanjih. Letošnje prvenstvo si bomo zapomnili po tem, da smo se veselili zadetka, tudi ko smo izgubljali z ducat zadetki razlike. Vse to samo kaže, kako srčno reprezentanco imamo. Žal pa je bilo spet veliko takih, ki so na trud risov gledali z viška.

Projekt Verjemi v svoj koš se bo začel na novoobnovljenem kompleksu igrišč ob Osnovni šoli Majde Vrhovnik v Ljubljani, kjer bo v torek, 24. maja, in sredo, 25. maja, turnir v ulični košarki pod imenom Odprto prvenstvo Ljubljane v ulični košarki.

Ali verjamete v svoj koš? Verjeti v svoj koš lahko v prenesenem pomenu pomeni tudi verjeti v svojo prihodnost, kar je odločilni aksiom, ki mlade še pravi čas uspešno vkrca na tisti vlak, ki bo zagotovo prispel do končne postaje (cilja).

V času porušenega sistema vrednot je treba mladim omogočiti ustvarjalno okolje, v katerem si bodo

Verjemi v svoj koš

slednjic zagotovili zaupanje v prihodnost. Pomanjkanje zaupanja vzbudi pomanjkanje motivacije (tudi v lastne in okoliške sposobnosti), kar končno vodi v nesamozavestno in neproduktivno življenje, iz katerega se le težka poberemo. S podobnimi vprašanji se je spopadel tudi mož s prejšnje strani Esad Babadžić, pesnik, kolumnist, televizijec, ki je svoja spoznanja naposled strnil v projektu reševanja in ohranjanja košarkarskih igrišč na Slovenskem z delovnim nazivom Verjemi v svoj koš.

Vsesplošno podprt projekt

Projekt je nekakšen podaljšek podobnega iz leta 1998, ko so uredili igrišče na Metelkovi. Žal mu je zob časa in družbenih razbitin že zdavnaj odtrgal mrežico, ga nalomil, zlomil in slednjic izničil. "Mi sicer ne moremo obljubiti, da bodo koši preživeli, lahko pa jih znova umestimo in jih zaženemo v tok opravljanja ključnih socializacijskih nalog." Ob vsesplošni ugotovitvi, da politika ne dohaja družbenih sprememb, da se ne zgane ob propadanju najosnovnejše infrastrukture, ki (pa ne samo) mladoletnega vselej povleče iz usodnega dolgočasa, in da je politično najbolje nadzorovan

prostor prazen prostor, je po osmih letih zavel še odločnejši veter. Babadžićev obsežno zastavljeni projekt Verjemi v svoj koš so tokrat podprli ministrstvo za šolstvo in šport, MOL, nekatera podjetja, projekt pa podpira tudi najprestižnejša košarkarska liga NBA. Z veseljem so na pomoč priskočili še vrhunski slovenski športniki-ambasadorji (Jure Košir, Rašo Nesterović, Jaka Lakovič), ki jim prav tako ni vseeno za prihodnost mladine, hkrati pa so se njihove nadvse uspešne športne poti začele prav na teh, zdaj propadajočih športnih betonskih površinah.

Da igrišča ne bi bila smetišča

Kakšen je pravzaprav temeljni namen obnove 84 zunanjih igrišč? Socializacija, organiziranje mladine in prebujanje čuta odgovornosti do skupine in skupinskega dela, kakovostno preživljanje prostega časa in večletna skrb za igrišče in program dogodkov na igrišču s strani točno določene skupine za upravljanje. Hkrati je projekt po Babadžićevih besedah tudi "vojna napoved virtualnemu svetu in pretiranemu profesionalizmu", ki sta tudi med ključnimi vzroki za propadanje in sameva-

nje športnih igrišč v urbanem okolju. Računalniške igrice so namreč športni boj iz realnega prenesele v virtualni svet, kruti in egoistični profesionalizem pa je izkoreninil zdrav amaterizem. Porušena in zanemarjena košarkarska igrišča postajajo tako poligoni za nekatere bolj umazane in nezdrave sestavine, s katerimi se ukvarja čedalje več mladih. Dandanašnja igrišča so zatorej smetišča odvrženih steklenic, injekcij in podobnih tujkov, zaradi katerih dobršen del mladine ne zmore doseči zelenih ciljev. Večja urejenost in ponudba

(igrišč) pa bi zagotovo vzbudila odgovornejšo čutenje in povečano medsebojno (skupinsko) spoštovanje, ki bi prej ali slej z najnevarnejših čeri potegnila marsikaterega neprikladnjivca, prihodnjega košarkarja, s tem pa posledično zmanjšala število potencialnih prestopnikov. Celo v najbolj črnih getih ameriških metropol vedo, kako močno lahko na vzgojo mladih vplivajo dnevi, preživi ob igranju ulične košarke.

Basket - droga

Esad Babadžić je izpostavil odlično iztočnico: "Edina droga, ki se me je prišla do današnjih dni in skorajšnjega 40. leta, je zgolj in edino 'basket'. Še danes se košarki preprosto ne morem odreči." Prijateljsko rekreativno druženje dvakrat na teden je lahko najpopolnejši smisel slehernega vsakdanjika. Ulična košarka, ki je zasidrana predvsem v urbanih jedrih (kvartih), je tudi v Sloveniji združevala in povezovala številne generacije. Sprva je bila podlaga sicer peščena (Tivoli), kasneje, v 60. pa so se z množično, načrtno industrializacijo in posledičnimi migracijami iz vasi v mesta ter s poplavo blokovskih naselij izoblikovala klasična betonska igrišča. Pravzaprav so igrišča postala trgi (z re-

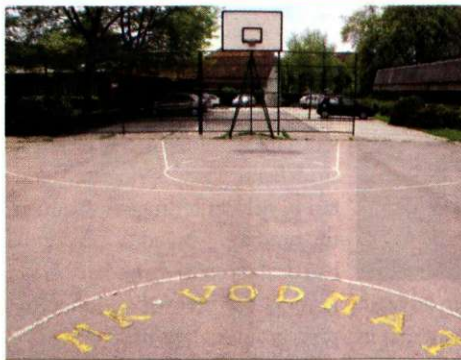

Esad Babadžić, idejni vodja projekta Verjemi v svoj koš in eden izmed številnih, ki so se kalili v vodmatski šoli basketa

kreacijsko-povezovalno vlogo), ki jih sicer v pravem meščanskem tipu novozgrajena naselja niso poznala.

Basket – življenje

Propadanje igrišč in "basket" kulture je najprej z igrišč odpihnili medgeneracijsko povezavo stari-mlađi, ki je žal na slovenskih zunanjih košarkarskih terenih domala ni več na spregled. V preteklosti in otrostvu marsikoga je tovrstnih povezav kar mrgolelo. Najosnovnejša je bila denimo tista, ko je mama vsa nasršena prišla po sinčka, ki je zaradi "basketa" pozabil pravočasno priti na obvezen obed. Ob avtliniji ga je potem poveljniško čakala in ga za nameček nahrulila. To je bila prava sramota, navadno pa so ji sledile starševske kazni: popraviti sobo, učiti se, a najhujša je bila vendarle prepoved oditi nazaj k prijateljem – na "basket". Košarkarsko igrišče je bilo torej središče dogajanja, basket (igra) pa vrhunec tistega dneva, ko si moral prikazati vse svoje vrline. Vselej je bila navzoča izjemna strpnost, izvor ali barva kože sta bila povsem nepomembna. Treba se je bilo samo izkazati na igrišču. Čista (fair) selekcija, ki je samo hierarhično selekcionirala in nikakor ne odstranjevala. Za dokazovanje je bilo za vse dovolj prostora in časa. Vladal pa je tihi dogovor: slabši so imeli na voljo zgodnejše popoldanske termine, najboljši pa večerne. Ko so najboljši stopili na igrišče, so jih slabši opazovali in se skušali od njih učiti. Prehitevanja so bila mogoča samo po naravni po-

Združenje vojnih veteranov lahko kaj kmalu s parkirišči spodnese dolgoletno tradicijo vodmatskega basketa.

Nekdo je bil že obtožen, ker je igral basket na košarkarskem igrišču.

ti: s potrjevanjem kvalitete. Leta niso bila prav nič pomembna. Starejši mački so (pre)večkrat nabrisali mlajša teleta. Ob igrišču so se sklepala prijateljstva, ki so naposled izluščila simpatije. To so bili zares lepi časi!

Vodmat

Basket oziroma hakl je bil torej značilnost in temeljni vitalistični element slehernega kvarta. Takšen je bil denimo tudi Vodmat v osrčju Ljubljane, med Kliničnim centrom, Zaloško cesto, Zeleno jamo in Mostami. Pred intenzivno industrializacijo je bil Vodmat povsem kmetijski, Ahčeva kmetija pa je bila največja. V 60. so se v Vodmat priselili številni Slovenci s podeželja, malce kasneje pa še priseljenci iz drugih jugoslovanskih republik. Leta 1963–1964 so zgradili Osnovno šolo Vodmat, sočasno pa tudi obsežno blokovsko in stanovanjsko naselje, ki je dalo mogočen igralni kader vsaj štirim generacijam vodmatskega basketa. Igralo se je za garažami, ob balinišču in upokojskem domu. Prvi upravitelj igrišča je bil stari Baldo, njegov sin pa

je skupaj z bratoma Mervič (Miranom in Špehom) že začel vneto polniti "koš za garažami". Sledila jim je generacija pokojnega Arneža, ki je bil strah in trepet nasprotnikov Madona, Boruta Mehleta, Perze in Esada Babacića. Ta generacija je bila ena tistih, ki so imele "zakupljeno" igrišče, mlajši – Munda, Boki, Maček, Šrol, Forte, Jure Mehle, Zorč, Habjanič, Hawlinci, Petelinček in drugi – pa so jih le stežka presenetili.

Okupacija parkirišč

Danes je stanje alarmantno. Mlađi so vse več pred računalniki, košarkarskim igriščem pa sedanji časi nasploh niso naklonjeni. K temu je pripomogla tudi mestna oblast, ki dopušča, da se lastniki zemljišč brezčutno širijo prek za mladino življenjsko pomembnih športnih površin oziroma jih zaradi lastne brezbriznosti zanemarjajo. Tako je denimo povsem propadlo kolezijsko košarkarsko igrišče, ki zdaj sramotno samesa pod ruševinami nekdanjega mestnega kopaljšča. Pod kolezijskimi koši so se prav tako kosale števil-

ne generacije basketošev, med njimi denimo tudi tako vrhunski košarkarja, kot sta Nesterovič in Dončić. Nikomur izmed oblastnikov pa niti na kraj pameti ne pade, da bi pomislil, kje se bo kalila naslednja generacija košarkarjev in naslednikov kolezijskih legend Koze, Pige, Denija, Prezlja ter Šukija z Viča, Trnovega in okolice. Prav tako je skrb zbujajoče vprašanje košarkarskega igrišča v Jami, neposredno ob balonu in bežigraskem stadionu, ki postaja eno najbolj obleganih parkirišč. Zadnjič je nekdo celo tožil nekega mladca, ki mu je med košarko padla žoga na avtomobilsko havbo, pa čeprav je tam košarkarsko igrišče in ne parkirišče. Podobno se lahko kaj kmalu zgodi tudi v Vodmatu, kjer je tamkajšnje združenje vojnih veteranov s parkirišči že povsem zasedlo odbojkarstvo igrišče, ki se je držalo košarkarskega. Potemtakem najbrž ne bo nič čudnega, če se bo nova generacija vodmatskih basketošev – Dino, Lamin, Brane – raje pridružila manj stresnemu virtualnemu svetu ...

Lovro Kastelic

na kratko

HONDA BO DVE DIRKI POČIVALA

Vodstvo Mednarodne avtomobilistične zveze (FIA) je pretekli teden moštvo formule 1 Bar Honda dokončno kaznovalo zaradi pet kilogramov lažjega avtomobila, ki ga je imel njen dirkač Jenson Button

na dirki za veliko nagrado San Marina. Po izrečeni kazni Hondina dirkača Button in Sato nista smela nastopiti na zadnji dirki za veliko nagrado Španije, prepoved pa velja še za dirko za veliko nagrado Evrope. Hkrati so komisarji Buttnu odvzeli tudi šest točk, ki jih je osvojil na zadnji dirki za veliko nagrado San Marina v Imoli. Pri Hondi nad takšno odločitvijo ne bi smeli biti preveč razočarani, saj jim je po prvotnem predlogu grozila celo prepoved tekmovanja za celotno letošnje svetovno prvenstvo.

BECKHAM NAJBOGATEJŠI

Kot je pretekli teden zapisal francoski magazin France Football, je Anglež David Beckham še vedno najbogatejši nogometaš na svetu. Beckhamova pogodba z Realom iz Madrida sicer ni najvišja v nogometnem svetu, vendar ta nogometaš s sponzorskimi pogodbami in drugimi pravicami vsako leto zasluži rekordnih 25 milijonov evrov. Beckham po pogodbi z Realom dobiva isti znesek kot njegova soigralca Ronaldo in Zinedine Zidane, 6,4 milijona evrov, najvišjo pogodbeno plačo pa dobiva igralec sredine igrišča Chelseaja Frank Lampard, 7,6 milijona evrov.

Hondini dirkalniki bodo še eno dirko parkirani v garaži.

Največ evrov še vedno pade na Beckhamov račun.

Kingston in Kocka je padla nate

Kar nekaj časa je že minilo od izredno uspešnega projekta Republika Banana (2003) skupine Kingston, ki je navrgel malo morje uspešnic (Hotel Modro nebo, V soboto zvečer, Kdor zna, ta zna, Republika Banana, Tri Krasne in seveda najbolj znano Luna nad obalo). Zato je bil skrajni čas, da se pop-hit-makerji iz Idrije spet odpravijo v studio in nam postrežejo z nečim novim.

Znano je, da se skupina Kingston vrti v vodah plesnega pop reggeaja, ki ga večkrat začini z vplivi latina ali kakšnih drugih plesnih ritmov. Tokrat so v latino obarvano skladbo dodali ščepec balkanskega pridiha, za katerega so zaslužni "trubači", ki prav tako prihajajo iz Idrije in imajo tipično idrijsko ime Putrovke. Zamisel o sodelovanju s Putrovkami so dobili na nekem nastopu, kjer so Putrovke izvajale skladbo Kingstona Izgubiva se v noč, ki se je Kingstonu zdelo tako zabavna, da so jih takoj povabili v svoj glasbeni brlog, kjer so naštudirali Kocka je padla nate. Pesem so posneli v studiu TOM pri klaviristu Zvo-

netu Tomcu, ki je tudi aranžer skladbe, glasbo in besedilo pa je napisal Dare Kaurič, odgovorni plažni inšpektor skupine Kingston. Na podeljevanju glasbenih nagrad za leto 2004 (SRF) je skladba Luna nad obalo dobila prvo mesto v kategoriji največkrat predvajane skladbe. Kako bo letos s Kocko, se Kingston ne obremenjuje, želi si le, da bi bila vseh vsem njegovim dosedanjim fanom in da bi hkrati prepričala še kakega novega.

Uspešna vrnitev Natalie Imbruglia

S tretjim, že težko pričakovanim albumom je simpatična Avstralka spet dokazala glasbeni talent. Counting Down the Days je začela delati

že leta 2002 z ustvarjanjem novih in svežih idej, nabiranjem materiala in iskanjem novih glasbenih usmeritev. Na albumu je sodelovala z različnimi avtorji in producenti: Eg White je ime, ki se skriva za uspešnico Willa Younga Leave Right Now, Ben Hiller je delal z Blur na plošči Think Tank, Daniel Johns pa je član Silverchairov in tudi njen mož. Čeprav se je Natalie podpisala pod skoraj vse pesmi na plošči, ji je z omenjeno pomočjo uspelo ustvariti album, ki, ne samo da kar najlepše izpostavi njen nežni in čustveni vokal, ampak vsebuje tudi nekaj najboljših trenutkov sodobnega pop/roka. Prvi sladkorček z nove plošče je singel Shiver, ki na angleških radijskih postajah že dosega predvajanost uspešnice Candle in the Wind Eltona Johna oz. že konkurira uspehu njene prve uspešnice Torn iz leta 1997. Counting Down the Days predstavlja Natalie Imbruglia v eni najboljših, in če merimo po prvem singlu, uspešnejših vlog od sedaj.

Bruce Springsteen izdal novi album

Najbolj znani Boss v glasbenem svetu – Bruce Springsteen – se vsake toliko časa ozre po glasbenih koreninah in ustvari temu primeren album. Če smo natančni, se ga tak umetniški navdih dotakne vsako desetletje enkrat. V osemdesetih je bil namreč tak album Nebraska, v devdesetih The Ghost Of Tom Joad, danes pa na prodajne police prihaja tretji iz omenjene "serije" – Devils & Dust, katerega istoimenski singel je že mogoče slišati na posameznih radijskih postajah. Zametki novega albuma Bruca Springsteena sicer segajo že kakšno desetletje v preteklost, ko se je odpravil na prvo solistično akustično turnejo (1995–1996). Album, navdahnjen s folkom in kantrijem, prinaša 12 novih, pretežno akustičnih pesmi, ki predstavljajo prvi avtorski material, napisan po glasbeni temi,

posvečeni 11. septembru in albumu The Rising iz leta 2001. Osrednja zasedba na tokratni plošči ni njegov E-street Band, pač pa Springsteen na kitari in nekaterih drugih instrumentih, producent Brendan O'Brian na basu ter bobnar Steve Jordan. Na dvd je mogoče videti prvo koncertno predstavitev novega materiala s plošče Devils & Dust, ki ga je posnel fil-

mar in fotograf Danny Clinch februarja letos v New Jerseyju. Leto vsebuje Brucevo svojevrstno akustič-

no interpretacijo pesmi Devils & Dust, Long Time Comin, Reno, All I'm Thinkin' About in Matamoros Banks, ki jih na lasten in obsiren način tudi napove. Poleg tega je celoten album na dvd posnet v zvočnem formatu 5.1 surround. Verjetno gre za enega najbolj osebnoizpovednih projektov v njegovi dosedanji karieri, še tišje-

ga in bolj akustičnega od The Rising, ki ga zaznamujejo življenja navadnih ljudi, katerih zgodbe so polne nevarnosti, tveganj, srečnih ali tragičnih koncev. Če boste konec maja v Londonu – Bruce Springsteen 27. in 28. maja koncertiral v Albert Hallu. Obljublja repertoar z novega albuma, združen s pesmimi s plošče Nebraska in The Ghost Of Tom Joad, poleg tega pa tudi nekaj akustičnih predelav s plošče The Rising.

RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!

ŠTAJERSKI VAL

VEČ KOT 50 LET PRIJATELJSKE BLIŽINE

Radi smo radio ...

... ker se ob vsej svoji majhnosti in nepopolnosti zavedamo pomembnosti zaupane naloge, da smo glas Evangelija in glas Cerkve.

Franci Trstenjak, glavni in odgovorni urednik

Radio Ognjišče, Trg Brolo 11, Koper, foto: Izidor Šabek

Polnočnjaki brez treme

Polnočni klub je v naši hiši ena tistih oddaj, ki jo kljub pozni uri vedno nekdo gleda. Mama največkrat ob likanju, oče bolj občasno, ker velikokrat prej omaga, sestra pogosto, ker noče v posteljo, meni pa uspe priti do nje šele ob sobotnih ponovitvah. Navadno takrat, ko me doma opozorijo, da se oddaja pač spleča videti.

Tudi pri zadnji je bilo tako. "Le poglej si," so mi svetovali, "ti bo koristilo." Oddaja o strahu pred nastopanjem je bila poučna in zabavna hkrati. Že zaradi gostov. Pevke Darje Švajger, igralca Jerneja Kuntnerja, napovedovalca in amaterskega igralca Janeza Dolinarja in napovedovalke Ide Baš. Voditelj Jure Sešek, menda zdaj pogostejša nova moč Polnočnega kluba (in v tokratnem je s svojo sproščenostjo in preprostostjo tudi sam pripomogel k dobremu ozračju v studiu) je goste sicer napovedal kot ljudi, ki strahu pred nastopanjem ne poznajo, a potem smo v oddaji izvedeli veliko o njihovih zadregah, ki so jih doživeli pri svojem delu. Švajgerjeva je pela argentinski tango v španščini; jezika sicer ne zna, besedilo pesmi pa je pozabila, Kuntner je bil predaleč stran od šepetanke, da bi mu lahko pomagala, Dolinarju je slo pri poročilih vse narobe, Ida Baš pa je trikrat začela recitirati Prešernovo pesem in vedno nekje pri drugi kitici obstala, dokler le ni pogledala na "plonk" listek. Hvalabogu sem izvedela, da so tudi oni samo ljudje, s svojimi težavami, strahom in z napakami, da so to priznali in tudi rekli, da se to sme priznati in popraviti. No, pri slednjem je že težava. Napovedovalci so dolžni napako popraviti, se opravičiti, pevka se ne sme in ne more ustavljati in popravljanje, igralci prav tako ne.

Polnočni klub je bil tokrat ravno prava mešanica teorije in prakse. In pravih ljudi z izkušnjami seveda. Najbolj impresivno se je slišalo že na začetku. Trema je povezana s perfekcionizmom, samozavestjo in strahom pred avtoritetami. In potem še koristna misel Darje Švajger o svetu, v katerem živimo in v katerem se tretjina ljudi za nas sploh ne spremeni, tretjina nas ne mara, tretjina te pa sprejema in spremlja. Takšne cvetke navadno sodijo v zapiske pod naslovom "dobro je vedeti".

Dobro pa je bilo slišati na koncu tudi Juretovo sicer logično, a redko slišano vprašanje: "Čemu bi rekli ne? Česa bi vas bilo strah?"

Ida Baš recimo javno ne bi pela, Janez Dolinar poleg povezovanja ne bi vodil še strokovnega dela pogovora (če teme ne pozna), Darja Švajger ne bi z veseljem šla na koncu skupaj z drugimi nastopajočimi na oder in pela pesmi kot v zboru, če se nanjo prej ne bi temeljito pripravila in je "nastudirala", kajti njene pesmi morajo biti uležane v glasilke, Jernej Kuntner pa ne bi igral v pornografskem filmu, ne bi nastopal nag v gledališču, še manj pa nag recitiral. Kdo bi si mislil!?

Manična gledalka

horoskop

Bik (21. april – 21. maj)

Sonce vam bo ogrelo telo, če se mu boste le nastavili. Spravite se kam v naravo, da ne boste doma zakrneli. Med tednom morate delati, za konec tedna pa si vzemite čas zase, za prijatelje in svojega partnerja. Imejte ritem in red.

Dvojčka (22. maj – 21. junij)

Življenje bo veliko lepše, če si boste dali več svobode. Poiščite nekaj, kar vas bo izjemno zanimalo in vas pritegnilo do zadnjega vlakna. Kmalu boste začutili, da živite v vsej polnosti. Gmotne zadeve naj vas ne skrbijo, ker jih boste prej ali slej uredili.

Rak (22. junij – 21. julij)

Že vaš značaj vam ne dovoljuje, da bi se preveč podrejali. Dobro pa bi bilo, da se tudi maščevali ne bi nikomur in za nič. To namreč ne prinese prav nič dobrega. Ne vjadajte se občutkom jeze – vprašajte se raje, odkod izvira.

Lev (22. julij – 21. avgust)

Dnevi se vam bodo zdeli podobni drug drugemu, a minili bodo in kmalu se bo na obzoru pokazala rešitev vaših težav. Odločiti se boste morali, kako boste reagirali. Zagotovo pa ste potrebni počitka.

Devica (22. avgust – 21. september)

Svojim sorodnikom se že morate oglasiti, saj veste, da se brez komunikacije ne da ničesar rešiti. Tudi obupavanje in razočarane misli vam ne bodo pomagale. Bilo bi odlično, če bi se natančno vprašali, kaj si v življenju želite.

Tehtnica (22. september – 22. oktober)

Na delovnem mestu se bodo stresi kar vrstili in potrpljenja vam ne bo smelo zmanjkati. Doma bo nekoliko manj napeto, pa vendar še vedno naporno – majhni otroci niso šala. Tisti, ki jih še nimate, pa boste imeli popolnoma druge skrbi.

Škorpion (23. oktober – 21. november)

Nabrusite želo – potrebovali ga boste, ker vas bo nekdo napadel. Zagotovo boste preživeli, samo z večjimi ali manjšimi praskami. Morali boste poskrbeti za nekatere od vaših prijateljev in prav gotovo se boste imeli čudovito.

Strelec (22. november – 20. december)

Tudi vi morate okrepiti svoj psihični imunski sistem. Nihče ne sme pometati z vami. Vredni ste dobrega odnosa in vsega lepega. Delo, ki je usmerjeno k ciljem, vam bo vlilo veliko samozavesti in veselja do življenja.

Kozorog (21. december – 19. januar)

Kakor koli že, vaš vpliv je zagotovo blagodejen. Morda res nimate v vseh pogledih prav, delujete pa spodbudno. No, tudi za vas se najde kaj, kar vas bo spodbudilo k dobri volji in optimizmu. Optimizem priporočajte tudi vsem drugim, ki so z vami.

Vodnar (20. januar – 18. februar)

Zdelo se vam bo, da vas je delo pogoltnilo. Službena pot vas je zelo utrudila, vendar vam je bilo potovanje vseh in je bilo prijetna poživitev vsakdanjika. Tisti pa, ki ste bili doma, si poiščite sprostitev pri prijateljih ali pa s partnerjem.

Ribi (19. februar – 20. marec)

Ribe ne bi mogle reči, da jim je deževno vreme povšeči. No, tudi sonce bo kmalu prišlo in vaše veselje se bo povrnilo. Kmalu se boste spet počutili kot ribe v vodi. Poskrbite, da se bodo tako počutili tudi drugi okoli vas.

Oven (21. marec – 20. april)

Lahko ste se prepričali, da izpolnjena želja lahko prinese zelo pozitiven rezultat in da nadaljevati v tem slogu ne bi bilo slabo. Torej le pogumno naprej. Kmalu se boste znašli na zeleni veji in boste srečni, da ste ravnali tako, kot ste.

Medtem ko vsi o informacijski avtocesti le govorijo,
se vi po njej že zdavnaj vozite.

Glasovna postaja info@tel na brezplačni telefonski številki 080 22 44 vam ob enostavni uporabi ponuja ažurne informacije o stanju na slovenskih avtocestah. Na svojem telefonskem aparatu, ki podpira tonsko izbiranje, samo zavrtite telefonsko številko 080 22 44 in dobili boste popolne informacije o stanju na slovenskih avtocestah.

Ne pozabite, da telefoniranje brez naprave za prostoročno telefoniranje ogroža prometno varnost.

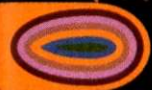
0 8 0 2 2 4 4

INFO@TEL

DARS

Družba za Avtoceste
v Republiki Sloveniji d.d.

28 založb in skoraj 400 knjižnih naslovov

KNJIŽNI KLUB
Samorog

Velike misli,
dogodki in osebnosti preteklosti,
žive teme sedanjosti,
literarni junaki in njihove zgodbe,
pesniške širine duha in
pravljica obzorja sveta.

Kot član kluba nimate nobenih obveznosti v klubu

Knjižni klub Samorog, Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, telefon: 01 433 43 06,
e-pošta: knjizni.klub@samorog.com, splet: www.samorog.com

DEMOKRACIJA		REKA V SLOVENIJI	SLIŠNO PLOSKO UDARJANJE	BAJESLOVNA DEŽELA V ATLANT OCEANU	KOS SUKANCA	POLJEDELEC	NEKD. AM. METALEC DISKA (ALFRED)	PREPROST PLUG LEV TROCKI	SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	FRANCOSKI KNJIŽEVNIK FRANCE	ENOTA ZA MOČ IN ENERGIJSKI TOK	ZEVSOV ALI ATENIN ŠČIT	KRAJ V OBČINI KRŠKO	DEMOKRACIJA
DEMOKRACIJA									AMERIŠKI FILMSKI REŽISER (DELMER)						PREČNI DROG V KOZOLCU
DEMOKRACIJA									OSLU PODOBNA ŽIVAL IZ AZIJE						
DEMOKRACIJA									MESTOV SREDNJI ITALIJI						
DEMOKRACIJA									NIKOLA TESLA			GLASBENIK ELLIS HRV. IGRALKA (MARIJA)			
DEMOKRACIJA									CMERAVEC, JOKAVEC AM. IGRALEC (CHRISTOPHER)						
DEMOKRACIJA													OLEG ANTONOV		
SLOVENSKI ROMANIST IN PREVAJALEC													IVO JAN	ITALIJANSKI SLIKAR (PAOLO)	NAJMANJŠI DELEC KEMIČNEGA ELEMENTA
VIŠINOMER											AVION	VRSTA RIBE KOS. IGRALKA (MELIHAT)			
BOKSKARSKA KATEGORIJA								UPRAVNA ENOTA V TURČIJI							
STAROŽIDOVSKI KRALJ					TINA TURNER AM. SLIKAR (JOSEPH)			ATENSKI KRALJ NEDOKON. UM. DELO					ROBERT OWEN SL. IGRALKA (ŠPELA)		
DEMOKRACIJA		SL. PESNICA (MAJDA) NIZ. KOLESAR (JAN)				LATINSKI VEZNIK		LOJNA BULA GL. MESTO SVICE							
DELEŽ, OBROK						STIK DVEH PLOSKEV ALEŠ VALIČ					EGIPČ. BOG SONCA PEVKA DEŽMANOVA				BRITANSKI OTOK V IRSKEM MORJU
OPERNA PEVKA MEZETOVA						ČUT ZA STVARNOST ONDREJ NEPALÁ									
OKRAS V GOTSKEM STAVBARSTVU													ITALJANSKA IGRALKA MIRAN-DEJEVA		
FILMSKI IGRALEC CONNERY						STARA MATI NA PRIMORSKEM								DEMOKRACIJA	PRIPADNIK LJUDSTVA NENCEV

rešitev prejšnje križanke

DD, AMO, ORONIM,
LABALA, NGAMI, JAD, ČA,
JATAGAN, SERGEJ BABURIN,
ANTARES, IŠ, NI, SKIPEK, ST,
LČ, MONGI, FC, DIALIZA,
JANČAR, ETNOLOG,
ARSENE, TIKAL, NE, SURTE,
EKA, ENOSPOLNIK,
LA, RINTINTIN

nagrajenci 17. številke

- 1. nagrada: MARIJA MODRIJAN,**
Raskovec 35, 1360 Vrhnika
2. nagrada: MARKO BEŠTER,
Rovte 11, 4244 Podnart
3. nagrada: FRANC BRGLEZ,
Radmirje 64,
3333 Ljubno ob Savinji

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

nagrade

- 1. nagrada:** bon v vrednosti **7.000,00 tolarjev** za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
2. nagrada: bon v vrednosti **5.000,00 tolarjev** za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
3. nagrada: bon v vrednosti **3.000,00 tolarjev** za nakup knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do
19. 5. 2005 pošljite na naš naslov:
Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

- **9. 5. 1945** se je minuto čez polnoč (ob 00.01) po srednjeevropskem času s popolno kapitulacijo Nemčije končala druga svetovna vojna.
- **10. 5. 1876** se je na Vrhniku rodil slovenski pisatelj, pesnik in dramatik Ivan Cankar.
- **10. 5. 1941** je šef civilne uprave za Spodnjo Štajersko dr. Überreither izdal odredbo o ustanovitvi raznarodovalne organizacije Steirischer Heimatbund.
- **11. 5. 1797** so avstrijske čete zasedle Istro in kvarnerske otoke. Dan pozneje je nehala obstajati Beneška republika. Ozemlje Benetk sta si razdelili Francija in Avstrija.
- **11. 5. 1913** se je v Grosupljem rodil režiser, igralec in pedagog Jože Gale.
- **11. 5. 1977** je umrla filmska igralka Joan Crawford. Zanimivo je, da je bila po smrti svojega četrtega moža tudi predsednica družbe Pepsi-Cola.
- **12. 5. 1872** se je v Biserjanah rodil teolog in najvplivnejši slovenski politik pred drugo svetovno vojno dr. Anton Korošec.
- **12. 5. 1917** se je začela deseta soška bitka in trajala do 5. junija.
- **12. 5. 1918** se je v Judenburgu v avstro-ogrski vojski sprožil plaz uporov slovenskih vojakov. Uprl se je bataljon slovenskega 17. pešpolka, ki je bil pripravljen za odhod na bojišče.
- **12. 5. 1949** je bila končana sovjetska berlinska blokada, ki je trajala od 24. maja 1948.
- **13. 5. 1941** je prišlo do prvega spopada po italijanski okupaciji Slovenije. Voditelji Tigra so se po okupaciji Slovenije spopadli z italijanskimi okupatorji na Mali gori blizu Ribnice.
- **13. 5. 1979** sta Andrej Štremfelj in Nejc Zaplotnik kot prva Slovenca po prvenstveni smeri stopila na najvišjo goro sveta Mount Everest.
- **13. 5. 1981** je turški terorist Ali Ağca v atentatu hujše ranil papeža Janeza Pavla II.
- **14. 5. 1907** so na državnozbornskih volitvah v dunajski državni zbor, kjer je prvič veljalo načelo "en volivec, en glas", imeli največ uspeha v katoliški Slovenski ljudski stranki.
- **14. 5. 1935** se je na Sušaku pri Reki rodil dramatik, esejist in politik Rudi Šeligo.
- **15. 5. 1773** se je rodil avstrijski politik Klemens Wenzel Metternich. Bil je velik nasprotnik revolucionarnih dogodkov v Franciji. Ko se je nekoč vrnil iz Francije, je izjavil: "Zlorabljanje besede bratstvo v Franciji se mi tako gnusi, da bi bratu – če bi ga imel – rekel bratranec."
- **15. 5. 1868** se je v Ljubljani rodila slovenska gledališka igralka Zofija Borštnik-Zvonarjeva.
- **15. 5. 1990** je začela JLA razoroževati slovensko teritorialno obrambo. Nekateri menijo, da pomeni zato ta dan – in ne 27. junij 1991 – začetek vojne v Sloveniji.

Luksemburg

Velika vojvodina Luksemburg je "žepna država", ki pa igra sedaj s svojim vplivom v Evropski uniji pomembno vlogo. Na konferenci v Londonu so **9. maja 1867** Luksemburgu priznali samostojnost, vendar pod pogojem, da ostane nevtralen.

Luksemburg je dobil ime leta 963 po grofovski družini, ki je tam vladala. Vojvodina je postal leta 1354. Zaradi pomembne lege in velikega bogastva železove rude je prehajal iz rok v roke. Bil je španski, francoski in avstrijski. Na dunajskem kongresu so ga razglasili za samostojno vojvodino pod osebnim pokroviteljstvom nizozemskega kralja. Nizozemsko pokroviteljstvo bi kmalu pripeljalo do vojne za Luksemburg. Kralj je bil namreč znan po razsipnem življenju. Da bi pomagal svoji prazni blagajni, je hotel prodati Luksemburg. Kandidata sta bila dva. Prusi so ga zasedli v imenu prijateljstva. Smatrali so, da jim pripada, ker je bil Luksemburg do leta 1866 v Nemški zvezi, Francozi pa so ponudili zanj kralju 90 milijonov frankov kupnine. Vse je kazalo, da bo prišlo do vojne, vendar so se sporazumeli o nevtralnem neodvisnem Luksemburgu.

Marežganski upor

Na prvih volitvah v italijansko poslansko zbornico **15. maja 1921** je v Julijski krajini dobila Jugoslovenska narodna stranka (enotno društvo Edinost) 48.785 glasov ali 34 odstotkov ter pet poslancev, italijanski nacionalni blok pa 34,3 odstotka glasov in osem poslancev. Na Jugoslovenski listi so bili izvoljeni: Josip Vilfan, Virgilij Šček, Karol Podgornik, Josip Lovrenčič in Hrvat Ulikse Stanger. Na komunistični listi, ki je dobila 20.474 glasov ali 14,3 odstotka, sta bila izvoljena dva poslanca italijanske narodnosti.

Med volitvami so fašisti napadli volilce po istrskih vaseh. V Marežgah so jih ljudje pregnali s kamenjem in štiri ubili. Dogodek je znan kot Marežganski upor. Fašistični voditelj v Trstu Francesco Giunta je v volilnem govoru povedal: "Moj program poznate ... Zame posebej se je začel ... s požigom Balkana." Škof Bartolomasi je v pastirskem pismu protestiral "proti navalom, ki so se izvršili na cerkve, župnišča in župne urade ... proti mučenju, proti ranjanju, proti pretepanju župnikov in kaplanov". Papež Pij XV. je odgovoril, da "jih morejo le enega zločina obdolževati, da so namreč iste narodnosti in istega jezika kakor njihovi verniki".

OZNA

Jugoslovansko službo za boj proti notranjemu sovražniku nove Jugoslavije (OZNA), ki so jo imenovali tudi Oddelek za zaščito ljudstva, je ustanovil Josip Broz Tito **13. maja 1944** v Drvarju.

Načelnik jugoslovanske Ozne je postal Aleksandar Ranković, načelstvo za Slovenijo pa je prevzel Ivan Maček-Matija. To je delovalo na Bazi 24 na Stražnjem vrhu v Beli krajini. Ustanovitev Ozne za Slovenijo junija 1944 je bila precejšnja oddaljitev od načela, ki ga je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja za Slovenijo sprejelo na prvem zasedanju SNOS, to je, da vse dejavnosti v NOB podredi organom oblasti. Ozna za Slovenijo, vključno s pristojnostmi za zunajsodno usmrtnitve, je bila podrejena le načelstvu Ozne za Jugoslavijo. Zlasti s povojnimi zunajsodnimi množičnimi usmrtnitvami domobrancev in nasprotnikov OF si je nakopala zloglasni sloves nasilne, zločinske službe.

V Sloveniji je Ozna nadaljevala delo odseka za notranje zadeve pri predsedstvu SNOS (Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta), ki je bil ustanovljen februarja 1944 po razpustitvi VOS. Obveščevalci so se preuredili v obveščevalni oddelek in oddelek za inozemstvo odseka za notranje zadeve, pozneje so prešli v Ozno, ki je bila organizirana v vseh enotah v 4 odseke. Delovala je tudi čez staro avstrijsko-jugoslovansko mejo.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajsanja pisma, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

znanski premoči izenačiti s terorizmom, je brezobzirno ponarejanje dejstev in daleč od resnice! Hkrati se Luksičeva tovarišija odločno zoperstavlja "ponarejanju in prirejanju" zgodovine! Očitno samo takrat, ko jim ustreza. Ali je po njihovo vsak odpor proti uničenju lastnega naroda terorizem? Tudi partizanstvo?

Grozljivo in zelo zaskrbljivo je, da tudi ideologi postkomunizma mlajše generacije nadaljujejo s početjem svojih predhodnikov, ki so hoteli izbrisati vsako sled za rodoljubno organizacijo TIGR. Tigrovcu in njihovi bližnji so bili ves povojni čas ne samo zamočani, ampak sistematično preganjani in zatirani.

Očitno bo preteklo še veliko Soče, da bodo tigrovcu končno dobili mesto, ki jim pripada! Častno mesto pokončnih in zavednih domoljubov, prvoborcev proti fašizmu!

Proti sramotnemu in nezaslišanemu ravnanju podpredsednika Socialnih demokratov javno protestiram in pričakujem preklic izrečenih žaljivih kvalifikacij. Pričakujem, da se bo protestu pridružila tudi obnovljena organizacija TIGR.

Siniša Germovšek, Bovec

Kdo se boji gospe Brezigarjeve?

Končno je gospa Barbara Brezigar imenovana na odgovorno mesto generalne državne tožilke, mesto torej, ki ji pripada in za katerega je strokovno zagotovo usposobljena.

Besede, s katerimi je poudarila, da je treba sodišču povrniti ugled in zaupanje, so posameznike zelo vznemirile. Če se spominjate oddaje Trenja na POP TV, je izid glasovanja jasno pokazal, da je skoraj 92 odstotkov ljudi menilo, da pred zakonom nismo vsi ljudje enaki. K vsemu temu je svoje prispevala tudi nazorno prikazana ugotovitev, da je v omari enega od državnih tožilcev obležal cel kup nerešenih tožb. Tudi nekateri drugi primeri so pokazali, kakšen red vlada na sodiščih.

Gospod Janez Janša ni zaman opozoril na to, da za te zastarele primere v omarah ni odgovoren le en človek.

Kdo so bili nasprotniki gospe Brezigarjeve pri njeni izvolitvi, ni treba posebej poudariti, saj je bilo očitno, da sta bili to SD in LDS, ki sta bili obtoženi raznih nečednih poslov v prejšnji vladi. Zato je resnično skrajni čas, da nepravilnosti začnemo temeljito odpravljati.

Tudi na nacionalni televiziji so potrebne spremembe, saj tam nekateri predolgo grejejo svoje stolčke in so ves čas vplivali na pomembne odločitve, ne da bi si jim kdo upal oporekati. Skratka, na vseh položajih so si mnogi uspešno polnili žepce na račun davkoplačevalcev, zato zaupam novi vladi in premierju ter upam, da bo podpora tej vladi še naraščala.

Alojz Gomboš, Maribor

Repovževo sprenevedanje

Grega Repovž, predsednik DNS, v boju za demokratične pravice novinarjev!

Ko se je pojavil v javnosti in v parlamentu predlog zakona o RTV Slovenija, je bilo splošno mnenje, da je nujno potreben, da pa ima poleg nekaj manjših lepotnih napak še to, da je prišel vsaj 10 let prepozno. Stari zakon je dovoljeval prevlado politike nad stroko, zato so bili in so še naši programi bolj podobni komunistični propagandi kot realnemu in nepristranskemu obveščanju poslušalcev in gledalcev. V vlogi zagovornikov starega zakona se je poleg že preiskušanih "demokratov" znašel tudi mladenič Grega Repovž, ki ta čas zaseda mesto predsednika DNS. Ker iz lastne izkušnje poznam njegovo mladeniško zaletavost in "neodvisno objektivnost", sem postal pozoren, pregledal svoj arhiv in našel na mene naslovljeno in javno objavljeno "demokratično in strogo objektivno" pisanje, s katerim si je ta mladenič dovolil blatiti moje ime in omalovaževati delo vladne komisije. Za kaj torej gre?

Grega Repovž (malo starejši ga

ljubkavalno imenujemo "pionirček Gregec") si je v svojem prispevku v DELU v soboto, 25. 4. 1998, pod naslovom 2.000.000 POLITIČNIH UPORNIKOV dovolil v odstavku NEOKUSNO navesti sledeče: "UROŠ Š. JE VSTOPIV V ČETNIŠKI ODRED, TOREJ SODELOVAL Z OKUPATORJEM." Pri tem je v nadaljevanju navajal osebe, katerim bi prej pripisal kriminalno kot politično preteklost. Cilj je bil diskvalifikacija odločitve t. i. Lukačeve komisije, ki jo označi kot komisijo, ki jo vodi nekdanji udbovec in visok beograjski funkcionar. Ugotavlja "kakšna poprava krivic, je to, če ti eden od krvnikov podeljuje odpustek". Ko sem prebral ta članek, sem ga poklical po telefonu in mu zagrozil s tožbo, vendar misel opustil, da ne izpadem kot revanšist. Njemu in glavnemu uredniku Mitji Meršolu sem napisal pismo in mu priložil dokumentarno gradivo in fotografije predvsem tistega dela zaveznških vojnih misij, v katerih sem bil sam zvezni oficir. Odgovora jasno nisem dobil! Ko sem sedaj pozorno sledil izvajanjem ministra Vaska Simonitija in poslanca Branka Grimsa, ki jima iskreno čestitam za osnutek in strpne popravke, sem ugotovil, da se čedalje pogosteje oglašajo in daje "demokratične izjave in pripombe" tudi naš Gregec, veliki demokrat in borec za svobodno in neodvisne novinarje ter pisanje nasploh! Kakšno presenečenje neki, on je na braniku ene in edine "resnice", ki jo pozna, to je medijska resnica socialkomunizma. Ko me je tako pred 8 leti javno oblatil, je bila to zanj pravilna odločitev, saj je zanj po edino resnični komunistični zgodovini to neizpodbitno dejstvo. Zanima me, kaj pravi novinar Grega na odločitev parlamenta Srbije, ki je pravice in vse drugo iz obdobja 2. svetovne vojne (spomenice, rente, pokojnine in druge borčevske privilegije) izenačil med četniki-ravnogorci in partizani-komunisti. Kaj je

Blatenje Tigra

Javno in najostreje protestiram zoper izjave podpredsednika Socialnih demokratov Igorja Luksiča o organizaciji TIGR! Z zapređenostjo in nejevero sem poslušal imenovanega na slovenski nacionalni televiziji in nisem mogel verjeti, da sem prav slišal. Ko sem izjave prebral v časopisju, se je začudnje spremenilo v ogorčenost, zgroženost in jezo.

Zanimivo je, da Luksič opredeli TIGR za projugoslovansko organizacijo, kar naj bi bilo nekaj zelo negativnega (?), četudi je bila tovarišija, katere tradicijo danes nadaljujejo Luksič in somišljeniki, zelo projugoslovanska, če se ne motim.

Razglasiti TIGR za teroristično gibanje, pa je nezaslišano, nesprijemljivo in nemarno početje! Predvsem zato, ker Luksič uporablja enak besednjak in enako utemeljitev, s kakršnimi je fašistično izredno sodišče obsojalo pripadnike Tigra in zavedne Primorce na smrtni kazni in dolgoletne zaporne kazni, ki jih marsikdo ni preživel!

Uvrstiti med teroriste vse zavedne, pogumne in pokončne Primorce, ki so se uprli načrtnemu genocidu in sistematičnemu uničenju s strani tistih, ki so samo zaradi spretne barantanja po prvi svetovni vojni okupirali njihove domove, je sramotno in zavrženo dejanje!

Boj za lastna ognjišča, boj za slovensko besedo in pesem, boj za ohranitev lastnega naroda, boj za preživetje v nemogočih in krutih okoliščinah – herojski boj proti ne-

» ugotovil za ameriško vojno delegacijo, ki se je množično udeležila četniško-ameriškega spomina na letališču Pranjani, kjer je bilo k zaveznikom prepeljanih približno 800 zavezniških letalcev, ki so jih rešili četniki? In kaj bo napisal sedaj, ko bodo najvišji predstavniki kongresa prinesli v Beograd najvišje odlikovanje za generala Dražo Mihailovića? Verjetno bo njegov komentar, kot smo jih že nekaj slišali in smo nanje že navajeni, da je to velika zavezniška zabloda – mogoče smo vsi skupaj, Amerikanci in mi, sodelovali z nacisti, da bi zrušili sovjetski komunizem, kar so po vojni trdili naši komunisti, ki se danes predstavljajo za velike zaveznike.

Skratka, človeku, novinarju, ki ima takšen pristop do nekaterih zgodovinskih resnic in mene imenuje za sodelavca okupatorja, ne bom verjel nič, pa čeprav bi govoril resnico. In ta človek naj bi sodil o demokratičnosti zakona, ki naj bi omejeval novinarsko svobodo in kršil celo temeljne človeške pravice? Naj vodilni v DNS premisljijo, ali takšen novinar še lahko predstavlja njihovo cehovsko združenje.

Novinar Grega Repovž, tednik DEMOKRACIJA je odprt za vse, tudi za vas, mogoče boste imeli toliko poguma in me počastili z argumentiranim odgovorom. Če pa boste uprabljali žaljivke in trobili neresnico, se ne bova srečala na vašem NČR, temveč na drugem mestu.

Uroš Šušteršič, Ljubljana

Estonija in Litva na "zatožni klopi" slovenske levice

Kako zna slovenska levica s pomočjo svojih medijev oz. svojega

RADLO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Tig osvetlovljivo 5, 2230 Lanart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-sg.si, INTERNET STRAN: www.radio-sg.si

radio centno
ukv - stereo - rds
90,9 MHz 97,2 MHz 99,5 MHz 103,7 MHz

“trobila” TV Slovenija še po 60 letih manipulirati z zgodovinsko resnico, se je znova pokazalo v oddaji Pod žarometom v torek, 3. 5., ob 20. uri. Oddaja je bila posvečena 60. obletnici konca 2. svetovne vojne in proslavam v ta spomin. Že sestava gostov je pokazala (tako kot v nedeljo, 13. 2. 2005, v TV-klubu na POP TV, kjer so razpravljali o predlogu evropskega parlamenta o prepovedi komunističnih simbolov) na veliko ideološko neuravnoteženost pri sestavi gostov. Ali je to naključje ali namerna izbira, da bi zagotovo zmagali argumenti postkomunistov, ne bom razpravjal. Tako so v oddajo z leve strani povabili izkušenega politika in evropskega poslanca Jelka Kacina in direktorico Inštituta za novejšo zgodovino dr. Jasno Fischer. Pomladno stran sta zastopala v studiu dr. Stane Granda (ki je sicer strokovnjak za zgodovino 19. stoletja), iz Bruslja pa se je v razpravo vključeval evropski poslanec dr. Miha Brejc (SDS). Oddaja je izzvenela zelo spravno, vendar so bile izrečene tudi takšne pristranske izjave, da se mi kot zgodovinarju zdi nujno, da nekatere stvari dodatno pojasnim. Spornih izjav je bilo več, vendar bom zaradi omejenosti prostora izpostavil le eno, ki se mi zdi še posebno v nebo vpijoča.

Najsporneje se mi je zdelo, da niso bili dovolj natančno pojasnjeni resnični zgodovinski vzroki za ne-

udeležbo dveh baltskih držav na proslavi 9. maja v Moskvi. Na koncu je namreč izzvenelo, kot da Estonija in Litva nočeta poslati svojih delegacij na moskovsko proslavo “iz trme in prastarih zamer do Rusije in vsega, kar je slovanskega”. Dejstvo je naslednje. Moskva je kot kraj glavne proslave 60. obletnice konca druge svetovne vojne skrajno neprimerna, saj je bila Stalinova Sovjetska zveza leta 1939 soodgovorna za začetek druge svetovne vojne. Tega dejstva ne morejo odtehtati niti številne (večkrat tudi povsem nepotrebne) žrtve, ki jih je SZ “žrtvovala” v boju proti nacifasizmu. Tako si je Hitler upal napasti Poljsko in s tem začeti drugo svetovno vojno šele po paktu s Stalinom, s katerim sta si razdelila interresne sfere v vzhodni Evropi. Nemčija pa se je poleg tega vse do napada na SZ preskrbovala z rusko nafto in surovinami, kar ji je pomagalo, da si je do junija 1941 podjarmila že skoraj vso Evropo. Posledica tega sporazuma je bila tudi sovjetska okupacija vzhodnega dela predvojne Poljske septembra 1939, sovjetsko-finska vojna pozimi 1939/1940 (kjer se je prvič jasno pokazala prava, t. j. imperialistična narava “zibelke komunizma”) in sovjetska okupacija baltskih držav poleti 1940. Tu so novi oblastniki takoj začeli z ideološko-etničnim čiščenjem. Tako so pobili ali odpeljali v sibsirske gulage več deset-tisoč intelektualcev, podjetnikov in

nacionalno ozaveščenih ljudi. Največji transport je šel na pot teden dni pred nemškim napadom na SZ. (Ob tem se mi postavlja vprašanje, zakaj g. Kacin in drugi evropski poslanci obiskujejo le nemška koncentracijska taborišča, ne pa komunističnih gulagov.) Podobna zgodba se je ponovila konec leta 1944 in v začetku 1945, ko je te dežele znova osvojila RA. Tako je eno okupacijo zamenjala druga. Sovjeti so po vojni izvajali nasilno kolektivizacijo zemlje in intenzivno rusifikacijo, ki se po svojih metodah ni dosti razlikovala od germanizacije slovenskega ozemlja v letih 1941–1945. Formalno so bile sicer vse tri republike enakopravne članice velike sovjetske federacije, dejansko pa so jih vodili iz Moskve delegirani komunistični aparatčiki, ki so vladali le s pomočjo ustrahovanja s strani KGB, republike pa so postale praktično ruske kolonije. Še konec 70. let je npr. Moskva hotela skoraj tretjino ozemlja Estonije spremeniti v nekakšno rudniško separacijo za pridobivanje fosfatov, kar je bilo za narod, ki šteje le milijon ljudi, popolnoma nesprejemljivo. Tudi nacionalna sestava prebivalstva se je zelo spremenila, saj je bila v Latviji leta 1990 skoraj polovica prebivalstva ruskega, v Estoniji nekaj nad eno tretjino. Glede na povedano je popolnoma jasno, zakaj baltske države niso navdušene nad “svetohlinskim” proslavljanjem dneva zmage v Moskvi. Več kot očitno pa je tudi, da je bilo to proslavljanje namenjeno le ruskim notranjepolitičnim potrebam. Rusija je spričo revščine in gospodarske krize (da o pomanjkanju demokratičnih vrednot ne govorimo) pač morala organizirati spektakel, ki bi ji ob mednarodni “asistenci” vrnil nekaj stare slave. Pri tem pa se zgrozimo, če pomislimo, kakšne kaotične razmere danes vladajo

že samo v najbolj evropskem delu Rusije, t. j. v leta 1945 "osvobojeni" vzhodni Prusiji (okolica nekdanjega Königsberga, danes Kaliningrada), ki, ukleščena med Litvo, Poljsko in Baltsko morje, spada (eksteritorialno) pod Rusijo. Razraščata se korupcija in kriminal, vladata velika brezposelnost in revščina, tako da bi večina prebivalcev, po vojni priseljenih Rusov, na podlagi izjav v nedavni televizijski reportaži najraje videla, da bi postali nemški protektorat. Tu se najbolj vidi ves "bliše" oz. beda ruske zmage. Ob vsej omenjeni tragikomičnosti moskovske proslave pa našemu eldesovemu evropskemu poslancu g. Kacinu očitno ni dovolj, da gre iz Slovenije na proslavo le predsednik republike Janez Drnovšek, ampak bi tam rad videl tudi predsednika vlade Janeza Janšo ali vsaj njegovega odposlanca. V kakšno nekritično "rusofilstvo" so očitno iz povsem ideoloških razlogov kar nenadoma zabredli nekateri naši politiki na levici! In očitno skušajo v to "rusko španovijo" vplesti še druge. Ali naj se morda v Moskvi Rusom zahvalimo za "bratsko pomoč" pri "osvobajanju" Prekmurja? Ali pa bi se jim morali zahvaliti, da so pred 60 leti s tanki v Evropo prinesli totalitarni komunistični sistem, ki smo ga na žalost imeli priložnost okusiti tudi pri nas?! Kako pa smo bili Slovenci v preteklosti zapisani pri "naših bratih" Rusih, nedvomno govori izjava ruskega zunanjega ministra iz leta 1915, ko je dejal, da "Rusija zaradi neke Kranjske ne bi tvegala niti enega dneva vojne več".

Skratka, namesto da ju obsojamo, bi morali Estoniji in Litvi dati vse priznanje, da (kljub očitnim mednarodnim medijskim pritiskom) premoreta toliko poguma za odločitve, da na proslavi v Moskvi ne sodelujeta. Podpreti pa moramo tudi latvijsko in poljsko delegacijo, ki sta v Moskvo sicer odšli, vendar z namenom, da pojasnita tudi drugo plat zgodbe o "veliki zmagi nad nacifašizmom".

Ob vsem sprenevedanju, ki smo ga na račun baltskih držav slišali v torkovi oddaji, se mi postavlja vprašanje, kako bi se odzvali gostje omizja, če bi slovenski predstav-

niki odšli v Berlin proslavljat obletnico nemške okupacije naše dežele.

Dr. Damjan Hančič, Kamnik

Ribičič je največji še živeči zločinec (3)

Predlagal bi komisiji za med- in povojne poboje, naj se zgleduje po Judih, ki so pred sodišča spravili celo nekoliko strožje paznike, medtem ko komisija ne stori tega niti s še živimi zločinci. V Demokraciji je bil 15. 2. 2005 objavljen članek, v katerem je Mitja Ribičič omenjen kot eden največjih še živih zločincev. Hrvatje imajo zaradi storjenih zločinov probleme s priključitvijo EU, nas pa so sprejeli, čeprav tega vprašanja še zdaj nismo rešili. Nasprotno, ne le krivci, tudi njihovi potomci še vedno uživajo najrazličnejše privilegije. Kdaj bo konec tega?

Poznal sem tri terence krvavih rok, da o borbah, ki imajo na prsih od leve proti desni obešene medalje, sploh ne govorim. Komunisti jih niso nikomur pripenjali zama. Tudi tisti, ki so na grobišča pobitih vozili razne odpadke in na njih gradili objekte, da bi s tem prikrili zločine, nosijo del krivde.

Italijani so svojim žrtvam namenili film Srce v breznu. Mi, ki imamo toliko svojih ljudi v jamah, tega še nismo storili. Zakaj?

Anton Skornšek, Šostanj

Kandutijska ne odstopa (1)

V članku Kandutijska ne odstopa, objavljenem v Demokraciji 5. 5. 2005, je prišlo do nekaj netočnosti. Obveščamo vas, da je bil g. Lipovec predsednik SIDS, enota Portorož v letih 1993 in 1994 in da je od decembra 2004 do konca aprila 2005 deloval v tričlanskem IO kot njen član (predsednik je bil g. Dušan Ipavec). Sporočamo vam, da na volitvah 29. in 30. aprila g. Lipovec ni kandidiral in torej nima več nobene funkcije v IO SIDS, enota Portorož.

Izjave, ki jih bo dajal g. Lipovec, torej ne izražajo nujno stališča sindikata ali večine zaposlenih.

Marko Ferjančič, predsednik IO SIDS, enota Portorož

"Konclagerji in gulagi"!

V teh dneh se ves svet, najbolj pa Evropa spominja osvoboditve nemških koncentracijskih taborišč, v katerih je umrlo približno 23 milijonov nesrečnikov raznih narodnosti, raznega prepričanja in raznih veroizpovedi. Prav je, da se teh grozotnih dogodkov spominjamo z vso pieteto za tam umrle in tudi preživele. Bolj kot osvoboditev nedolžnih žrtev iz nemških koncentracijskih taborišč se vsaj v Sloveniji poudarja konec "nacifašizma". Glavni nemški nacistični vojni zločinci so bili leta 1945/46 pred mednarodnim vojaškim sodiščem v Nürnbergu obsojeni bodisi na smrt z obojanjem, bodisi na dolgoletne zaporne kazni. Tudi to je prav. Kaj pa žrtve komunizma? Še ne dokončne številke teh žrtev v milijonih so: Stalinovih 42, Leninovi 4, Maovih 37, Pol Potovi 3 in Josipa Broza Tita več kot 1 milijon. Seštevek je 87 milijonov. Razlika med žrtvami nacifašizma in komunizma je "borih" 64 milijonov. Kaj pa še neugotovljeno število žrtev pri suženjskem delu v morilskih gulagih visoko na severu SZ, nikjer zapisanih, nikjer evidentiranih? Kaj pa vsa jugoslovanska komunistična kazenska in delovna taborišča? Jugoslovanski in slovenski vodilni komunisti J. Broz Tito, Kardelj, Kidrič, Bebler, Ribičič, Maček in vsi režimski stari in novi "pravljicarji" so za vse zločine Lenina in Stalina vedeli, saj se je večina izučila v SZ in se napajala izključno iz komunističnih učbenikov. Vse slovenske zločinske "veličine" Zvonka Tepina v svoji pisni tiradi kot odgovor na Zornov članek okvalificira kot slovensko "inteligenco", kamor seveda spada tudi sama. Da pripadnike domobrancev, ki so se v dobri veri bojevali proti komunizmu, označi za izdajalce slovenskega naroda (SIC), ki so si potemtakem zaslužili smrt, je to pač njen edini mogoči način razmišljanja, saj je bila dejavna članica Ozne, najbolj zločinske organizacije, ki ima na vesti vse medvojne in povojne poboje in umore. Vsi oznovci-udbovci so se v dokaz zapriseženega proletarstva polastili imetja "izdajalcev", ki so jih največkrat tudi fizično odstranili. Veliki "intelektualec" B. Kidrič je glede množičnih povojnih pobojev med drugim rekel: "Kaj pa naj bi naredili, Sibirije nimamo, pa tako lepo na kupu smo jih imeli." Kakšen enkrat, neponovljiv užitek. In za to delo so še danes, po 60 letih, nalogodajalci, izvajalci in njihovi dediči "netoprejemniki" dosmrtnih rent. In ker je predvidena nujna poprava teh skandaloznih neupravičenih dodatkov, ki jih prejema tisti "glavni", ki so se skrivali v dobro založenih bunkerjih, ne pa oni drugi, ki so zmrzovali pod drevesi in jedli neslan močnik, je nastala panika, čes, saj za to smo se vendar "cufali". Poleg A. Zorna, Jožeta Dežmana in nasploh sedanje pozicije jih najbolj moti premier Janez Janša in njegov govor 27. aprila 2005 na Mali gori nad Ribnico, ker je omenil organizacijo TIGR. Zapriseženi miroljubniki, kot je predsednik ZZB Janez Stanovnik, stari režimski zgodovinarji, I. Lukšič etc. so se ustrašili, ker po tem govoru baje nismo več člani "protiteroristične koalicije" (smo mar bili?), saj so tigrovci ja teroristi. Komunisti, znani "mirotvorci", ki nikomur niso skrivili lasu – resda so jih nekaj tisoč pobili že med okupacijo, pa kaj? –, so že med vojno obsodili terorizem in tigrovce razredčili. Da bi se vse čim bolj prikrilo, so med vojno pobite vrgli iz njihovih grobov, po vojni umorjene pa zmetali v vse jame in jaške in se tako zavestno uvrstili v raso pitekantropov, ki svojih umrlih niso pokopavali. Nekateri z izdatno pomočjo plačanih pravljicarjev še kar vztrajajo na istem nivoju.

Marija Vodišek

Agitprop na nacionalki

Marcel Stefančič jr. je vrsto let ena glavnih figur na nacionalni televiziji, in sicer v oddaji Studio City, ki pa je zaradi svoje levičarske usmeritve tako rekoč televizijska različica revije Mladina. To dokazuje tudi anketno vprašanje, ki je bilo postavljeno prejšnji ponedeljek: Ali podpirate vlado, ki ne podpira študentov? Glede na to, da je davčno zakonodajo sprejel državni zbor še pred jesenskimi volitvami, ko je imela tranzicijska levica večino, lahko rečemo, da gre za še eno manipulacijo v okviru oddaje, ki zmanjšuje objektivnost in politično neopredeljenost nacionalne televizije (podobno kot pred leti TV Poper, ki je smesil določeno politično opcijo). Dušebrižniki, ki so ob predlogu novega zakona o RTV zagnali vik in krik zaradi domnevnega podržavljenja nacionalne RTV, so seveda lepo tiho.

Po očetovih stopinjah

Nekdanji poslanec LDS in lobist Mile Šetinc, ki je še lani pisal kolumne v Dnevniku, kjer ima pomembno vlogo njegov brat Zlatko, naj bi v kratkem postal eden glavnih lastnikov borčevskega glasila Svobodna misel. Kot kaže, naj bi se s tem uresničila napoved, da bo LDS napravila nov tednik, a kot kaže, ne bo čisto nov, ampak le nadgradnja že obstoječega. V liberalni demokraciji želijo s tem ustvariti nov konkurenčen politični tednik, ki naj bi povečeval Antona Ropa. Spomnimo se, da je LDS že pred časom napovedala, da bo začela izdajati nov časopis in bi utegnila celo zaprositi za sredstva pri medijskem skladu, če bi le-ta zazivel (čeprav so mu prej nasprotovali). Če bi Svobodna misel z novim vodstvom zazivila, je veliko vprašanje, kako bi na to potezo reagirala Mladina, glasilo tranzicijske levice in Foruma 21. Vsekakor se lahko strinjamo s tezo, da Mile Šetinc nadaljuje izročilo ohranjanja pridobitev revolucije, kar je prej počel njegov oče Franc Šetinc.

S slovenskimi koreninami

Minuli teden se je v Sloveniji mudil ameriški senator George V. Voinovich. Devetinšestdesletni senator, ki mu je 3. maja predsednik republike Janez Drnovšek vročil zlati red za zasluge na mednarodnem diplomatskem področju, je sin v Ameriki rojenih staršev Jožefe Bernot iz Kamnika in Jurija Voinovicha, arhitekta srbskega rodu. Že kot študent političnih ved in prava je pokazal voditeljske zmožnosti, ki so ga po odprtju odvetniške pisarne v Clevelandu in več pomembnih državnih zakonodajnih in okrajnih administrativnih službah (1961–1978) vodile v bleščečo kariero dvakrat izvoljenega župana mesta Clevelanda (1979–1988), guvernerja države Ohio (1990–1998) in od 1999 dalje ameriškega zveznega senatorja. Mesto Cleveland kot tudi državo Ohio je dobil v dolgovi, zapustil pa s finančnimi presežki. Njegovo geslo je bilo doseči več z manjšimi sredstvi in umnejšim gospodarjenjem. Leta 1985 so ga izvolili za predsednika Lige ameriških mest, leta 1997 pa za predsednika Združenja ameriških guvernerjev. Tudi v senatu uživa sloves sposobnega gospodarstvenika. Poznavalce v marsičem spominja na svojega predhodnika, župana, guvernerja in senatorja Franka Lauscheta (Lovšeta), ki pa je bil v odnosu do komunistov načelnejši, medtem ko je Voinovich bolj pragmatičen.

Vpliv "rdečega lemenata"

Poslanka Slovenske nacionalne stranke Barbara Žgajner Tavš se v zadnjem času čedalje pogosteje pojavlja v medijskem prostoru. 29-letna Trboveljčanka je študirala na Visoki šoli za socialno delo; po uspešno končanem študiju je vpisala podiplomski študij sociologije na FDV, kjer sedaj piše magistrsko nalogo z zanimivim naslovom Istospolne skupnosti, zanimivim predvsem zaradi strankinega pogleda na to problematiko.

Zanimivo je tudi njeno mnenje o junakih druge svetovne vojne, kjer vseskozi povečuje samo partizansko stran. Tako je napadla tudi govor predsednika vlade Janeza Janše na osrednji državni proslavi ob dnevu upora proti okupatorju na Mali gori pri Ribnici. V govoru je Janša poudaril pomembnost Tigra kot prvega tvorca upora proti okupatorju. V izjavi za javnost, v kateri naj bi predstavila mnenje celotne SNS, je Janšev govor označila kot "sramoten". Že naslednji dan pa smo lahko videli njenega predsednika Zmaga Jelinciča Plemenitega, kako je premierjev govor pozdravil in potrdil, da je bil Tigr prva oblika boja proti okupatorju. Poslankino izjavo pa je komentiral, češ da končuje magistrski študij na FDV, kjer je veliko levičarskih profesorjev, med njimi denimo Igor Luksič, podpredsednik Socialnih demokratov. Svoj "udarni" nastop je Barbara Žgajner Tavš imela pred kratkim tudi v oddaji Trenja, kjer je vseskozi dokaj neargumentirano in zaletavo napadala Tineta Velikonjo, a jo je ta potem s svojo razlago, podprto z dejstvi, "umiril".

**RADIO
ZELENI VAL**

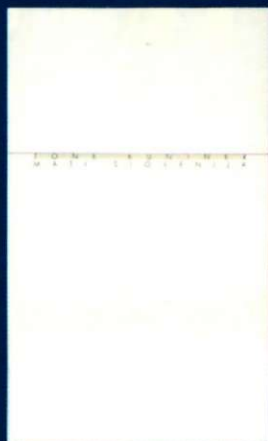
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

IZ ARHIVOV SLOVENSKE POLITIČNE POLICIJE

Komunistične tajne službe od njihovega nastanka do leta 1950, vključno z imeni njihovih vodilnih članov. 519 strani, 5.000 SIT

TONE KUNTNER MATI SLOVENIJA

Pesmi pesnika slovenske pomladi, tradicije, vrednot. 72 strani, 2.200 SIT

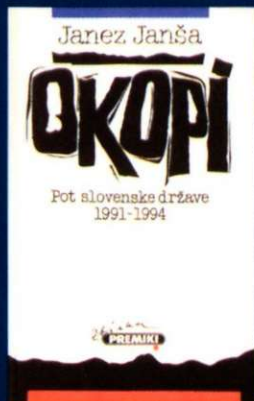
DUŠAN S. LAJOVIC MED SVOBODO IN RDEČO ZVEZDO

Pripoved iz časa druge svetovne vojne in po njej. Dodan seznam sodelavcev Udbe. 347 strani, 6.200 SIT

JANEZ JANŠA PREMIIKI

Knjiga, ki je bila prodana že v več kot 61.000 izvodih. Nastajanje in obramba slovenske države 1988–1992. 363 strani, cena 2.200 SIT

JANEZ JANŠA OKOPI

Politični razvoj slovenske države do leta 1994. Prodana je bila že v več kot 17.000 izvodih. 309 strani, 2.200 SIT

JAN F. TRISKA POZABLJENA FRONTA I. SVETOVNE VOJNE

Iz dnevnika češkega vojaka, ki se je udeležil bojev ob Soči in Piavi. 240 strani, 5.500 SIT

MILAN ZAJC, FRANCE KOZINA, FRANCE DEJAK UŠLI SO SMRTI

Poročila treh rešencev iz množičnega grobišča v Kočevskem rogu leta 1945. 244 strani, 3.906 SIT

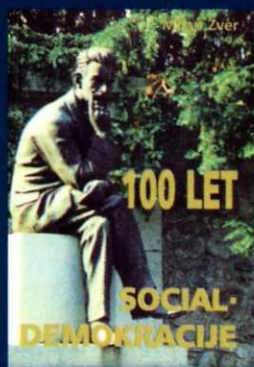
MILAN ZVER IN DRUGI PUČNIKOVA ZNANSTVENA IN POLITIČNA MISEL

Zbornik razprav in referatov, ki so nastali za simpozij ob prvi obletnici Pučnikove smrti. 155 strani, 3.000 SIT

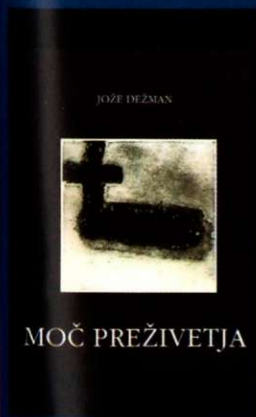
ALBERT SVETINA-ERNO OD OSVOBODILNEGA BOJA DO BANDITIZMA

Nekdanji Mackov pomočnik opisuje svojo razburljivo življenjsko pot. Slikovito predstavlja delovanje Ozne. 367 strani, 6.700 SIT

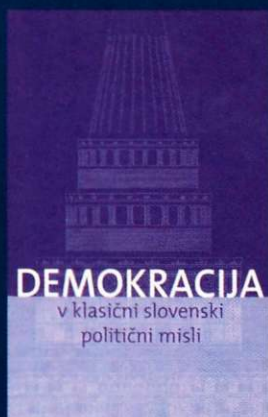
MILAN ZVER STO LET SOCIALDEMOKRACIJE

Priказ klasičnega obdobja slovenske socialdemokracije in njene vnovične oživitve konec prejšnjega stoletja. 125 strani, 2.200 SIT

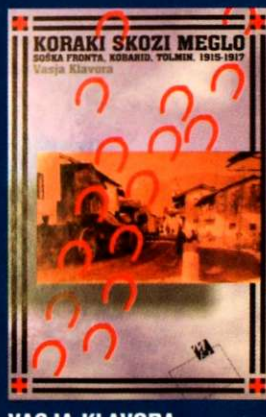
JOŽE DEŽMAN MOČ PREŽIVETJA

Knjiga opisuje krute zgodbe sirot, ki so jim partizani med 2. svetovno vojno pobili očeta ali oba roditelja. 336 strani, 6.510 SIT

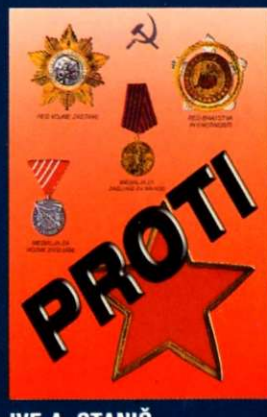
MILAN ZVER DEMOKRACIJA

Avtor je razčlenil koncepte demokracije v politični misli na Slovenskem v prvi polovici 20. stoletja. 254 strani, 4.400 SIT

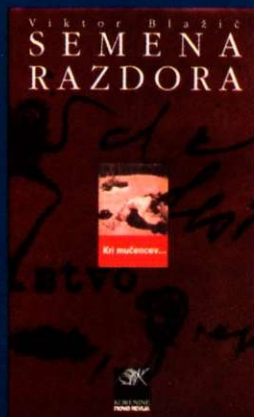
VASJA KLAVORA KORAKI SKOZI MEGLO

Avtor opisuje dogajanje na bojišču vse do preboja in zloma italijanske fronte pri Kobaridu in Tolminu. 335 strani, 6.460 SIT

IVE A. STANIČ PROTI

Nad sto avtorjev pojasnjuje in razkriva pravo podobo revolucije in protirevolucije na Slovenskem. Prispevke je zbral in uredil publicist Ive A. Stanič. 288 strani, 3.900 SIT

VIKTOR BLAŽIČ SEMENA RAZDORA

Komunistična partija je nevihtno vojno ozračje izkoristila za obračun z drugačnimi mislečimi in v ta okvir sodijo tudi politični umori. 196 strani, 6.770 SIT

Kako hitro je življenje?

Agencija 41, fotograf: LUKS Studio, foto: T. Cragg/epic, J. Pukalič, Mobilni d.o.o., 1537 Ljubljana

Med prvimi operaterji na svetu in kot edini slovenski smo uvedli UMTS (univerzalni Mobilni telekomunikacijski sistem), tretjo generacijo mobilnih telekomunikacij.

Zaradi izpopolnjenega prenosa podatkov (do 384 kb/s) zagotavlja UMTS uporabo vsebinsko bogatih audio in video storitev ter pošiljanje in sprejemanje multimedijskih vsebin nekajkrat hitreje kot sistem GSM. S tem omogočamo bolj kakovostno uporabo že znanih in razvoj novih storitev. **Mobilnik je tako postal prenosni multimedijski pripomoček**, ki združuje lastnosti telefona, fotoaparata, kamere, interneta, televizije in radia.

Začenjamo novo štetje na področju slovenskih mobilnih telekomunikacij.

Mobitel UMTS

Nova generacija mobilnih telekomunikacij

